kadınlara mahsus gayrı

PAZARTESİ

ISSN 1300-8536

YIL: 6 SAYI: 79 EKİM KASIM 2001

1.000.000 TL. (KDV

İkiz Kuleler ve Pentagon kimin başına yıkıldı?

Seksi Ayşegül şimdi de kitapta

78'in "bacıları" gerçekten şikâyetçi mi?

Mehmet Ali [illegible]rbil evlendi: An[illegible]inc bak kızını al

Bridget Jones: Şehir, kadın, özgürlük ve cinsellik

kadınlara mahsus gazete

PAZARTESİ

Merhaba,

Pazartesi'nin biliyorsunuz. üç düzenli çalışanı var. Beyhan.Ayşe ve Nevin. 2 Eylül Salı sabahı üçümüz derginin lokalinde oturuyorduk. Pazartesi'nin binasını tanımayanlar için anlatıyoruz. ufak beş kattan oluşuyor. ilk katta giriş ve mutfak var. ikinci katta da lokal. İşte orada otururken. kapımız çalındı. Otomatiğe bastık. kapı açıldı. Merdivenlerden patır patır on adamı çıktı. "Emniyetten geliyoruz. arama yapacağız." dediler. Ellerindeki arama izninde. savaş karşıtı bildiriye imza attığımız gerekçesi vardı. Aynı sırada Emekçi Kadınlar Birliği de aranmıştı. Bizden çıkıp İnsan Hakları Derneği ne gittiler. Baskın sırasında IHD ve IHV'den kadın arkadaşlarımız bizi yalnız bırakmadı. Bu vesileyle okurlarımızdan ve dostlarımızdan geçmiş olsun diyen herkese çok teşekkür ederiz.

Bu yaşadığımız. 11 Eylül sonrası Türkiye'de oluşan ortamın basit bir göstergesi. Kapak sayfalarımızı bu önemli olaya ayırdık. Yandaki sütunlarda ise Antalyalı kadınların 27 Eylül'de bu konuda yaptıkları basın açıklamasını bulacaksınız. 11 Eylül gecesi. Pazartesi ABD'den bir başka haber daha aldı. Fon için başvurduğumuz bağımsız kadın kuruluşu Global Fund for Women talebimizi kabul etmişti! Ancak, geçen sayılarımızda sözünü ettiğimiz mali sıkışıklığımız böylece son bulmuş değil. Ama bir süreliğine rahatlayacağız. Pazartesi'nin yayına devam etmesini istiyorsanız, lütfen bize destek olmaya çalışın. Ekim'in 24'ünde İstanbul'da bir dayanışma yemeği düzenliyoruz. Bu yemeğe katılmak, çevrenize bilet satmak ya da gelmeyecek bile olsanız dayanışma amacıyla billet alınak isterseniz lütfen bizimle temasa geçin.

Elinizde tuttuğunuz Pazartesi. Ekim-Kasım sayısı. Önümüzdeki sayımızı Aralık ayında çıkaracağız. Bu aksamadan dolayı bizi bağışlayacağınızı umuyoruz.

İstanbullu okurlarımızı dayanışma yemeğimizde. 12 Ekim'de Feshane'de kurulacak kitap fuarında ve Kasımı başındaki geleneksel Tüyap Kitap Fuarı'nda görmeyi umuyoruz.

Aralık ayında

Kadınlar savaş istemiyor

Antalyalı kadınların bildirisi

" İnsanlara öldürme sanatını öğreten. ellerine cop ve silah tutuşturup kurşuna dizme ve vurma talimi yaptıran. silahlarına alanındaki en son icatları büyük bir zevk içinde selamlayan. bütün kaynakları son dirhemine kadar ölüm makinesine harcamakla övünen. uygarlıklarını kabul etmeyen halklara imha savaşı açan. ırza geçen. vakan. boğan. givotine gönderen. asan. elektrikli sandalyede idam eden bu yaratıklar, şimdi kalkmış küstahça. zorun kötülüklerinden dem vuruyorlar!" Bu sözler.1866-1912 yıllarında yaşayan kadın hareketi liderlerinden ABD'li Voltairine de CLEYRE'in 1908'de ülkesi ABD için söylediği sözler.

Aradan 100 yıl geçmiş. Aynı sözler bugün için de fazlasıyla geçerli. Çünkü ABD aynı ABD. Halen yayılmacı, sömürgeci ve savaşçı. 11 Eylül'de ABD'nin en önemli merkezlerine yönelen intihar saldırıları gerçekleştirildi. Bu trajik saldırı ABD'nin bugüne kadar uyguladığı politikaların ürünü değil mi? ABD bu saldırıya karşılık olarak hemen terörü desteklediğini öne sürdüğü ülkelere karşı savaş ilan etti. George Bush'un "Haçlı Seferi" diye adlandırdığı ve özellikle müslüman ülkeleri hedef alan bu savaşın teröre karşı bir savaş olacağına inanmak olanaklı değil. İlan edilen bu savaş mazlum halkların daha fazla sömürüsü ve yoksullaşması anlamına gelmeyecek mi? Zaten terör örgütlerinin destekleyicisi de ABD değil mi? Baş zanlı Bin Laden CIA tarafından eğitilmedi mi? Özellikle hedef gösterilen ülke ise Afganistan. Savaş. 20-30 yıldır Afgan halkının yaşam biçimi haline geldi. Zamanında ABD'nin de desteklediği Taliban yönetiminin zorbalığı altında giderek yoksullaşmış ve sinmiş olan Afgan Halkı. insan yerine konulmayan. sokağa çıkamayan. taşlanan, öldürülen Afgan kadınıyla ve çocuklarıyla birlikte can korkusuyla ürkmüş. ABD'nin yeni başlatacağı ikinci bir savaşta ölümü bekliyor.

Evet. ABD'ye yönelen saldırıda yaşamını yitiren masum insanlar için yüreğimiz yandı. Ancak yüreğimiz daha önce ABD'nin sürdürdüğü/desteklediği savaşlarda ve terör eylemlerinde yaşamını yitiren yüzbinlerce insan için de yanmıştı. Japonya'da, Şili'de. Arjantin'de. Kore'de. Vietnam'da. Endonezya'da. Lübnan'da. Irak'da. Filistin'de ve ülkemizde yaşamlarını yitirenler insan değil miydi? ABD ve destekçisi gelişmiş ülkeler hem orduları hem de IMF. Dünya Bankası gibi örgütleri ile mazlum ülkeleri hem askeri olarak hem de ekonomik olarak baskı altında tutuyor ve sömürülerini sürdürüyorlar. şimdi de ABD ve NATO açık savaş ilan ediyor.

Biz Türkiye'li kadınlar savaş ve terör istemiyoruz. Diğer mazlum halklar. İranlı. Iraklı. Afganlı, Pakistan'lı, Filistin'li kadınlar da savaşı ve terörü istemiyor. Sürekli savaş politikası izleyen ABD ve destekçisi gelişmiş ülkelerin kadınlarının da bizi desteklediğini ve savaş istemediğim biliyoruz. Çünkü biz kadınlar biliyoruz ki savaş ve her türlü terör tüm mazlum halkları vurduğu gibi biz kadınları ve çocuklarımızı daha fazla vuruyor. Kadınlar savaşlarda daha da yoksullaşıyor, tecavüze uğruyor, tüm işlerinin yanı sıra bir de hastabakıcılık rolü üstlendiriliyor.

Yoksul halkların sabrı artık taşıyor. Bağımsızlıkları üzerinde pazarlık edilen. doğal kaynakları. toprakları ve çocukları ellerinden çekilip alınan insanlar artık parmağını bu işin sorumlusu olan kuzeye doğrultuyor. Dünya barışı için ABD ve destekçisi ülkelerin artık politikalarını değiştirmeleri ve mazlum halkları sömürmekten vazgeçmeleri gerekir. Ancak bunun için bu ülkelerin halkları ve özellikle kadınları. ülkelerinin yayılmacı ve saldırgan politikalarına bizlerle birlikte karşı durmalı ve "sömürüye ve savaşa hayır" demelidir.

Biz kadınlar " SAVAŞA, TERÖRE ve HER TÜRLÜ ŞİDDETE HAYIR!" diyor. barış içinde demokratik kurallarla yönetilen bir dünya düzeninde yaşamak istediğimizi belirtiyor ve bugüne kadar olduğu gibi bundan böyle de barış için mücadele edeceğimizi bildiriyoruz.

YAŞASIN BARIŞ!
YAŞASIN İNSANLIĞIN EVRENSEL DAYANIŞMASI!
YAŞASIN KADIN DAYANIŞMASI !

YEREL GÜNDEM 21 KENT KONSEYİ
ANTALYA KADIN MECLİSİ

bu ayın kadınları

Yurdusev Özsökmenler
Berna Ünsal
Pınar İlkkaracan
Emel Gökmen
Lacramioara Bozacı
Pınar Selek
Perihan Mağden
Serap Güner
Ayşegül Aldinç
Briaget Jones
Vera Figner
Nebahat
Zeynep
Mina
Kerime
Hürriyet
Fusako Shigenobu
Susanna Ronconi
Leyla Halid
Sedef Altıntaş
Müjgan Halis
Aşina
Sevim
Sibel
Nur
Yelda
Barbara Lee

...ve erkekleri

Mazhar Osman
Mehmet Ali Erbil
Iceberg Slim
Eyüp Sabrı Bozacı
Abdullah Karatay
Ariel Şaron

11 Eylül'ün ardından...

ikiz kuleler kimin

dosya

11 Eylül günü, Pentagon ve Dünya Ticaret Merkezi'ne yapılan saldırı bütün dünyanın gündemine savaşı soktu. Ölecek olanların kararlarına hiç bir biçimde katılamadıkları ne olup bittiğini, hatta kime karşı savaştıklarını bile anlamadıkları yeni ve bilinmedik bir savaş bu. Gazeteci yazar Yurdusev Özsökmenler'le son gelişmeleri konuştuk.

11 Eylül'deki saldırıyı nasıl yorumluyorsun?

Böyle bir saldırının olabilmesi çok iyi bir planlama, altyapı, bilgi ve irade gerektiriyor. Bütün bunlar kimlerde var? Buraya bakarsak cevaplarını bulabiliriz. Bütün bunlar bir defa ABD nin gizli servislerinde var bir, ikincisi askeri ve istihbarat çalışması yapan şirketlerde var. Üçüncüsü çeşitli kesimlerden gelip bir yolla kendini eğitebilen bireylerde var. Bunlar çeşitli kesimlerden, iyi ailelerden, zengin ve değişik uluslardan da olabilir. Bugün herkesin bilgi alabilme şansı var. Örneğin Hindistan'ın bilgisayar programcılığında birinci olması herkesi şaşırtabiliyor. Oysa Hindistan bilindiği gibi gelir düzeyi oldukça geri, yoksulları olan, demokrasisi problemli bir ülke. Birçok soru sormayı da gerektiriyor bu eylem. Hem bugünkü politikaların ne olacağı konusundan, hem de eylemin bana ilk anmsattığından bahsetmek istiyorum. Ben iki sene önce bir kitap okumuştum. Bir çok insan okumuştur. **Brejinsky**'nin *Avrasya Satranç Tahtası* kitabıydı. Bu kitapta Afganistan'ın ve Avrasya'nın dünya lideri olabilmek için bu bölgenin önemini, buraya hâkim olmanın önemini anlatıyordu. Çok tuhaftır ikiz kulelere saldırı olmadan bir hafta önce de bir film seyretmiştim televizyonda CIA ajanlarının bilmem ne ödeneği. Bir kararı Kongre'den çıkarabilmek için çok kalabalık bir yere kimyasal bomba atmaya çalıştıkları bir filmdi bu. Bunlar önümüze gelen haberlere kuşkuyla yaklaşmaya ve gerçekten ne oluyor dünyada onu kavramaya çalışmaya yöneltiyor insanı.

saldırı dünya dengelerinde nasıl bir değişikliğe yol açtı?

Bir çok etkisi oldu. Kısa dönemli etkileri var, uzun dönemli etkileri var. Birincisi Soğuk Savaş'ın bitmesinden sonra ABD nin düşmanı kalmadı. ABD'nin savaş ekonomisini geliştirebilmek için düşmana ihtiyacı vardı. Çünkü ABD ekonomisinin dinamizminin savaş ve silahlanma olduğunu herkes bilir, nitekim zaten bir hafta on gün önceden beri yazılmaya başlandı. savaş ve silah sanayiinin hisse senetleri yükseldi dive. Bu anlamda uzun süren bir savaş sürekli, gergin bir ortam olacak. Her gün televizyonlarda başladı başlayacak, sekiz saat kaldı, yirmi dört saat kaldı, uçaklar kalktı, geldi gibi. Sonuçta silah tekelleri çok kazanacak ve ABD'nin düşmanının belirsiz olması da ABD'nin işine geliyor bence çünkü herkes güvensiz, düşman senin evinin yanında da olabilir, benim evimin yanında da olabilir. New York'ta da olabilir. Paris'te, Londra'da her yerde olabilir, bütün buralar vurulabilir de aynı zamanda. Yani hem düşman her yerde, hem hedef her yerde. Bir yönü bu. İkinci yönü biraz önce söylediğini öteden beri ABD'li stratejistlerin parmak bastığı Avrasya'da hakim hale gelebilmek ve orada Busya, iki binli yıllarda dünyanın süper gücü olacak denen Çin'e, bilgisayar programcılığında en iyi denilen söylenen Hindistan'a hakimiyet kurmak gibi bir noktaya gelinecek. Bu hâkimiyet kurmak mutlaka onları ezmek anlamında değil, bu karşılıklı işbirliğine de dönüşebilir. O işbirliği içerisinde bir hâkimiyet biçiminde anlamak lazım. Üçüncüsü de soğuk savaş döneminin başlangıcından itibaren ABD içinde ve bütün dünyada Mc Carthycilik diye adlandırılan, muhalifini yoketme politikası vardı. Sonraki dönemlerde insan hakları ve özgürlüklere vurgu yapılması, bu alanın genişletilmeye çalışılması, devletleri rahatsız ediyordu aslında. Şimdi bunu yok etmek için bir imkân doğdu. Muhtemelen bütün devletler kendi muhaliflerini yok etmeye, sivil toplumların özgürlük alanlarını daraltmaya çalışacaklar. Ama uzun dönemde başka bir etkisi var. Sovyetler Birliği ne kadar eleştirilirse eleştirilsin sosyalizmin bir sembolü idi. Berlin Duvarı nın yıkılması bu idolün, idealin yıkılmasıydı aslında ve bu dünyada sol üzerinde büyük bir etki yaptı. İkiz Kuleler ve Pentagon ise, kapitalizmin bir simgesi ve bugün bunlar yıkıldı. Bunun da sol üzerinde büyük etkiler yapacağını ve Berlin duvarının yıkılmasıyla darmadağınık hale gelen ve parçalanan idealin, yıkılmaz denen Amerika ve kapitalizmin simgelerinin yıkılmasıyla tekrar kendine gelebileceğini de düşünüyorum.

saldırının ardından, olay bir müslüman hıristiyan meselesi gibi gösterilmeye çalışıldı, ama senin hindistan ve çin'e değinmenle görüyoruz ki sorun bu değil asya ile amerika arasında bir sorun var.

Doğru daha geniş. Tabii şöyle de bir şey var. ABD'nin yeşil kuşak oluşturmak için ve soğuk savaş döneminde komünizm tehlikesine karşı kendisinin ılımlı gördüğü İslamı destekleme politikası vardı. Bu dönemde özellikle Afganistan'ın işgalinde Taliban'ı ve Usame Bin Ladin'i Amerika eğitti, destekledi. Türkiye'de Hizbullah gene devlet tarafından desteklenen bir şevdi ve sivasal islamcı terör denen hikâye doğrudan doğruya bütün ülkelerin destekledikleri bir olguydu. Çünkü Müslüman olanlar komünist olmaz, komünizm dinsizliktir. Bu yüzden de İslamı şiddet noktasına varsalar bile desteklediler, göz yumdular, ses çıkarmadılar. Ama bugün bu silah tersine tepmeye başladı. İslamcılar arasında da gerçekten gözü kara teröristler çıktı. Bu bir terör ve şiddettir. Bunu vurgulamak gerekiyor. Ama bu şiddet bumerang gibi kendine döndü. İkincisi Avrupa merkezli bir dünya kimliğinin de sorgulanmasını istiyor İslamcılar. Medeniyet Avrupa'da doğdu, bütün insa-

başına yıkıldı?

ni değerler Avrupa'da, bütün zenginlikler Avrupa'da... Bu Avrupa merkeziyetçi bir düşünce. Örneğin Türkiye'de de bunun etkileri var. Bütün okullarda böyle bir eğitimle büyüdük. Balzac'ı, Fransız edebiyatını biliriz ama İran edebiyatını bilmeyiz. Halbuki biz Doğuluyuz ve çok doğaldır ki en yakın komşularımızın edebiyatı, sanatı, kültürü bizim kimliğimizi etkiliyor. Şimdi İslamcı kimliğinin kanıtlanma döneminde olduğunu da görmek gerekiyor. Örneğin Çin kültürü bugün en köklü kültürlerden biri ama Çin kulturunun dünya evrensel değerler sistemine ne kattığını Batı'da göremezsiniz. Eski Mısır'dan bu yana cebirin, geometrinin, ayın, uzay sisteminin varlığının bilindiği bir yerdir Arap Dünyası. Şimdi Ortadoğu toplumları biraz kendilerini de keşfedip, biz de varız diye bir itiraz yükseliyor. Ama bu itirazı yöneltmenin bir biçimi var. Eğer bir bilinadamıysanız biliminizle itiraz edersiniz. Ama bir isyancı ve eylemciyseniz bunu böyle gösterirsiniz.

türkiye'de de bir tepki görülüyor abd'ye karşı.

Bu tepki bütün Ortadoğu'da var. Sürekli sizi döven bir ağabeyin dayak yemesinden duyduğunuz çok bilinçaltı bir sevinç. Çok normal. Son on yılda Türkiye'de de herkes ABD'den ekonomik olarak dayak yedi. Kürt bölgesinde insanların köylerinin boşaltılmasında ABD tankları, silahları kullanıldı, o da olmadı orduyu ABD eğitti. Filistin'de her gün dayak yediler. İran, Irak, Sırbistan, Cezayir, Sudan yine sürekli denetiminde ve zaman zaman bombalandı. Çünkü dayak yedi dediğimiz şevin sonucunda on binlerce ölü var. On binlerce mensubunun ölmesinin artık doğal karşılandığı bir halk orada da on bin kişi öldüğünde öyle bir duyguyla bakıyor. Acı duyulmuyor mu duyuluyor. Ama şunu bilmek çok acı: senin acısını paylaştığın Amerikalı'nın senin acının asla farkında olmadığını bilmek. Bugün biliyoruz ki yakınını kaybeden Amerikalı sadece kendi acısını duyuyor, Filistinli'nin, Sudanlı'nın, Kürt'ün, İranlı'nın, Libyalı'nın acısını asla duymuyor.

abd'de yine barış yanlısı bir hareket gelişebilir mi tekrar?

Mutlaka olur. Vietnam savaşının bitmesinde de belirgin olan bir şey vardı. Özellikle asker cenazeleri geldikten sonra onların aileleri, bir de savaştan dönen askerler ve Vietnam sendromu yaşayan askerler var. Amerika daha bunları atlatmış değil. Yani bir barış yanlıları ve savaşı sendromunu yaşayanlar var. Üstüne Kuveyt sendromu eklendi. Yeni bir savaş travmasına Amerikalıların tahammülü olacağını pek düşünmüyorum, ikincisi barış yanlıları ve sistemi eleştiren entelektüellerin de bu iş üzerinde düşüneceğini sanmyorum. Daha bugünden yakınlarını ikiz kulelerde kaybeden bazı aileler bile savaş istemediklerine dair açıklamalar yaptılar. New York'ta, Los Angeles'ta, çeşitli kentlerde barış yanlısı gösteriler yapıyorlar. Bir başka şey, sadece barış yanlısı olmaktan dolayı değil, Amerikalı kendi rahatını bozmak istemediği için de barışı isteyecektir. Çünkü Afganistan'a ya da başka bir ülkeye saldırı ya da operasyon doğal olarak Amerika içinde yeni bir eylemi gündeme getirecektir. Oysa Amerika, Kuzey-Güney savaşımdan sonra kendi ülkesinde bir savaş görmedi. Şimdi tehlikeyi içinde hissediyor. Bu tehlikeyi reddetmesi ve bertaraf etmesi için kendi hayatı açısından barışı isteyecektir bir süre sonra. Nitekim o çok şahin açıklamalar zaten yavaş yavaş normalleşmeye başladı. Nokta operasyonları yapılacak, savaş uzun sürecek gibi şeyler var. Kaldı ki savaş zaten ilk günden başladı. Diskurlu savaşlar, beyin yıkama operasyonu var, özellikle bizim televizyonlarda var bu, ekonomik savaş var yani savaş bu biçimiyle uzun süre devam edecek.

"Düşman İslam değil", diyor Amerikalı gösterici. Ama Bush Müslüman halkları hedef gösteriyor. Saldırı ABD'nin dış politikasına bahane ediliyor.

değişik bir savaş yaşanacak...

Çünkü bir, Amerika istediği kadar geniş bir koalisyonu oluşturamadı. İkincisi Amerika'nın zaten geçmişi oldukça karanlık. Latin Amerika'dan Ortadoğu'ya dünyada en önemli örtülü operasyonları yapan bir ülke, şiddet uygulayan bir ülke. CIA'nin yaptıkları açıklandıkça bütün bunlar ortaya çıktı. Yeniden aynı şekilde davranmak, Amerika yı iddiasını sürdürmeye çalıştığı özgürlükler ülkesinden başka bir noktaya getirecek. Bunun için yani elbette şiddet uygulayacak, Irak'a yönelik yeni bir girişimde bulunabilir ama öyle gözü dönmüş bir şiddet uygulamayacak tam tersine bir yandan nokta operasyonları, ekonomik sınırlama yaparken, öte yandan çatışma noktalarında uzlaşmaya da zorlayacak. Yani bir çatışmayı iki şekilde bitirirsiniz. Çatışmanın taraflarından uygun gördüğünüzü bastırıp yok edersiniz, ya da çatışan tarafları uzlaşmaya ve dönüşmeye zorlarsınız. Bence Amerika iki yolu da deneyecek. Yani ekonomik ambargo, nokta operasyonları, gerekirse bombalama, öte yandan ana çatışma noktalarında uzlaşmaya zorlama. Örneğin İsrail-Filistin çatışmasında İsrail üzerinde baskı yapabilir. Kıbrıs sorununda Türkiye'ye baskı yapabilir. Yeni bir çatışma noktası olmasın diye, Çeçenler'le Ruslar arasındaki bir savaşta ya Rusya'yı yanına çekmek için Çeçenlerin ezilmesini göze alacak (halbuki Çeçenler'i ABD finanse ediyor ki Türkiye de bu finansmanın içinde) ya da uzlaşmaya zorlayacak.

Savaşı sadece bir yere asker çıkarmak, bir yeri bombalamak olarak anlamamak lazım. Eskidenmiş o iki ordunun, bence namuslu bir şekilde, karşı karşıya gelip dövüşmesi: yenilenin yenenin belli olması. Şimdi savaşlar çok farklı yöntemlerle yapılıyor.

bir yanda dünyanın jandarması, bir yanda mazlum halklar...

Ru yeni dünya düzeni dediğimiz şey iki şekilde algılanıyor. Çok iyi niyetliler bunu yeniliğin de hâkim olduğu bir globalleşme olarak algılıyorlar. Fakat Amerika'nın kafasında olan Coca Cola ve Mc Donalds kulturunu her yere yaymak. Mazlum halkları ve onların savunucularını da kendisine benzetmek için zorlayacak yani bu şiddetle, baskıyla, iknayla, kıstırmayla her yöntemle yapabileceği bir şey. Şimdi bunun karşısına çıkmak nasıl olacak? Eğer şiddetle üzerinize geliyorsa şiddetle cevap vermek zorunda kalacaksınız Eğer ikna ve dönüşmeye zorlamak için geliyorsa siz yaşamsallığınızı daha ısrarla savunmak ve bunun bir evrensel değer olduğunu ortaya koymak için ideolojik, politik her şeyi yapmak zorundasınız.

hükümet abd'yi destekleme kararı aldı, türkiye'de yaşayanlar sence bunu istiyor mu?

GALLUP anketine baktım ben. Yine gazetelere bakıyorum. Yüzde seksene varan bir şekilde Türkiye'de halk savaş istemiyor.

halka rağmen alınmış kararların sıkıntısı yaşanır mı?

Zor bir soru. Çünkü 12 Eylül'den sonra muhalefeti →

Ariel Şaron'a kadın tokadı

1982'de İsrail Ordusu Beyrut'u (Lübnan) işgal etmişti. Uluslararası yasalara göre işgalci güçler ele geçirdikleri topraklardaki sivillerin can güvenliğinden sorumluydu. İsrail Ordusu, o tarihte Savunma Bakanı olan Ariel Şaron'un emir ve komutasındaydı. Ariel Şaron, Lübnanlı Hıristiyan Milisler'e yeşil ışık yakarak, Filistinli göçmenlerin kaldığı Batı Beyrut'taki Sabra ve Şatila kamplarına girmelerine göz yummuştu. Sonuçta, İsrail Savunma Bakanlığı'nın bilgisi dahilinde, çoğu kadın ve çocuk, yüzlerce silahsız insan katledildi, işkence gördü ve tecavüze uğradı.

Göçmen kamplarındaki katliamı öğrenen İsrail halkı olayı şiddetle protesto etti. Ariel Şaron'un istifasını istedi. Kurulan araştırma komisyonunun incelemesi sonucu Şaron, Hıristiyan Milisler'in insanlıkdışı eylemlerinden sorumlu tutuldu ve Savunma Bakanlığı'ndan istifa etmek zorunda kaldı. Ne var ki, bu suçtan ötürü İsrail'de hakkında dava açılmadı.

Bu olayın üzerinden on dokuz yıl geçtikten sonra, Şatila Göçmen Kampı'nda zulüm görmüş üç Filistinli kadın, Lübnanlı avukatlarıyla birlikte 2001 Mayısı'nda Belçika'nın başkenti Brüksel'e gitti. Üç kadın adına avukatları, İsrail'in şimdiki başbakanı Ariel Şaron aleyhine, 1982'de İsrail Savunma Bakanı iken Filistin göçmen kamplarındaki katliamları görmezden gelerek insanlık suçu işlediği iddiasıyla, dava açılması talebinde bulundu.

Belçika Başsavcısı davanın açılması yolunda karar verdi Ancak, 3 Ekim'de başlaması gereken dava Şaron'un, olayın ciddiyetini kavrayarak avukatını değiştirmesi üzerine 28 Kasım'a ertelendi. Davanın en önemli tanığı olan Bayan Suad Sürur El Melıri'nin kamtlarının çok güçlü olduğu söyleniyor; dolayısıyla Şaron hakkındaki soruşturmanın sanığın aleyhine sonuçlanacağı beklentisi yüksek.

Arab European League Newsletter, 3 Ekim 2001

büyük oranda eritti devlet ve kendi alanına çekti. Muhalefet eden odakları da iç düşman ve terörist olarak damgaladı. Sendikaların durumu ortada. Gerçekten savaşa karşı çıkmak en büyük kahramanlık bugün Türkiye'de. Hem kendi içimizdeki savaşa karşı çıkmak, hem dünyadakine karşı çıkmak. Bu açıdan bu muhalefetin çok yaygınlaşacağını, örneğin Amerika'nın içindeki kadar bile ses çıkarabileceğini ne yazık ki söyleyemiyorum. Belki bu da bizim bir açmazımız. Savaş karşıtları var ama bunun halkla bir teması yok. Geçtiğimiz günlerde yapılan savaş karşıtı eylemle ilgili polis şefinin söylediği cümle çok dikkat çekici, herhangi bir gösteriyi dağıttığını söylemiyor, devletin aldığı kararı protesto edenleri dağıttığını söylüyor. Yani bu anlamda savaş karşıtı her gösteri görünüyor ki devlet karşıtı bir eylem olarak ele alınacak; bu değişen milli güvenlik konseptinin bir sonucu ve savaş karşıtlarını da terörist olarak damgalayacaklar. Yani Türkiye'de de kısa vadede bir baskı dönemi yaşanacağını görmek mümkün. Ama uzun dönemde elbetteki bu ters tepecek, çünkü savaşın sonuçları Türkiye'deki halkı da bir şekilde etkileyecek, daha çok yoksullaşmasını, daha çok işsiz kalmasını getirecek ve buna karşı bir hareket de mutlaka gelişecektir. Yavaş yavaş başlayan ve özellikle de ekonomik kriz üzerine başlayan hareketlerin gelişme şansı var ama o da uzun dönemli bir mücadele olacak.

abd'nin müdahalesiyle afganistan ya da başka bir yerde örneğin kadınlar açısından olumlu değişiklikler mümkün mü?

Mümkün değil. Tanı bir yalan mekanizması. Şundan dolayı yalan mekanizması. Afganistan'da kadınların durumu çok mu iyi, hayır değil. O koşullar kadını yok sayan, sınırlayan koşullar. Ama Amerika'nın bunu düşünerek oraya gireceği fikri son derece saçma. Amerika'nın en büyük destekçisi Suudi Arabistan'da da kadınlar aynı durumda yaşıyor. Birleşik Arap Emirlikleri nde de kadınlar böyle yaşıyor. Ama oralara kadınların durumunu düzeltmek üzere ABD hiç de girmiyor. Suudi Arabistan'da, hatta ABD'nin içinde Bush'un ziyaret ettiği İngiltere'de bugün Prens Charles'ın ziyaret ettiği kadınlar da aynı koşullarda ve aynı islami şartlara göre yaşıyorlar. Afganlı kadınların o durumdan çıkması kendi iç dinamikleriyle olabilir.

bu ülkelerde islamcı iktidarları aslında abd destekledi.

Bu sadece Afganistan'da değil, Özbekistan'da, Tacikistan'da, Türkiye'de, başlangıçta İran'da ve daha bir çok yerde. Komünizme karşı yeşil kuşak projesidir bu. Finanse etti, silahı verdi. Taliban'ın bugün kullandığı silahların paraları buralardan hatta Türkiye üzerinden gitti. Türkiye'nin Talibanla ilişkisi vardı. Bunu çok utangaç bir biçimde Dışişleri Bakanı açıkladı.

bu olaydan dolayı dünyadaki dengelerde bir değişiklik olacak mı sence?

Yok. Kısa dönemde olması mümkün değil. Bir çok uzman haritaların değişeceğini bile iddia ediyor. Haritalar nerede değişebilir? Çeçenistan Rusya savaşı. Çeçenistan özgür olmak istiyor. Eğer Çeçenistan'a bağımsızlık verirseniz Rusya'yı karşınıza alacaksınız. ABD bunu göze alabilir mi? Çin'in Uygur bölgesi: Uygur bölgesi bağımsız olabilir mi, Çin'i karşısına alabilir mi? Çünkü Rusya Çeçenistan'a teslim olması için süre verdi, Çin de Uygurlara. Herkes de kendi muhalifine yöneliyor bu noktada. Başka? Balkanlar'da zaten coğrafya değişti. Kafkasya'da önemli ölçüde değişti. Bir tek Ortadoğu var. Ortadoğu'da ne var? Kuzey İrak, yani Kürt bölgesi. Bir de Filistin-İsrail anlaşmazlığı var. Filistin-İsrail anlaşmazlığı çözülebilir. Ama Filistin içindeki muhalif güçler ne der-

ler, savaşı nasıl sürdürürler o başka bir şey. Kuzey Irak'ta Kürt bölgesinde de Türkiye ne der? Sanıyorum İsmail Cem'in son görüşmelerde bu pazarlık yapılıyor ve güvence arıyor. Şimdi Türkiye yi de gözden çıkarıp orada bir bağımsız Kürt devletinin kurulmasına ABD nasıl yeşil ışık vakar böylesi bir durumda?

bir de bu eylemi abd'deki derin devletin yaptığı iddiası var.

Bunu düşünmek mümkün çünkü ABD bu konuda oldukça vukuatı olan bir devlet. Kennedy cinayeti, Malcolm X'in öldürülmesi gibi olayların arkasında bu tür şeyler olduğu hâlâ konuşuluyor. İkincisi, başta da söylediğim film üzerinde bir daha duracağım. ABD'de Pentagon'un Hollywood'a müdahale ettiği, senaryoların okunduğu, yeni metinler yazıldığı, senaryolarda gerekli düzeltmelerin yapıldığı, karşı çıktıkları filmleri çektirtmedikleri hatta örneğin ***Top Gun*** gibi onayladıkları filmlere de destek verdikleri bilinir. ABD'nin zaman zaman kendini temizlemek için bu tür şeyleri ifşa ettiğini biliyoruz. O nedenle bu filmlerin çok gerçek dışı olmadığını düşünüyorum. Bir anlamda da halk alıştırılıyor. Bunları CIA'nin yapması istenen operasyonları bir başka şekilde meşru göstermeye ve bir anlamda da aklamaya yönelik filmler. Üçüncüsü, Usame Bin Ladin'in adamları yapmış olsa da durum değişmiyor çünkü ABD'li en üst yetkililer bile bu eylemde içerden yardım alındığını örtülü bir şekilde itiraf etti. Bir grubu yönlendir-

mek çok mümkün bir şeydir, gerçekten eylem yapmak isteyen insanları bir şekilde CIA yönlendirebilir, ya da göz yumabilir. Çünkü şu tür komik olaylar var işin içerisinde. Şu an bizim konuşmamız içinde ABD'nin endekslendiği Bin Ladin ya da başka bir kelime olduğunda bunun niye olduğunu bilen, önümüzdeki gazeteyi okuyabilen sistem böyle bir şeyi bilemedi. Uçaklar yön değiştirmiş, bunların hiç birini tespit edemedi. Eylemden hemen sonra ortaya çıkarılan kanıtlar Amerika'nın senaryosuna yüzde yüz uygunluk gösterdi. Hele mektup olayında artık benim sinirlerimi bozacak şekilde bizi aptal sayan şeyler ortaya çıkmaya başladı. İkiz Kuleler'de Muhammed Atta'nın mektubu bulundu. Yani sıcaklık o kadar yüksekti ki çelik konstrüksiyonlar eridi, insanlar yandı, mektup erimedi ve bir kanıt ortaya çıktı. Kanıtlar ortaya çıktıkça daha çok soru sormamız gerekir. Cerçekten kim yaptı bunu? Bu kanıtların ABD'nin bir düşman ilan etmek durumunda olduğu bir dönemde ve Avrasya'da hâkimiyetini kurmak istediği bir dönemde tıpatıp bu stratejiye uygun olarak gelmesi kesinlikle kuşku uyandırıyor. Bu yüzden gizli servis ihtimalleri asla gözardı edilmemeli diye düşünüyorum. Çok fazla iz bıraktılar. Eğer bu kadar beceriksizlerse bu kadar komplike bir eylemi yapamazlardı. Eğer o kadar komplike eylemi yapıyorlarsa, bu kadar beceriksiz olamaları mümkün değil.

Küreselleşme karşıtı hareket nasıl etkilenecek bu eylemden?

Küreselleşme karşıtları orta vadede büyüyecekler, gelişecekler. Kısa vadede psikolojik dediğim şeyle önce bir ah vah böyle olur mu, terör kötü bir şeydir, insanlar ölüyor gibi şeyler ve beyin yıkama çalışmalarıyla bir şaşkınlık ve gerileme yaşayacaklar. Ama hemen kendisini toparlayıp genişleyecektir diye düşünüyorum. Amerika'nın çok saldırgan olmamasının bir nedeni de kendi küreselleşme karşıtlarının genişlemesinden duyduğu korkudur.

Küreselleşme karşıtları İran'dan, Afganistan'dan müttefik edinme derdinde çok da değillerdi. Ama şöyle olabiliyor. Amerika'nın o İkiz Kuleler'i çok çeşitli nedenlerle bir çok insanın tepkisini çekti. Küreselleşme karşıtları için de hedefti aslında ve Ortadoğu'da da hedefti ama herkes kendi eylemini kendi tarzında yapar.

ikiz kuleler ve pentagon bombalandı. bu hedeflerin seçilmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Nereden baktığınıza bağlı. Ahlaki ya da sadece bir günün yirmi dört saatiyle bakarsanız ölenler masumdur. Ama oradaki varlığı hangi faaliyetin sonucudur ve orada yaptığı faaliyetten dünyanın öte yanındaki insanlar nasıl etkileniyor diye baktığımızda masum olmayabilir. Çünkü Dünya Ticaret Merkezi sömürünün merkezidir. Cehennemin yolu bazen iyi niyet taşlarıyla döşenir. İyi niyetle orada çalıştığını zanneden bir çok insan aslında cehennemin yolunu oluşturan taşların döşeyicisi olabilirler. Bunu İkiz Kuleler için söylüyorum. Pentagon zaten askeri bir hedeftir ve askeri bir merkezdir. Zaten eylemin hedefi bu açıdan çok iyi planlanmış. Militarizm ve ekonomik sömürünün, kapitalizmin simgelerine saldırıldı. Yani bu eylemi bir stadyuma yapıp elli bin kişiyi öldürebilirlerdi ve panik yaratabilirlerdi. Ama simgeler çok önemli. Bu yüzden zaten uzun dönemde mazlum halklar ve bütün ezilenler kazanacak çünkü kapitalizmin ve militarizmin simgelerinin yıkılabilir olduğu bilinçlerde yer etti ve bu yer etme uzun dönemde iyi olacak.

ayşe düzkan

dosya

barışçı çözüm arayışı

Aşağıdaki bildirgeyi Koreli otuz altı kadın örgütü birlikte hazırlamışlar:

Terörist saldırılara da, bu gibi saldırılara silahla misillemede bulunmaya da karşıyız. ABD'de terörist saldırılar sonucu yakınlarını kaybedenlere başsağlığı diliyoruz. Bu akıl almaz saldırı dünyanın dört bir yanındaki barışseverleri derinden sarstı ve büyük bir kedere boğdu. Biz Koreli kadınlar, Kore'nin bölünmesinden ve hemen ardından patlayan Kore Savaşı'ndan beri bu acıyı yaşıyoruz; 11 Eylül felaketinde aile fertlerini, dostlarını, evlerini barklarını kaybedenlerin acısını paylaşıyoruz.

Teröre, şiddete ve savaşa kesinlikle karşıyız, terör eylemlerinin önlenmesi gerektiğine inanıyoruz. Ancak bunu yaparken şiddete baş vurulmamasında ısrarlıyız. Şiddet içeren misillemelerin masum insanların hayatına malolması kaçınılmazdır.

ABD'nin aceleci davranarak intikam duygusuyla ağır bir misillemede bulunacağından endişe ediyoruz. George W. Bush'un savaş ilanı bu endişemizi güçlendiriyor. Eğer Birleşik Devletler nükleer silahlar da dahil olmak üzere, gelişkin teknolojik silahlarıyla terörist olduğu varsayımıyla bazı hedeflere saldırırsa, Ortadoğu'da ABD'deki terör eylemlerini lanetlemiş olan ülkeler, ister istemez misillemede bulunmak zorunda kalacaklardır. ABD, sivil halkın telef olması ihtimali bulunan hiçbir saldırıya kalkışmamalıdır. Yapılması gereken uluslararası topluluk bünyesinde görüşmeler yoluyla bir uzlaşma sağlanmasına çalışmak ve yasal yolları terk etmemektir.

Biz Koreli kadınlar, şiddetin ve askeri müdahalelerin barışı ve adaleti sağlamaktan uzak olduğunu acı tecrübeler sonucu öğrendik. Bu nedenle savaşa var gücümüzle karşı koymakta kararlı olduğumuzu ve tüm anlaşmazlıkların barışçıl girişimlerle çözülmesi gerektiğine inancımızı bir kez daha hatırlatmakta yarar görüyoruz.

dosya

iyi ki varsın Barbara

Başkan George W. Bush'a terörizme karşı mücadele gerekçesiyle, kayıtsız şartsız savaş açma yetkisi tanıyan 424 senatöre karşı, sadece Demokrat Barbara Lee, "Şiddet şiddeti doğurur. Böyle bir sonuç istemiyorsak, New York ve Washington'daki terörist eylemlerin sorumlularını bularak yargılayalım. Sakin kafayla iç savaşı, soykırımı ve terörü engellemenin yollarını arayalım; terörizmle mücadele etmek için uluslararası bir koalisyon kuralım, " diyerek, veto hakkını kullandı.

Temsilciler Meclisi salonundaki oylamada birbiri ardı sıra "kabul" anlamına gelen yeşil ışıklar yanarken, adının yanındaki kırmızı ışığın yalnızlığı Barbara Lee'yi de şaşırtmış; acaba benim düşünemediğim bir şey mi var, diye kaygılanmış. Ancak oylamadan sonra bazı senatörler, kendisine hak vererek, "savaşa evet" kararının aceleye getirildiğini kabul etmişler. Ne var ki Lee nin karşı oy kullanması ülkesinde ölümle tehdit edilmesine varan tepkilere yol açmış; vatan hainliğiyle, komünistlikle suçlanmış. Oysa o anlaşmazlıkları askeri operasyonlar ve bombalarla çözmeye çalışmanın sonuç alıcı olmadığında ısrarlı: "Elbette tepki göstermeliyiz; ancak bu tepkinin çocuklarımıza gelecekte nasıl bir dünya bırakacağımızı belirleyeceğini unutmamalıyız," diyor.

1998'de, savaş karşıtı eylemleriyle tanınan Ron Dellums'un emekliye ayrılmasıyla California'dan Kongre üyeliğine seçilmiş Barbara Lee, Senatör olmazdan önce de çok faalmiş. Afrika kökenli bir Amerikalı olmasının kendisine farklı bir sorumluluk yüklediği düşüncesiyle, ülkesinin sorunlarıyla uğraştıktan başka, Güney Afrika, Küba, Grenada ve Namibia gibi ülkeleri ziyaret ederek barışa ve uluslararası dayanışmaya katkıda bulunmak için çaba göstermiş.

1983'te ABD, sosyalist eğilimli bir hükümetin iktidarda olduğu Grenada'yı, (Küba'yla yakın ilişki içinde olduğu gerekçesiyle) işgal etmezden kısa bir süre önce Lee, bir heyetle adayı ziyaret etmiş ve orada ABD'yi tehdit edecek hiç bir bulguya rastlamadıklarını bildirmiş. 1994'de ise Ruanda'da 800 bin sivilin hayatını kaybetmesine neden olan katliama hükümetinin seyirci kalmasını kınamaktan geri kalmamış. Senatör Lee, 1998'de Irak'ın bombalanmasına muhalefet eden beş temsilciden biriyken, 1999'da da ABD birliklerinin Sırbistan'a gönderilmesine tek başına karşı çıkmış. Geçen yıl, Kübalılar'ın Elian'a nasıl davrandığın yerinde görmek üzere Küba'ya gidip döndükten sonra, "Babasının Elian'ı şefkatli bir ortamda mükemmelen yetiştireceğinden kuşkum yok," demesi ise Amerikalı Kübalılar ı zıvanadan çıkarmış olmalı.

Görüldüğü gibi Senatör Barbara Lee, ülkesini ve dünyayı tehdit eden yoksulluğa ve haksızlıklara karşı kayıtsız kalanlardan değil. İki oğlunu sosyal yardımla yetiştiren boşanmış bir anne o. Bu yüzden hayatında toplumsal mücadelenin önemi büyük. Dünyanın en zengin ülkesi olan Amerika'da 2 milyon insanın evsiz olduğunun, 45 milyon Amerikalının sağlık sigortasının bulunmadığının, adaletin körlüğü yüzünden hapishaneleri dolduranların çoğunu Siyahlar'ın oluşturduğunun, Amerikan toplumunun hâlâ ne ırkçılığın ne de ekonomik eşitsizliğin üstesinden gelemediğinin bilincinde. Küreselleşmenin yarattığı yeni ve derin sorunların farkında. Ne AIDS'in Afrika Kıtası nı kasıp kavurmasına ne de gezegenimizin geleceğini tehdit eden ekolojik sorunlara gözleri kapalı. Bu yüzden, 11 Eylül günü ülkesinde binlerce masum insanın ölümüne sebebiyet veren benzeri görülmemiş saldırının ardından, içi ne kadar yansa da, karar verirken kendi vatandaşlarından başkalarını da gözönünde bulundurmuş.

Beril Eyüboğlu

dosya

Afganlı feministlerin örgütü RAWA'dan mesaj var:

Ne ABD, Ne Taliban

Afganistan Devrimci Kadınlar Birliği RAWA, 1977'de Kâbil'de kuruldu. Bağımsız, siyasal ve toplumsal bir örgüt olan RAWA'nın amacı Afganistan'da kadın haklarını gözeten demokrat ve laik bir yönetimin iktidara gelmesi için çalışmaktı. Kurucuları Afganlı eğitimli kadınlardı.

Feodal bir yapıya sahip olan Afganistan'da 1973'te Kral Zahir Şalı kansız bir darbeyle devrilerek cumhuriyet ilan edilmişti. Ancak iktisadi gücü elinde tutan aşiretler arasındaki çatışmalar sürüyordu. 1976'da bir darbeyle iktidarı ele geçiren Afganistan Halk Partisi, kadınlara eşit haklar, toprak reformu ve Marksist öğretiye dayalı bir yönetim biçiminin öngörüldüğü bir reform programı uygulamak için harekete geçti. Ne var ki, hükümet bu programı gerçekleştirmek için nüfusun büyük bir bölümünü karşısına almak durumunda kaldı, zira öngörülen reformlar temel Afgan gelenekleriyle çatışıyordu. Örneğin kız çocukların okutulması zorunluluğu ulemanın homurtularına yol açmıştı. 1978'de bir darbe daha oldu ve daha katı bir yönetim iktidara geldi; halk üzerindeki baskılar da arttı. Aynı yıl örgütlenmeye başlayan ve "Mücahit olarak adlandırılan Müslüman savaşçılara ABD, Pakistan üzerinden silah sağlamaya başladı.

Siyasal havanın ağırlığına rağmen RAWA toplumun çeşitli katmanlarında eğitim, demokrasi, kadın hakları ve sağlıkla ilgili çalışmalar yürütmekten geri kalmıyordu. Hükümet karşıtı ayaklanmalar alınış yürümüş, giderek bütün ülkeye yayılmıştı. O tarihte başbakan olan Hafızullah Amin bir darbeyle devrildi; yerine gelen Babrak Karmal, Sovyetler Birliği'nden yardım istedi. 24 Aralık 1979'da Kızıl Ordu Afganistan'a girdi. ABD'nin Mücahitler'e desteği de dolaylı olmaktan çıktı; silah ve cephane yardımının büyük ölçüde artmasından başka, Pakistan'da, sabotaj teknikleri, modern silahların kullanımı vb. öğretildiği eğitim kampları kuruldu. Mücahitler işgale silahla karşı koyarken, baştan beri demokrasiyi ve laikliği savunan RAWA gibi gruplar da, Sovyetler'e karşı direnişe geçmişti. Direnişi kırmaya yönelik Sovyet askeri harekâtı milyonlarca sivilin Pakistan ve İran'a sığınmasına yol açtı. RAWA'nın devrimci kadınları Pakistan'daki kamplarda barınan göçmen kadın ve çocukların ihtiyaçlarını karşılamak üzere kolları sıvadı. Kuetta'da okullar, misafirhaneler, seyyar dispanserler açtı, okuma yazma kursları düzenledi. Kadınlara çeşitli beceriler kazandırarak geçimlerini sağlamaya yardımcı olmaya çalıştı.

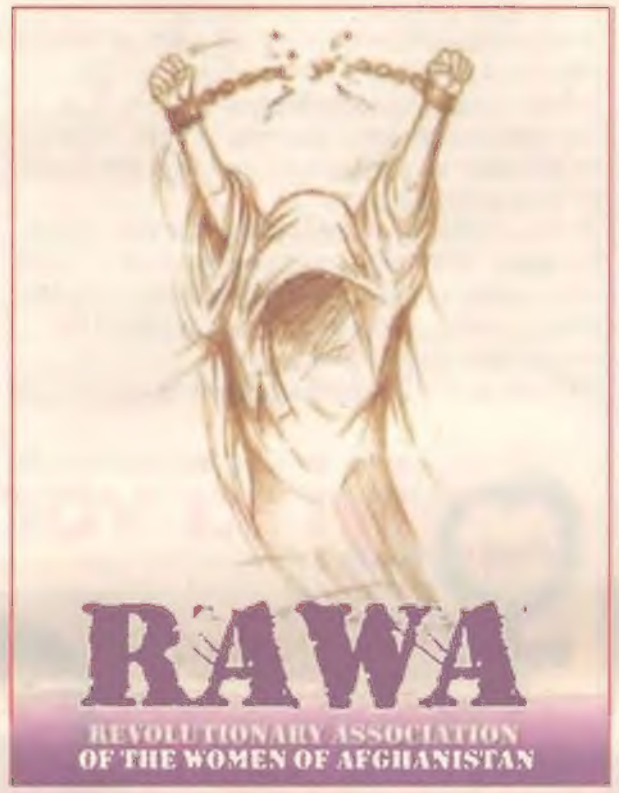

RAWA, Afganistan'da Sovyet işgalcilere karşı direnişi sürdürürken, demokrasi ve laiklikten ödün vermeyen tutumu yüzünden de köktendincilerin gazabına uğradı. RAWA'nın kurucu başkanı Mina, 1987'de Kuetta'da bir siyasi suikaste kurban gitti. Bu dönemde RAWA'nın etkinliğini önlemek amacıyla çok sayıda militan kadın katledildi. 1988'den itibaren Sovyetler çekilmeye başladı. 1992'de ise direnişçi gruplar Kâbil'e girerek Sovyet desteğinden mahrum kalan hükümeti devirdi. Ancak etnik temele dayalı çatışmalar yüzünden iç savaşın hızı kesilmedi. 1994'ten sonra hızla güç kazanmaya başlayan Taliban hareketi katı bir İslamcı düzen kurarak öbür grupları büyük ölçüde sindirdi. Taliban yönetiminin özellikle kadınlara karşı gaddar tutumu artık herkesin malumu. Bu nedenle RAWA'nın işi her zamankinden daha zor. Afganistan'daki çalışmaları büyük bir gizlilik içinde devam ediyor. RAWA militanları tüm kadınların giymek zorunda olduğu "burka"ya bürünüyor. Bu onların bir ölçüde güvenlik içinde hareket etmelerini sağlıyor. Tehlikeyi göze alarak gizlice çektikleri fotoğraf ve video filmlerini bu sayede dış dünyaya ulaştırıyorlar. Örgütte herkesin bir kod adı var.

RAWA'nın 2 binden fazla üyesinin büyük çoğunluğunu, örgütün açtığı okullarda okumuş olan kadınlar oluşturuyor. Taleban bu kadınların öldürülmesinin caiz olduğuna dair fetva çıkartmış. Birleşmiş Milletler'in geçen yıl Ekim ayında yayınladığı raporda, kadınların Taliban yönetimi altında parya konumunda olduğu, toplumsal, ekonomik ve kültürel hiç bir hakka sahip bulunmadığı, şeriat kurallarına karşı gelenlerin taşlanarak öldürüldüğü belirtiliyor. Afganistan'da kadınlara uygulanan zulmü gizlice çektikleri fotoğraflarla dünya kamuoyuna gösterme çabasında olan RAWA'nın otuz yıldan beri yayınladığı Payam-e-Zan adlı bir dergiden başka artık bir web sitesi de var: http://www.rawa.org

RAWA Amerikan Halkı'na başsağlığı dilerken, ABD'nin geçmişten ders almadığının altını çiziyor

RAWA, 11 Eylül'de ABD'yi vuran terörist saldırı üzerine Amerikan halkına gönderdiği başsağlığı mesajında, "Afgan halkının ne Usame bin Ladin'le ne de onun suç ortaklarıyla ilişkisi yoktur," diyor ve şöyle devam ediyor:

"Üzüntüyle belirtmek gerekir ki, ABD, Pakistanlı diktatör General Ziyaü'l-Hak'ı desteklemiş, onun açtırdığı medreselerde binlerce Taliban tohumunun üremesine bilerek katkıda bulunmuştur. Aynı şekilde Usame bin Ladin de bir zamanlar CIA'nın gözdesiydi. Ancak ne acıdır ki, geçmişten hiç ders almayan Amerikan siyasetçileri hâlâ köktendincilerden medet umuyor. Taliban'a ya da cihat amaçlı öteki örgütlere destek vermek demokratik hakların, kadın haklarının ve insani değerlerin çiğnenmesinden başka bir şey değildir(...) ABD, Afganlı teröristleri ve onların destekçilerini beslemekten artık vazgeçmelidir.

(...) Bizim görüşümüze göre, yirmi yıldır felaketten kurtulamayan bir ülkeye körükörüne güçlü bir askeri saldırıda bulunmak övünülecek bir şey değildir. Bu türden bir saldırıyı Amerikan halkının onaylayacağını düşünmüyoruz.

Dayanışma duygularıyla derin üzüntümüzü bir kez daha tekrarlarken, Afganistan'a saldırarak, zaten çaresizlik ve yoksulluk içindeki Afgan halkını katletmenin, Amerikan halkının ıstırabını dindirmeye asla yaramayacağına inanıyoruz. Yüce Amerikan halkının, Afganistan halkıyla bir avuç köktendinci teröristi AYIRT edeceğini içtenlikle ümit ediyoruz. Kalplerimiz sizinle..."

Derleyen:
Beril Eyüboğlu

Erkeklerin ortasında, kadınlık rollerinin uzağında

Elinin hamuruyla siyasal şiddet

Şiddet kullanarak öne çıkan bir kadın, aynı şeyi yapan bir erkekten farklı bir şekilde herkesin ilgisini çeker. Güzelse bir türlü, çirkinse başka bir türlü. Oysa her kadın hayatının ve düşüncelerinin peşinde giderken kendini bu çok sevilen veya çok nefret edilen konumda bulabilir. Tıpkı her erkek gibi. İşte kalıpları zorlamış dört kadın.

"Halkının hürriyeti" için çarı öldüren kadın: Vera Figner

Narodnaya Volya- Halkın Hürriyeti Rusya'da çarlık düzeninin ortadan kalkmasını isteyen halkçı bir hareketti. Çoğu üyesi üniversite öğrencisi olan bu grup girişecekleri eylemlerle çarlığı devirebileceklerini ve halkın ıstıraplarını dindirebileceklerini düşünüyorlardı. 1881 yılında Rus Çarı İkinci Aleksander'ı öldürdüler. Grubun bu uğurda giriştiği altı teşebbüs sonucu yirmi bir üyesi idam edilmişti. Çarın öldürülmesinden iki yıl sonra, aralarına sızmış olan bir muhbir, icra komitesinden hayatta kalan son insam, komitenin tek kadın üyesini polise ihbar etti. Ertesi yıl idama mahkûm edilen Vera Figner kadın olduğu için müebbet hapis cezası alarak, hapishaneye kapatıldı. Erkek olsaydı idam edilecekti. Kadın olmakla ilgili ne hissetmişti bilemiyoruz. Vera Figner mahkemede yargıçlara, "Yayın yoluyla fikirlerimizi yayma yolu bize kapalıydı. Toplumda herhangi bir kuruluş bana şiddetten başka bir yol gösterebilmiş olsaydı ben o yolu seçerdim," demişti.

Kızıl Ordu'nun lideri Fusako Shigenobu

Bugünkü Dışişleri Bakanımız İsmail Cem, 1970'de *Milliyet* gazetesindeki sütununda şöyle yazar: "İsrail'in Birleşmiş Milletler kararlarına uyarak işgal ettiği topraklardan çekilmesi, hem İsrail için hem de sırf kendi devletlerinin olumsuz tutumu nedeniyle dünyanın her yanında çılgınlıklara hedef yapılabilen suçsuz İsrail vatandaşları için tek çözüm yoludur."

1972 yılında İsrail'de üç kişinin giriştiği çılgın bir havaalanı baskınında ikisi eylemci, yirmi altı kişi ölür. Eylemi yapan Japon gençlerin üyesi olduğu Rengu Sekigun (Japon Kızıl Ordusu) kendini kapitalizmi yıkmaya ve adaleti sağlamaya adamış kişilerin oluşturduğu bir örgüttür. 1960'ların Vietnam Savaşı aleyhtarı hareketleri içinden gelen grup 1970'de Filistin halkı için savaşmak üzere yeniden örgütlenir. Giriştikleri silahlı eylemleri hep üstlenen grup en son 1987'de Napoli'de Amerikalılar'a ait olan bir askeri lokali bombalayarak yedi kişinin ölümüne sebep olur. Çok uzun yıllar eylemlerini sürdüren, bu örgütün lideri ise bir kadındır. Fusaka Shigenobu 1970 yılında Japonya'dan Lübnan'a geçer. Sonraki otuz yılı yeraltında geçecektir. Bu yıllar boyunca, İsrail işgal ettiği topraklardan çekilmemiş Filistinliler ülkelerine geri dönememiştir. Devrimci yoldan sapan üyeleri cezalandırma konusunda sert bir tarzı olduğu söylenen gizemli Fusaka Shigenobu ise 2000 yılında Tokyo'da yakalanarak tutuklandığında ellibeş yaşındadır.

Feminist kızıl tugay: Susanna Ronconi

Susanna Ronconi İtalya'da değişime karşı neo faşist saldırıların arttığı 1969 yılında üniversiteli bir sosyalisttir. Okuldaki grupta "erkekler konuşur, kızlar çalışırdı" diye anlatır. Sonra küçük bir feminist grupları olur. İtalya'da erkek egemenliği çok açıktır. Mesela bir İtalyan erkeğinin karısını dövmesi yasaldır. Kürtaj yasağına karşı gösteri yapan kadınları polisler bellerinden kemerleri çıkarıp dövebilirler. Susanna, suçlular cezalandırılmalı, bu da şiddetsiz olmaz diye düşünür. Bir süre Kızıl Tugaylar'a katılmakla, feministlerle birlikte kalmak arasında kararsızdır. Tugaylar'ın yanında yer alırsa annesiyle olan ilişkisini kaybedeceğini bilmesi ona çok acı verir. Kararını verir. Kızıl Tugaylar'la birlikte bir çok silahlı eyleme katılır. Bu yıllarda âşık olur. Hamile kalır. Kürtaj yasaktır. Çok kötü koşullarda bebeğini aldırır. Hayatta hiç, o günkü kadar korkmadığını anlatır. 1977'de Kızıl Tugay'lardan ayrılarak "Ön Cephe" isimli bir grubun kuruluşuna katılır. Bu grup Kızıl Tugaylar'dan daha açık koplumsal ilişkilere sahip olmayı hedefler. Örgütüne sadakatle bağlıdır ve sorumlulukları vardır. Erkek arkadaşı örgütten ayrılır, o ayrılmaz. Erkeklerin çoğunun maçolıktan silahlı örgüte katıldıklarını gözlemler. Bir kadın için böyle birşey sözkonusu olamaz der. 1980'de yakalanır. Erkek arkadaşı onu cezaevinden kaçıracakları haberini gönderir. o gün ona güller gönderecektir. Cezaevi duvarını dinamitleyip Susanna'yı kaçırırlar. İki yıl sonra tekrar yakalanır. Otuz yıl ceza alır.

Hurmaları için savaşan kadın: Leyla Halid

1948 yılında İsrail bombaları altındaki Hayfa'da barınamayan annesi, sekiz çocuğuyla birlikte göç etmeye karar verir. Kocası direniş kuvvetlerine katılmıştır. Onları götürmek üzere araba kapıda beklerken Leyla mutfağa koşar, henüz dört yaşındadır. Babasının bıraktığı hurma dolu sepetlerin arkasına saklanır. Hurmaları korunması gerektiğim düşünür, yoksa onlar İsrailliler'in olacaktır. Bu arada kapıda bekleyen arabaya bir bomba isabet eder. Leyla tesadüfen de olsa ailesini kurtarmıştır. Neden dönemiyoruz sorusuna annesi çünkü Yahudiler Filistin'i aldı diye cevap verdiğinde Ur'da bir sığıntı hayatı yaşamaktadırlar. Filistin direnişine katılmak isteyen kızlarına anneleri izin vermez. Kızlar evlenmeden böyle bir şeye kalkışmamalıdır.

Leyla Halid annesini dinlemeyerek, mücadeleye katılır. 1969 yılında uçak kaçırmakla görevlendirilir. Elindeki bombayı gösterdiğnde, Pilot Leyla'ya ne istediğini sorar. Uçağın Filistin'e Lydda'ya gitmesini istediğini söyler. Pilotun kafası karışır. İsrail kurulduktan sonra Lydda şehrinin adı değiştirilmiş ve Lot olmuştur. Leyla uçaktan üzerinden geçtikleri Filistin topraklarını görebilmektedir. Lydda'ya gideceksin diye yineler. Bir gecenin içinde dünya Leyla'yı tanır.

1970 yılı Eylül ayında Filistin Halk Kurtuluş Cephesi aynı saatlerte dört uçak birden kaçırır. Bu dört uçaktan birinde Leyla Halid vardır. Niçin bu eylem için seçildiğini üstlerine sorar. Onlardan, devrimin bir kadın yüzü olduğunu dünyaya göstermek istiyoruz cevabını alır. Bu eylemde İsrail hava polisi yanındaki arkadaşını öldürür. Ölen Patrick Nikaragualıdır. Leyla bir Filistinli olarak ben ölmeliydim diye çok üzülür. Uçak İngiltere'ye iner. Leyla tutuklanır. Arkadaşları onun serbest bırakılmasını sağlamak için bir uçak daha kaçırırlar. Pazarlıklar sonucu Leyla iade edilir.

Ailesi uçak kaçırma olayını radyodan dinler. Pilot uçağı kaçıranı güzel, çekici, akıllı bir kadın olarak tarif edince kardeşleri adını duymadan bu Leyla derler. Annesiyse kızını o kadar güzel değil der. Sonra ismini duyunca gururlanır, ağlar. Annesi kızının kendine saçtığı yolu nihayet kabullenmiştir. Leyla Halid bugün Filistin Ulusal Konseyi Üyesi olarak siyasi mücadelesini sürdürüyor.

Handan Koç

yolculuğumuz sürüyor

Bir buluşma daha geride kaldı. Yine çarptık birbirimize. Çarptık, iyi oldu; biz çarpmasak şiddet en yok edici araçlarını daha güçlü çarpıyor. Ölüyoruz, öldürüyoruz, birbirimize dehşet saçıyoruz.

Yan yana geldiğimizde, "haydi konuşalım" dediğimizde, bunun için emek harcasak, elimizden ne gelirse yapsak bile, ağzımızdan, bakışlarımızdan zehirler dökülüyor. "Haydi anlayalım birbirimizi," diyerek kollarımızı sıvadığımızda kökleşmiş yargıların görünmez ağlarıyla kıskıvrak sarılıyoruz ve bu tutsaklıkta hareket ediyoruz.

Diyarbakır da bu tutsaklıkta yaşandı. Batman da. İstanbul da. Ben ise en büyük tutsaklığı İstanbul buluşmasında hissettim. Bakışlardaki zincirin, konuşmalardaki sansürün, vücut dillerindeki suskunluğun boğucu atmosferine karşı kadınca çırpınışların inatçı direnişini yaşadım. Tutsaklık da, direniş de İstanbul'da yoğundu. Tutuklu ve ölüm kokulu toprakların Batman ve Diyarbakır illerinde, kararlı çoğunluğun yarattığı güvenden olacak, daha az korku, daha az tedirginlik, daha çok diyalog, daha çok heyecan vardı. Diller hiç susmuyor, sorular ve cevaplar hiç bitmiyordu.

Diyarbakır ve Batman'da davulların üstüne çıkan, zafer işaretleriyle zılgıt atan, "Biji Aşiti" sloganlarına yüksek sesle katılan İstanbullu kadınlar, savaşın dayanılmaz acısının yarattığı çılgınlık ile zulmün dayattığı suskunluk arasında sıkışan Kürt kadınlarını tedirginlikle karşıladı. Bu tedirginlik buluşma boyunca kendisini hissettirdi.

Baştan sona hareketli, baştan sona tartışmalı, baştan sona karşılıklı anlatımlarla geçen İstanbul buluşması sonlanırken, içimde bir yandan binlerce kadının enerjisini, bir yandan da insanı boşluğa düşüren bir doymamışlığı, can sıkıcı bir tatminsizliği sürekli taşıdım.

Diyarbakırlı ve Batmanlı kadınlar ise, yüzlerce kilometrelik bir yoldan gelmişlerdi. Uykusuz, yorgun ama heyecanlıydılar. Yola çıktıklarında binlerce kadının eli yüzlerine sürülmüş, kulakları "şunu da anlatın", "bunu da söyleyin" diyen seslerle dolmuştu. Kendilerini on binlerce, yüz binlerce, belki de milyonlarca kadının temsilcisi gibi hissettiklerinden olacak, yorgunlukları vakur yüzlerinde ışıklı bir güce dönüşmüştü. Kadıköy meydanında onları çoğunlukla Kürt kadınları karşılayınca, hafif bir hayal kırıklığıyla, "kendi kendimizi mi karşılıyoruz, İstanbul'da daha fazla kadının bizi karşılayacağını sanmıştık," dediler. Yine de topraklarından sürülmüş hemcinsleriyle hasretle kucaklaştılar. Üç gün boyunca yapılan tüm etkinliklerde Kürt kadınları ağırlıktaydı. Onlar nüfusun daha büyük bir çoğunluğunu oluşturdukları için değil, kendi ihtiyaçlarının, en çok da dayanışma ihtiyacının bilincine daha çok vardıkları ve örgütlü oldukları için.

Buluşmaya Kürt renklerini ve çevik kuvvet şapkalarını bir arada görmenin tedirginliğiyle başlayan Değirmendereli kadınlar ise, kısa zamanda Batmanlı ve Diyarbakırlı hemcinsleriyle kaynaştılar. Dertleştiler, hikâyelerini, tarihlerini, beklentilerini paylaştılar; ağlayarak ama elele, ağaç suladılar. Yıllar önce kadınlar tarafından Esenyurt'ta barış için dikilen fidanlar, bu sefer, kardeşleşen kadınların göz yaşlarıyla sulandı. Boğaziçi Üniversitesinde yapılan söyleşide, Değirmendereli bir kadın, "Keşke Kürtçe bir şeyler söylevebilseydim," diye konuşmaya başladı. Gerçekten de, Gölcüklü bir kadının söylediği gibi, "En çok acı çekenler birbirini anladı". Vedalaşırken, Değirmendereli üç kadının ayrı ayrı "Depremden sonra ilk defa mutlu oldum," demesi bu yakınlaşmanın sahiciliğini ifade ediyordu.

İstanbul'un ev sahipleri ise bu kaynaşmanın biraz dışında kaldılar. Onlar, çoğunlukla "mahallemize geldik" dercesine mesafeli oldukları için Batman'da yaşadığınız o kadın kadınalığı, baş başa halleşmeyi, sansürsüz konuşmayı başaramadık. Ölüler kenti Batman'ın kadınları, bizim için, her türlü baskıya rağmen, özgürlük kokan bir atmosfer yaratmışlardı. İstanbul'da bu atmosfer yaratılamadı. Çünkü burası 12 Eylül ve savaşla çürüyen değerlerin, bozulan ilişkilerin, çarpıklaşan zihinlerin, yenilgilerin, yabancılaşan yaşamların, sömürgeleşen duyguların, sanal özgürlüklerin, hamam böceklerinin ve gergedanların başkentiydi. Buna rağmen kadınlar buluştu. Sadece bir bölgeden değil, İzmir, Ankara, Eskişehir, Tekird Kütahya, Manisa, Bursa gibi illerden gelen kadın te silciler, nicel anlamda az da olsalar, kadın birliktel ne kendi renklerini kattılar. Panayır rengarenkti, dınlar her dilde konuşup şarkı söylediler. Tanıdığ tanımadığını bir çok kadının. "Bu enerji bana da uzun süre yeter," dediğini işittim.

Bu buluşmanın en hayırlı tarafı "ünlü kadınlar sembolik eylemiyle başlayan hareketin bel kemiğ emekçi, çalışan, araştırmacı, öğrenci, esnaf vb. y toplumun büyük bir çoğunluğunu temsil eden kad ların oluşturmaya başlamasıydı. Varolan boşluğ büyük ihtiyacıyla ivme kazanan devinim bu harel daha sağlam bir zemine taşıyordu. İstanbul buluşm sında sendikalı, sendikasız ama emekçi kadınla ağırlıklı olması bu zemini belirginleştiriyordu. Ba hareketi de, kadın hareketi de seçkinlerin öncülüğü de değil, bu zeminde gelişecekti. Yanlış anlaşılmas bunu yeni yem anlanmıyoruz. Gelmek istediğimiz n ta baştan beri buydu. İçinden geçtiği aşamalar, bu reketi meşrulaştırdı, genelleştirdi, kamuoyuna mal ti. Şimdi ülkenin her köşesinden, yüzlerce kadın il şim kuruyor, "kadın hareketinin içinde yer almak tiyorum, neler yapabilirim" diyor. Artık sıra inşa meye, örgütlenmeye, ihtiyaçlarımıza göre örgütlü ğümüzü şekillendirmeye geldi.

Boğaziçi Üniversitesi'nde yapılan söyleşi bu il yaçları kısmen de olsa, açığa çıkardı. Sabah 11. den akşam 18.00'e kadar süren toplantı öyle gerili li, öyle kısa, öyle telaşlı, öyle yetersizdi, kadınlar öyle çok konuşmak istiyorlardı ki, öneriler bölümü de herkes "Kadın Konferansı" yapılması istemi birleşti.

Diğer yandan, bölgede yeni bir buluşma olacak bunun da adresi, daha geçenlerde köylülerin yedi yetmişe tırnaklarının söküldüğü, gıda ve yakıt ambo gosunun sürdüğü, barut ve kan kokulu Şırnak olm dendi. Buluşmak, sorunları paylaşmak, tanışm tartışmak, ön yargılarla, korkularla, karşılıklı an mamazlıklarla da olsa, yan yana gelmek önemliy Üç buluşma da arka arkaya birbirini tamamladı. cak bu aşamadan sonra ifade edilen sorunların çöz mü için kadınlar arası kurulacak komisyonlar, ça ma grupları, oluşan köprüyü sağlamlaştırabilir Toplantıda "anadil", "göç ve geri dönüş sorunu", "b rış ve demokratikleşme" "kadın örgütleri arası iletiş geliştirilmesi" vb. talepler için daha somut çalışma yapılması istemi dile getirildi.

Dolayısıyla, gelinen aşamanın yarattığı ihtiyaç Kadın Dayanışma Grubunu aşıyor. Bu nedenle, bizl Kadın Akademisi Girişim Grubu olarak, Kadın Poli kaları Geliştirme İnisiyatifini oluşturduk. Kadın Ko feransı'nın örgütlenmesi ve dile getirilen sorunla çözümü doğrultusunda yeni çalışmaların başlatılm için tüm kadınların emeklerini yan yana getirmel gerekiyor. Ortaya çıkan enerji kadın hareketine öne li bir ivme katabilir. Yolumuz açık. Önümüzdeki e geller ise bizden daha büyük değil.

Yürüyeceğiz. Tecavüze uğramış düşlerimize, kan yan yüreklerimize, boğulmamak için çırpınan ruhla nıza doğru, adını adını... Düşmekten, kirlenmekt hata yapmaktan korkmadan yürüyeceğiz. Biraz ile de bombalar patlıyor, insanların gözleri oyuluyor, rileri soyuluyor, dört duvar arasında bir adamı bir k dını tehdit ediyor, bir kadın diğerini kıskanıyor, k dınlar intikamlarını birbirlerinden alıyorlar, ak kanların kokusu geliyor, yoksulukların, haksızl ların mağdurları ağlıyor, şiddet yol boyu Yürüyeceğiz. El ele tutuşarak, korkmadan a dayanışarak...

Pınar Sel
pselek@hotmail.c

Farklılıklarımızla bir-ara-dayız..

Herkes durduğu yerden kendini bağırıyor, kimse gerçekten birlikte değil. Ara'larda sıkışıp kalmışız ve elimizi uzatsak bile dokunamayacağımız yerlerimiz dolduruyor birbirimizle aramızdaki boşlukları...

"Barış için Kadın Dayanışması İnisiyatifi'nin düzenlediği Diyarbakır ve Batman'dan sonra üçüncüsü İstanbul'da gerçekleşen "Kadın Buluşması" etkinliklerinden biri olan panele(*) giderken içimde heyecan ve merak vardı. Diyarbakır ve Batman'a gidenlerin anlattıklarından Doğulu kadının buradan gidene gösterdiği koşulsuz sevgi ve ilgiyi duymuştum İstanbul'a gelen bu kadınların karşılaşacakları davranışlar konusunda meraklanıyordum. Panelden önce izlediğimiz dia gösterisinde gözlediğimiz kucaklaşmalar, bağrına basmalar, öpüşmeler yoktu İstanbul'da. (Bu eleştirimi sadece daha önce Diyarbakır ve Batman'a giden arkadaşlara değil ev sahibi olarak nitelenen ve İstanbul'dan gelen herkese, ben de dahil.) Acaba, düzenleme komitesi dışında herhangi biri çıkıp onlara aynı sıcaklıkta kucak açtı mı? Selam verdi mi? Hal hatır sordu mu?

Panel gecikmeyle başladığında salon neredeyse dolmuştu. Gördüğüm bine yakın kadın bende müthiş bir coşku uyandırıyordu, her birinin hayat mücadelesini dinlemek için sabırsızlanıyordum. Katılanlar arasında Diyarbakır ve Batman'dan gelenlerin yanı sıra, Deprem bölgesinden gelen kadınlar, İzmir ve Ankara'dan gelen çeşitli kadın örgütlerinden temsilciler, türbanlı kadınlar, öğrenci kadınlar, yazar ve sanatçı kadınlar vardı.

Panelde konuşmacı-dinleyici ayrımı yoktu. Birinci bölümde sorunlar konuşulacak, ikinci bölümde bu sorunlara çözüm önerileri üzerine kafa yorulacak ve son bölümde ise isteyen herkesin katılımıyla, belirlenen çözümleri gerçekleştirecek çalışma grupları oluşturulacaktı. Yazık ki ikinci ve üçüncü bölümde yapılması duşünülenler olamadı, çünkü zaman yetmedi. İlk bölümde konuşma önceliği misafir kadınlara verildi ve uzun bir dinleyiş başladı.

Kürt kadınları, göçten, yakılan köylerinden, öldürülen yakınlarından, anadillerini konuşmasına izin verilmeyen çocuklarına okullarda Türkçe öğretilmesinden ve evde çocuklarıyla anlaşamadıklarından bahsettiler. Göçtükleri yerlerde yaşamsal problemlerle karşılaştıklarını, geri dönememenin çaresizliğini, dönseler bile bıraktıkları hiçbir şeyi aynı bulamadıklarını, göçtükleri yerde dil ve kültür problemi yaşadıklarını anlattılar. OHAL bölgesinde devletin kolluk güçleri tarafından uygulanan baskı ve şiddeti anlattılar. Bölgede herhangi bir sebepten yakalanan bütün kadınlar hem gözaltı hem de tutuklama sırasında bekâret kontrolüne tabi tutuluyordu. Kocasına zorla imzalatılmak istenen bir ifade için soyulup tecavüzle tehdit edilenler, korucu tecavüzüne uğrayıp ailesi tarafından namus temizleme derdiyle öldürülenler, gözaltında tecavüz edilenler, intihar edenler...

Deprem bölgesinden gelen kadınlarsa; zor yaşam koşullarından, deprem sonrasında boşanma oranında artış görüldüğünden, geçim sıkıntısını hafifletmek için çalışmak istediklerinde ilk köstekçilerinin kocaları olduğundan ve bununla mücadele edip çalışmayı başardıklarında hayat karşısında kendilerini daha güçlü hissettiklerinden bahsettiler.

Burada benim daha farklı olabileceğini düşündüğüm nokta öncelikle yöntemle ilgili. Şöyle ki, Diyarbakır ve Batman'dan gelen kadın arkadaşların anlattıkları sanırım ilk iki kadın buluşmasının da ana eksenini oluşturuyordu. Öyleyse bu iki buluşmanın bir bilgilendirilmesi yapılarak tekrarlar önlenebilir ve daha çok konuşacak zamanımız olabilirdi. Ayrıca ben onlar da bizi dinlemeye gelmişlerdi sanıyordum ama depremzede kadınlar ve erken çıkması gerektiğini söylediği için konuşmasına olanak tanınan İslamcı yazar Cihan Aktaş dışında "farklılıklarımızla birarada" olduğumuzu göremedik diyorum. Bizim Halimiz daha çok bir arada kalma halini anlatıyordu.

Deprem bölgesinden gelen kadınların ataerkillikle mücadelelerini dinledikçe, Kürt kadınları da biraz bunlardan bahsedebilir miydi acaba diye düşündüm. Bölgede yaşamanın getirdiği zorlu süreç düşünüldüğünde Kürt kadınının geçmiş zamanlara göre bir bakıma özgürleştiği söylenebilir ama berdel, başlık parası, ensest, intiharlar... Bu konularda ne düşünüyorlardı acaba? Tam da bunları düşünürken bir Kürt kadını söz aldı ve hatırladığım kadarıyla şunları söyledi; "Ben Türkiye'yi seviyorum. Türkü. Lazı. Çerkezi hep beraber yaşamak istiyorum. Ama ben bir Kürt kadınıyım ve sorunlar yaşıyorum. Benim yaşadığım sorunlar Kürt sorunu yüzündendir ve Kürt sorunu çözülmeden ben kadın sorunlarımı çözemem, el verin hep birlikte Kürt sorununu çözelim", dedi. Bu arada saat öğleden sonra beş olmuştu ve ne çözüm önerisi sunmaya ne de çalışma grubu oluşturmaya vakit kalmamıştı. Eren Keskin Şırnak'ta yaşanan son olaylarla ilgili bir açıklamada bulundu ve orada olanların bir kadın komisyonu oluşturularak incelenmesini önerdi. Panel sürerken dağıtılan, İHD'nin de içinde bulunduğu bir heyet tarafından hazırlanmış olan Şırnak inceleme dosyası da bu konuyla ilgili daha geniş bilgiler içeriyordu. İlginçtir, görüşlerine kulak misafiri olduğum bazı ünlü kadınlarımız da buluşmanın HADEP toplantısına döndüğü, farklılıklarımızla bir aradayız düşüncesinin gerçekleşemediği ve tek farklı sesin Cihan Aktaş olduğu üzerine hararetli bir sohbete dalmışlardı.

Bundan sonraki süreçte Şırnak'a gidilmesi olasılığı var gibi görünüyor ama bu şekilde bir orada, bir burada buluşularak sorunların çözümünde ne gibi yolların katedilebileceği cevaplanması gereken bir soru. Ben kendi adıma, doğuda son on beş yıldır yaşananları gözlemlediğimi ve kendi olanaklarımla duyarlılığını dile getirdiğimi söyleyebilirim. Aynı şekilde OHAL bölgesinde olanları bilmek ve bunlara karşı bir tavır sergilemek için sadece bölgeye gidip kadınların, çocukların durumunu görmek gerekmediğini düşünüyorum.

Panelden ayrılırken artık içinde bulunduğum ruh halinin gelirken hissettiklerimle uzaktan yakından alakası yoktu.

Aylin

(*) Söz konusu panel 8 Eylül'de Boğaziçi Üniversitesi'nde yapıldı.

Reha'yla Ayşe'nin tecavüz karşıtlığı

Eylül ayında Şile'de bir tecavüz yaşandı. Tecavüz edenler polisler, tecavüze maruz kalan da üç çocuk annesi, Romen asıllı Lacramioara Bozacı idi. Çocuklarıyla birlikte Şile'deki bir arkadaşının yazlığına giden genç kadın, akşam arkadaşıyla gezmeye çıkıyor. Bir süre sonra arabaları bozuluyor ve başka bir arkadaşları kendi arabasıyla onları evlerine götürürken polisler önlerini kesiyor. Kimlikler isteniyor, Lacamiora kimliğinin yanında olmadığını ve eve kadar gelirlerse kimliğini verebileceğini söylüyor. Fakat Şile Emniyet Müdürü'nün makam şoförü Kerem Döndü ve polis arkadaşı Benal Demir kimliğinin olmamasını bahane ederek genç kadını zorla alıp götürüyor. Ama karakola değil. ilk önce ormana, sonra da bir otele... Üstelik ellerinde silahla uluorta. otel görevlilerinin tanıklığında çıkıyorlar otel odasına. Genç kadına tecavüz ediyor, dövüyorlar. Yaşatılan işkenceden sonra bırakılan Lacramioara önce şikâyetçi oluyor, ardından da yaşadıklarını kocası Eyup Sabri Bozacı'ya anlatıyor. Şikâyet üzerine iki saldırgan tutuklanıyor, yargı süreci başlatılıyor ve birçok tecavüz olayında kadını suçlayıcı tavır gösteren erkeklerin aksine Eyüp Sabri Bozacı karısının yatında yer alıyor, ona destek oluyor.

Yukarıda kısaca anlattığım olay basında geniş bir şekilde yer aldı. Bozacı çiftini Reha Muhtar ana haber bültenine. Ayşe Arman ise gazetesine konuk etti. İki ünlü medya yıldızının ilgisini hakketmelerinin nedeni ise, bir kadının iki polis tarafından tecavüze uğraması değil, bunun sonucunda karısını terk edeceği, başı eğik dolaşacağı yerde, karısının yanında yer alması sebebiyle Eyüp Sabri Bozacı'ydı. Reha Muhtar, şöyle bir soru soruyor Eyüp Bey'e, "Ne hissediyorsunuz karınızın yaşadığı olayla ilgili?" Eyüp Bey, "Saldırganların cezalandırılmalarını istiyorum. Karım çok kötü şeyler yaşadı, ben ona ne kadar destek olsam da bu acıyı hep yaşayacak, çok üzülüyorum." diyor. Muhtar, yüzünde şaşkın ve takdir dolu bir ifadeyle Eyüp Bey'e bakıyor ve arada bir "bravo" deyip duruyor. Ayşe Arman ise, 23 Eylül tarihli Hürriyet Gazetesi nde ayrı ayrı röportaj yaptığı karı kocaya her zamanki orjinalliğiyle ilginç sorular sormuş. Örneğin Eyüp Bey'e sorduğu sorulardan biri şöyle, "Sizi tebrık edıyorum. Böyle pis bir olayda eşinize destek oldunuz. Sıradışı bir davranış sergilediniz. Neden?" Ayşe Arman asıl pis olanın kendi sorusu ve tavrı olduğunun farkında bile değil. Lacramioara Bozacı'ya yöneltttiği bir başka soru ise daha da inanılmaz, "Bu kötü olayın neden sizin başınıza geldiğini düşünüyorsunuz?" Ayşe Arman, dünyanın hemen her yerinde, her kadının, (hatta kendisinin bile) hemen her yerde tecavüze maruz kalabileceğini düşünmüyor bile. Ya da onun bulunduğu "yükseklige" böyle kötü ve pis olayların ulaşamayacağını sanıyor.

Reha Muhtar ve Ayşe Arman'ın bu olayı ele alış tarzları içinde bulundukları anlayışla birebir örtüşüyor aslında. Eyüp Sabri Bozacı'nın Lacramioara'nın yanında yer alması. ona destek olması, ona kahraman gibi davranılmasuu gerektirmiyor ki. çunkü zaten normal davranış budur. Asıl şaşkınlık duyulup üzerinde durulması gereken konu. tecavüze maruz kalan bir kadına suçlu ve kirli muamelesi yapan kocalar, sevgililer ve kadını aşağılayan anlayışlardır. Ayrıca. Lacramioara Bozacı'nın aslen Romen olması da bu olayda önemli bir rol oynuyor. Ayşe Arman Türkiye'deki "Natasa" gerçeğini özgün bir soruyla ortaya çıkaracak ya. Lacramioara'ya, "Romen kadınları üzerine yerleşen bu anlayış haklı mı, haksız mı? Nereden kaynaklanıyor sizce?" diyebiliyor. Geçtiğiniz günlerde Türkiye Romanya arasında oynanan bir maçta, Romanya gol atınca, maçı sunan spiker, "Boş verin sayın seyirciler, biz bu Romenleri Laleli'den tanıyoruz zaten." demişti. Sizce de Ayşe Arman'ın sorusuyla spikerin cümleleri birbirini tamamlamıyor mu, tıpkı beyinleri gibi...

Nevin Cerav

savaşa hayır diyenlere ziyaret var

Dünya Ticaret Merkezi ve Pentagon'a yapılan uçak saldırıları sonrasında. Amerika'nın Afganistan'a misilleme de bulunma ihtimaline karşı birçok kurum, parti ve grup İstanbul İHD'de bir araya geldi. Yapılan üç toplantının ardından ***Pazartesi***'nin de içinde olduğu otuz kadar grup "Savaşa Hayır" platformu oluşturdu. 29 Eylül Cumartesi günü Bakırköy Özgürlük Meydanı'nda bir basın açıklaması yapmak içüzere toplanıldı fakat polis izin vermedi. Polisin müdahalesi sonucu yapılamayan eylemde kırk iki kişi gözaltına alındı.

Bu arada eylemden üç gün sonra, 2 Ekim Salı günü platformda adı olan İHD, ***Pazartesi*** ve Emekçi Kadınlar Birliği sivil polislerce basıldı ve arandı. Arama izinine gerekçe olarak ise "savaşa hayır" platformu çalışması gösterildi.

Diğer yandan çeşitli kadın grupları da bir araya gelerek, Savaşa Karşı Kadın Platformu kurdular.

barıştan ve kadınlardan korkuyorlar!

Pınar Selek'in Mısır Çarşısı'ndaki patlamayla ilgili olarak yargılandığı davada beklenmedik bir olay yaşandı. Aynı davadan dolayı üç yıldır Kırklareli Cezaevi'nde yatan Alaattin Oğet ve K. Kubra Sevgi. Pınar Selek aleyhinde ifade verdi. 3 Ekim'de görülen duruşmada Öğet ve Sevgi. Pınar Selek'in PKK üyesi olduğu ve Erdal Nayır isimli bir kişinin öldurulmesi için talimat verdiğini iddia etti. Konuyla ilgili olarak görüştüğümüz Pınar Selek. şu değerlendırmeyi yaptı: "Bu iki kişi uzun süredir Kırklareli Cezaevi'nde kalıyordu. Kendilerine itirafçı olmaları için baskı yapıldığını, kaldıkları cezaevinden alınmak istediklerini ve itirafçı olmak istemediklerini belirten dilekçeler veriyorlardı mahkemeye. En son gelinen aşamada da o insanlar gerçekten baskılara dayanamadılar ve mahkemede beni hedef gösteren konuşmalar yaptılar. Özellikle kadının yaptığı itiraf daha doğrusu itirafname doğrudan polis söylemiyle yazılmıştı. Mesela, Erdal Navır isimli kişinin benim talimatımla öldürüldüğünü söylüyorlar ama onların anlattıklarıyla, öldürülen kişinin rapor sonuçları birbirine uymuyor. Aslında bu dava hukuki olarak en başından beri çökmüştü. bu nedenle de devletin içindeki bazı güçler bu yenilgiyi kabul edemiyor ve yeni komplolar geliştiriyorlar. Uzun süredir mahkemeye çeşitli baskılar geliyordu zaten; emniyetten, Adalet Bakanlığı'ndan, dış istihbarat güçlerinden gerçekten ne idüğü belirsiz ithamların olduğu yazılar yollandı mahkemeye. Mesela polisin dayatmaları sonucu, bilirkişi raporu olmasına rağmen yeni bir rapor istendi. Bu rapor patlamanın olduğu bölgede ölen ve yaralanan insanlar üzerinden alınacak bir raporlu, o da alındı. Ve o raporda da bomba bulgusuna rastlanamamıştır, ama neden olduğu da anlaşılamaz çünkü aradan çok zaman geçti deniliyor. Biz de bunu söylemiştik zaten. Bütün bunların dışında da Yeşil diye bilinen şahıs internette kurduğu sitede beni hedef gösterdi, son zamanlarda da çok ciddi tehdit telefonları alıyorum. Arayan kişi, "Ben Yeşil, tanıdın mı beni," gibi şeyler söylüyor. Ama ben bütun bu baskılara rağmen geri adım atmayacağım, barış mücadelemi sürdüreceğim. Kadın olarak ne yapmam gerekiyorsa onu yapacağım, ataerkilliğe karşı mücadele etmeye devam edeceğim. Onların kadınlardan ve barıştan korktuklarını düşünüyorum."

On yedi yaşa bir ömür sığdıranlar

Sokakta yaşayan çocukların başına herşey gelebilir. Bu sebeple kız çocukları için açılan merkezle ilgili 75. Yıl Çocuk ve Gençlik Merkezi Müdürü Abdullah Karatay'la görüştük.

Kız çocukları için açılan birimle ilgili biraz bilgi verir misiniz?
Burası aşağı yukarı yedi sekiz ay önce basında "İstanbul'da dört yüz fahişe çocuk" başlıklı haberlerin ardından düşünülen, organize edilen bir yer. İstanbul Valiliği, İçişleri Bakanlığı teşviki ile kurulan birimin kurumsal çerçevesini Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu oluşturdu. Parasal desteği ise Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı sağlıyor. Sonuçta biz devlet memuruyuz. Ama ücretimizi Vakıf veriyor. İstanbul'da yaygın olarak fuhuş sektöründe kız çocuklarının çalıştırılması buna bir şekilde müdahale edilmesi zorunluluğu bu merkezin açılmasını doğurdu. Bunların tespiti ve bu çocuklara hizmetin ancak bir kurumla olabileceği şeklinde bir takım toplantılar sonucunda bir merkezin açılmasına karar verildi. Merkez Beyoğlu'nda açıldı. Aslında başlangıçta ilk adım ve ikinci adım diye bir şey düşünülmüştü. İlk adımı hâlâ düşünülüyor. İleride bu açılım sağlanabilir. Beyoğlu'nda yoğun olarak bu çocukların çalıştığı söyleniyor dolayısıyla çocukların kendilerinin de gelebileceği düşünülerek merkez burada açıldı. Bize çocuklar temel olarak iki yoldan geliyor. Bir tanesi İstanbul emniyet müdürlüğünün çocuk şube müdurlüğüne intikal eden ve onların teslim ettikleri kız çocukları. Bir de bu çocuklar, kız çocukları aslında sokakta yaşayan ve çalıştırılan çocuklar projesi diye İstanbul Valiliği'nin yürüttüğü bir proje var. Onun bir parçası olarak düşünulmüştü. Ticari cinsel sömürüye maruz kalan kız çocuklarının sokakta ve kamuya açık mekanlarda denetime çıkan bir ekipçe denetlemeler sonucunda tespıt edilerek kuruma getirilmesi düşünüldü. Bu ekip bizim ikinci çocuk getiren kaynağımız. Bir de diğer şekiller olabilir ama esas gelış yolları bunlar. Basından haber yoluyla olabilir, vs. bugüne kadar on bir kız çocuğu bu merkezden geçti. Şu anda bugün itibariyle dört tane kız çocuğumuz var.

Barındırma süresi var mı?
Şu anda çok ayrıntılı yönetmelik gibi bir şey yok. Ama genel prensipler var. İşte çocuk geldikten sonra önce çocuğu tanıma amacıyla ön görüşmeler yapılması, sonra ailesinin mümkünse araştırılıp anlaşılır bir şekle konulması ve çocuğun ihtiyaçlarının tespit edilmesi. Çocuğun kendi sorunlarına bakışı, kendi istekleri-nin ne olduğu, sağlık sorunları varsa bunlarla ilgilenilmesi eğıtimiyle ilgili ihtiyaçlarının tespiti. Her çocuk için öyle önceden belirlenmış bir kalma süresi yoktur. Ama çocuğun durumuna göre, örneğin gideceği bir ailesi yoksa, madde bağımlılığı yoksa, akli dengesinde bir bozukluk yoksa, yani korunmaya muhtaç çocukların barındığı yuvalarda barınabilecekse barınır. Eğer bu koşullardaysa ona göre gerekli yerlere gönderilir. Bu arada mesleki daha doğrusu iş imkanlarını araştırıyoruz. Bu anlamda halk eğıtimle bağlantıya geçiyoruz. Her biri için kendine gore bir program çıkarmaya çalışıyoruz. Bunun suresi yok ama mantık

olarak şöyle bır şey düşünülebilir: sosyal hizmetler çocuk esirgeme kurumunun korumaya muhtaç çocuklar için uyguladığı sistem burada da uygulanır. Kız çocukları için kalma suresi yoktur, prensip olarak. Reşit olma yaşı on sekiz olduğu için o yaştan sonra kendisi gıtmek isterse gider kalmak isterse evlenene kadar kalabilir. Burada da aynı şey olabilir. Bız hiçbir kız çocuğunu, yaşından dolayı bir yere göndermeyiz.

Gelen çocukların yaşları kaç?
Ortalama on beş on altı yaşlarında. Bır tanesi küçüktü o da ablasıyla birlıkteydi. Birlikte kaçmışlar evden. Orada çocukların evde yaşadıkları problem, çocukların evde yaşamasına risk oluşturduğu için eve geri göndermedik. Ağırlıklı olarak sokakta yaşayan, madde bağımlılığı olan bizim ticari cinsel sömürü olarak tabir ettığımiz fuhuş sektöründe çalışan çocuklarla çok doğrudan karşılaştığımızı soyleyemeyiz. Oysa bu kurum esas olarak bunun için kuruldu. Fakat ya işler çok profesyonelce yapılıyor bu işler, çocuklar çıkarılmıyor bu mekanizmadan ya da söylendiği kadar yaygı değil. Hepsi risk altında ama biz bu işi yapmayanları da alıyoruz. Hepsi için böyle bir risk var. Yaşadıkları atmosfer cinsel taciz ve sömürü için çok müsait bir ortam var.

Merkeze gelenlerle diyalogunuz nasıl?
Hemen hepsi birçok şey anlatıyor ama anlattıkları şey yaşadıklarının ne kadarıdır kestirmek zor. Ben zaman içinde kurulacak güven ilişkisine bağlı olarak anlattıkları şeyin miktarının artacağım düşünüyorum. Ama anlatıyorlar. Hepımizi hayrete düşürecek düzeyde yoğun bir yaşantı birikimi, on yedisinde ama esrar da kullanmış, bir dızi arkadaşlıkları olmuş, sokakta da yaşamış vs. bu türden bir yaşama hele de on yedi yaşa sığdırılması çok zor bir çok şeyi on yedisinde tamamlanmış çocuklar. Dolayısıyla erken büyümüş oluyorlar. Anlattıkları bizim için çok önemli ama yaşadıklarının tümü müdür zamanla goreceğiz.

Rehabilitasyon çalışması da yapıyor musunuz?
Şimdi rehabilitasyon kavramı tanımlanması zor bir şey ama eğer rehabilitasyondan kasıt profesyonel kişilerin görüşmesi, bu görüşmelerde elde edilen veriler doğrultusunda bozulan ilişkilerin duzeltilmesi ise bunu yapmaya çalışıyoruz. Ama çok iddialı bir kavram. Rehabilitasyon hayata yeniden kazandırmak gibi çok iddialı bir şeyı ıçerdiği için çok rahat kullanamıyorum ama psıkiyatristlerle görüşüp onların önerdiği şeyler doğrultusunda ilişkileri tamır etmeye çalışıyoruz. Ama tümüyle bir düzeltme çok zor ve uzun zaman alan bir şey. Çok değişken şeylerle karşılaşıyoruz. Zaman zaman çok normal gibi görünen çocuk birden intıhara kalkışabiliyor, kollarını falçatayla çizebiliyor, arkadaşını bıçaklamaya çalışabiliyor. Yani önceden kestirilmesi güç tutumlar içine girebiliyorlar. Butün bunlar aslında yaşadıklarının aslında ne kadar derin etki bıraktığını gösteriyor. Bizim bunu rehabilite etmek diyerek basıte indirgememiz gerekir. Bu çocukların hepsinde yaşadıklarının derin etkisi var.

Enseste uğramış çocuk var mı?
Hayır. Varsa da söylemedi. Ama bizim enseste uğradığım düşündüğümüz çocuklar var. Belki zamanla anlatırlar bize.

Merkezin bir kapasitesi var mı?
On beş diye söyleniyor ama ben on beş kız çocuğunun mevcut bina içinde tümüyle rahat hareket edebileceğini uzun süre tutulabileceğini düşünmüyorum. Bu çocuklar sıkılınca öyle rahat rahat dolaşamıyorlar da. Umarım on beş olmaz hiçbir zaman. Binayı geliştirmeye çalışıyoruz tabii ama şu anda çocukların enerjisini karşılayan bir durumda değil.

Ailesine gönderdiğiniz çocuk oldu mu?
Olmadı. Bu işle ilgili olarak istanbul valisinin imzasıyla gelen bir talimat var. Bu talimata göre, çocukların ailelerine teslımi ancak geniş bir aile incelemesi sonucunda bir kurulun kararıyla oluyor. Zaten bu çocukların çoğunun aileleriyle de sorunları var. Teslim ettiğiniz çocuk yok ama aileleriyle görüştürdüklerimiz oldu ama karşılıklı olarak birbirlerini istemediler. Bu hemen hemen tümünde böyle.

Beyhan Demir

Batman Tekel Fabrikası'nda çalışan kadın işçiler eylemde...

Kadın işçiler eylemde

İşleri ellerinden alındığı için her gün işyerlerinin önünde oturma eylemi yapan kadın işçilerin durumuyla ilgili olarak Tek Gıda İş Şube Başkanı Mahmut Ekin ve bir kadın işçiyle görüştük.

On üç yıldır Batman Tekel Fabrikası'nda çalışan otuz yaşında bir kadın işçi

Yaklaşık on üç yıldır çalışıyorum Tekel'de. Tütünü balyalar şeklinde ayırıyoruz. Her gün üç balya, haftada bir günde dört balya ayırmak zorundayız. Şu anda çalışan yüz küsur kadınız, sabah yediden akşam beşe kadar çalışıyoruz. Diyarbakır'da fabrika açılması bizim işimizden olmamıza neden oldu diye düşünüyorum. Çünkü bizim bir aylık çalışmamız orada bir günde yapılıyor. El emeğine ihtiyacımız yok artık, diyorlar. Bizim balyalayacağımız tütünleri oraya veriyorlar. Şu anda çalıştırmıyorlar bizi. "Görüşmeler devam ediyor," diyorlar; bekliyoruz. Sabahları iş yerimize gidiyoruz, ilişiğimiz kesilmiş gibi, ne sayım yapılıyor, ne de yemek çıkarılıyor, hiç bir hareket yok. Her gün gidip akşama kadar oturuyoruz.

Ben aileme bakmak zorundayım, on üç kişiyiz, bir ben bir de babam çalışıyor. Batman'da zaten çalışılacak yer yok. Hep, Batman'da kadınlar neden intihar ediyor diyorlar; işte bu durumlardan dolayı intihar ediyorlar. Hiç kızlar sevdiğine yaramıyor, o yüzden intihar ediyorlar, demesinler. Burada bir savaşın etkileri ikinci olarak da ekonomik

koşullar etkiliyor kadınları. Üniversitede okuyan kardeşlerim var, onların okullarını bitirmelerini istiyorum. Her evde bir kurbanlık koyun olur. burada çoğumuz böyleyiz. İşimizden olmak çok kötü olacak, kadınlar oranın sayesinde para kazanabiliyordu, dışarı çıkabiliyordu çünkü.

Batman Tek Gıda İş Şube Başkanı Mahmut Ekin

Eylemlerimize 24 Eylül'de yemek boykotuyl başladık. Daha sonra Ankara'ya ANAP Merkezi'n gidip oturma eylemi yaptık. Bize geri dönmemi ve bu sorunu çözeceklerini söylediler. biz de dön dük. Fakat daha sonra çalışan arkadaşlarımızın iş leri askıya alındı, bu nedenle eylem kararı aldı İşin askıya alınması yılın yedi ayı evde oturmal beş ayı da çalışmak demek ama biz onların hi kimseyi bir daha çalıştıracaklarına inanmıyoruz Çünkü hükümetin yeni aldığı kararlar doğrultu sunda tutunü bütün olarak işleyecekler, Amerika tütün işletmesine geçecekler. Bu durum zate Amerika'nın bir oyunu çünkü Amerika'da sigar içen insan oranı azalıyor ama burada çoğalıyo Burası onlar için büyük bir pazar. Oysa Türkiye'd Tekel'e bağlı işletmelerde toplam 4.500 kadı çalışıyor. 750'si burada bulunuyor

Doğuda kadınların iş alanları çok kısıtl Kadınların çalışma oranının yüzde 90'ını Tek karşılıyor. Dolayısıyla bu durumun gözardı edil memesi gerekiyor. Biz eylemlerimize devar edeceğiz, bir sonuç alamazsak eylemlerimizi dah da sertleştirmeyi düşünüyoruz.

Hazırlayan: Nevin Ceran

Benim gibilere "deli" diyorlar

Serap Güner, on iki yıldır Bağcılar semtinde çalışan bir eczacı. Baz istasyonlarına karşı savaş açtıktan sonra başına gelenler inanılır gibi değil.

"Yaklaşık sekiz ay önce yaşadığın ilçede çocukların çoğunun kan parametrelerinin bozuk olduğunu gördüm. Doktorlar habire kan şurupları yazıyorlardı. Yakınında özel bir hastane var. Doktorlarla sohbet ederken yapılan tahlillerde çocukların kan parametrelerinin yaklaşık yüzde 75-80 gibi yüksek bir oranda bozuk çıktığını anlatıyorlardı. Sefa Hastanesi'nde çocukların çoğunun kalbi delik doğduğu söyleniyordu. hastalar ve doktorlarca. İnsanların bir çoğu kulak zarlarının delik olduğu şikâyetiyle geliyordu. Bir süre sonra da benim kulaklarımda uğultular başladı. Ki daha önce herhangi bir kulak rahatsızlığım olmamıştı. Ben de kulak burun boğaz doktoruna gittim, doktor kulak zarının delindiğini söyledi. Semtte oturan geniş bir kesimin şikâyetleri aynıydı. halsizlik, uykusuzluk. iştahsızlık, yorgunluk. kilo kaybı, kulak zarı delinmesi, hastalıkların geç iyileşmesi gibi. İşte bu gelişmeler ve doktorların da uyarıları beni semtteki elektro manyetik kirliliği araştırmaya itti. Bu konuda bilgi içeren çok sayıda kitap, dergi. makale okudum. Okudukça da dehşete düştüm. Baz istasyonlarının aşırı elektro-manyetik kirliliğe sebep olduğunu öğrendim. Kişinin bağışıklık sistemini. merkezi sinir sistemini. hormonal dengesini. kan parametresini. kalp ve damar sistemini etkilediğini öğrendim. Benim konuştuğum hocalar her baz istasyonunun çevresine bazen bin bazen iki bin vat enerji yaydığını iddia ediyor ve bu enerjinin insan vücuduna bir çarpma gibi zararlı bir etkide bulunduğunu söylüyorlar. Bütün bunları öğrenince bir kalp kontrolü yaptırdım, kalbimde sol dal bloğu tespit edildi. Yani diğer insanlara göre kalp hastalıklarına yakalanma riskim daha fazla. Benim daha önce böyle bir rahatsızlığım yoktu. Ama semtimize baz istasyonları konulduktan sonra benim ve semtteki birçok insanın benzer sağlık sorunları çıktı ortaya. Mücadele etmeye karar verdim ve semtimdeki insanlarla birlikte baz istasyonlarına karşı 20 bin imza topla dık. Ulaştırma ve Sağlık Bakanlıklarına yolladım topla nan imzaları. yetinmedim görüşmeye gittim. "Hastalık lar, ölümler artar. nasıl izin veriyorsunuz bu baz istas yonlarına," dediğimde, Ulaştırma Bakanı bana. "Nüfu planlaması olur eczacı hanım. fena mı." diyerek dalg geçti. Sağlık bakanına gittim, günlerce bekletildim. Ece vit'e yazdım, Devlet Denetleme Kurulu'na yazdım. Avru pa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yazdım. Kapatma dava sı açtım baz istasyonları için. Bağcılar Cumhuriyet Baş savcılığı'na suç duyurusunda bulundum, mahkeme gün bildirilecek dendi ama hâlâ cevap gelmedi. Davanama dım Nisan ayında evimin camından "baz istasyonları dı şarı" diye bağırdım. Ama toplum o kadar sessiz ki. be nim gibi tek tek konuşanlara da deli diyorlar. Polis zo ruyla hastaneye kapattılar, on beş gün tutuldum orada Polis zoruyla götürüldüğünüzde bir ay tutma hakla varmış. Zorla ilaç verdiler bana. On beş gün sonra dok torlar belki eczacı olduğum için tolerans gösterip bırak tılar. Sağlık Bakanlığı nın önünde yedi sekiz gün açlı grevi yaparak oturdum. Fakat basından hiç kimse gel medi, mecburen bıraktım. Basın baz istasyonlarıyla ilgil haber yapmıyor artık. Çünkü baz istasyonu haberlerin yapanların reklam giderleri kısılıyormuş. Ben baz istas yonları nedeniyle iş yerimi kapattım, sağlığım bozuldu Bu ülkede ki hukuk sistemine de güvenmiyorum. ***Bir Ec zacının Dramı ve Anıları*** isimli bir kitap yazıyorum şim di. Aylardır büyük mücadele veriyorum ama doğru dürüst bir sonuç alamadım. Son olarak Ecevit'in önün furlatayım kendimi diyorum, devletin arşivine kaldırsın lar beni. Kırk yaşında dürüst, namuslu, yeminine uygun yaşayan ama beş kuruşsuz kalmış, sağlığını da Turkcell Telsim vericilerine kaptırmış bir eczacıyım. kaldırsınla beni arşive, munyamı yapsınlar."

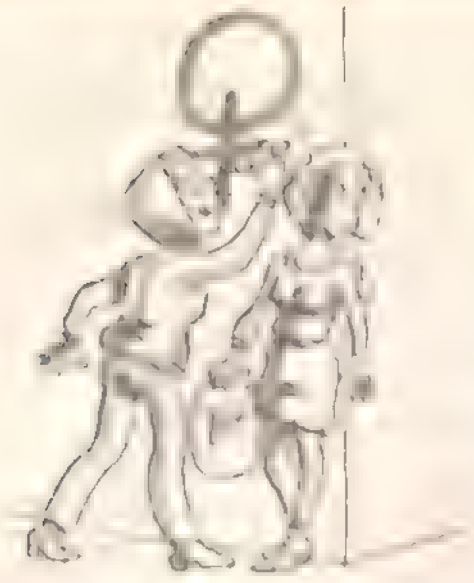

Öğrenci muhalefetinde kadınlar ve erkekler

Yanyana ve karşı karşıya

Bu yıl üniversiteye gelen ve özellikle politik tercihleri olan kadınları zor günler bekliyor.

Universiteye gelen kadınlar, henüz kadın kimlikleri hakkında çok az şey bildikleri bir dönemde politik bir tercih yapmışlarsa, öğrendikleri ilklerden biri politikanın bir erkek işi olduğudur.

Bunun için, genel depolitizasyonu sağlamakta kullanılan üniforma ve telsizin yanında, kadınlara yönelik özgün taktikler de uygulanmıştır. Bu "içselleşmiş" taktikler kadınlığını hatırlatma, kadınlığını hatırlatarak aşağılama, cinselliği cezalandırılması ve şiddet aracı haline getirilmesi sözlü ve fiziksel saldırı biçimlerine büründürülmesidir. Sonuç, daima politik mevzuun erkekler arasında bir iş olduğunun gösterilmesidir.

Öteki cephede ise kısmen yeni bir şeyler varsa da, tamamen yeni bir şey yoktur. Kafamıza kakılarak işlenmiş "kahraman devrimcinin ardına düşmek" fikriyatı ne yazık ki ilk politik tercihlerin önemlice bir kısmının temelini oluşturmaktadır. Politikanın erkeklerin düşündüğü ve konuştuğu, kadınların iş yaptığı bir süreç olduğu tarafımızdan keşfedilmektedir. Bu arada "iş yapmamak" kavramının altında yatan, erkeklerin tembellikleri değil, üniversiteye gelene dek özümsenmiş toplumsal rollerin ve işbölümünün burada da tekrarlanmasıdır.

Üniversitede muhalefet etmenin olmazsa olmazı, uzun tartışmalardır. Ancak erkekler arasındaki tartışmaya katılabilmek kadınlar açısından ciddi bir problemdir. Çünkü tartışma kullanılan dil o güne dek çoğunlukla kadınların içinde olmadıkları, tanımadıkları bir dildir. Tartışmanın biçimi ise rekabetçi, "ben dedimci", laf yetiştirmeci, düelloya açık, erkek egemen, masaya vurmacı, neredeyse savaşır gibi, hiç değilse fiziksel açıdan ürkütücüdür. Sadece kadınları değil, "yeni erkekleri" de dışlar. Ancak bu bilgi-iktidar sarmalına dahil olmak yeni erkekler için kısa sürede aşılabilecek bir sorunken, kadınlar için ya daima yabancı kalınan, ya da buradaki dil ve biçim benimsenerek dahil olunan bir süreçtir.

Sonuç olarak, erkekler genel politikayı belirler teorik konuşurlar, kadınlar, eşitlik için, belirlenmiş genel tartışmalara katılıp "katkı" sunarlar. Bu katkıların kabul görmesi öncelikle teorik konuşan erkeklerin gizli ya da açık onayını gerektirir. Ya da öneri sunan kadının "masaya vuran", "tespih çeken" ve tercihen sigara içen "siyasi abla" olmasını. Kadın olma durumundan fedakârlıklarda bulunularak erişilen bu konum diğer davranış kodları da taklit edilerek pekiştirilir. Yürüme, konuşma biçimleri, küfür vb. Birlikte muhalefet etme durumu kadınların, erkeklerle aralarındaki ezme-ezilme ilişkisini fark etmelerini güçleştirmekte, aradaki çelişkiyi daha silikleştirmektedir. Ayrıca ezilenin bir üst gruba dahil olması, yani bu muhalefet durumuyla "öznele", "erkekler" arasına girebilmesi bizzat kadını kendi hemcinslerinden uzaklaştıran bir etki yaratmakta ve "her kadın kendi bacağından asılır" duygusuna götürmektedir. Kadınlar arasında yaratılan ve yaşatılan rekabet, varolanın süreklileşmesini sağlamaktadır. Öğrenci hareketi içinde de bu durum kadınlar tarafından fark edilip özellikle tüm "ayak işlerinin" üstlerine yıkılması ifade edilmeye başlandığı anda verilen cevap genelde, herkesin (erkek herkes) yoğun olduğudur. Bu neredeyse 1934'te kadınların seçme ve seçilme hakkının verildiğini kafanıza kakan zihniyettir.

'Teorik konuşamayan' kadınlar bunu fark edene dek "konuşamamaya" devamı edeceklerdir. Tüm pratik işlerin yoğunluğu ve yabancılaştırıcılığı altında (ki burada öğrenci hareketinin erkek öznelerinin ev yaşamlarındaki iş bölümüne hiç girilmeyecektir) ne erkekler kadar okumaya ihtiyaçları, ne birbirleriyle tartışmaya, hatta birbirlerini fark etmeye fırsatları, ne de bu konu da iddiaları olacaktır.

Ancak bu işbölümünün öğrenci hareketi açısından olumlu bir yanı vardır. Bu da genel yönelimlerin hayata geçirilirken aldığı biçimlerin, birer -anne-eş-kızkardeş gibi hep bir başkasının yerine kendini koyabilmeyi gerektiren toplumsal rollerin baskısıyla yetiştirilen, dolayısıyla empati konusunda daha yetkin olan, kadınlar tarafından belirleniyor olmasıdır. Bu ise öğrenci hareketinin söyleminin farklı, renkli, eylem ve ifade biçimlerinin bir başkasının katılımına daha açık oluşması sonucunu doğurmuştur. Politika yaparken, kadınların biçim açısından belirleyici olmasının, "ne yaptığına" olduğu kadar, "nasıl yaptığına"da önem atfeden bir öğrenci hareketi ile çakışması, kadınların öğrenci hareketinde nicelikleri kadar etkin olmaları beklentisini yaratabilir. Ancak bunun yerine "nasıl yapmalı?" sorusuna verilen pratik cevapların akademik alanda yaratılan kurumlaşmaların değerinin azalmasına (çiçek böcek, teknik işler .. vb) atfedilen önemin dış etkenlerin de baskısıyla başka bir noktaya, erkekler arasında gerçekleşen ve sona eren "asıl olaya" kayması söz konusudur. Bu fiziksel çatışmadır; ancak bu konu ayrı bir yazıda ele alınabilecek kadar uzun ve aynı zamanda yeni üniversiteli arkadaşlar açısından bezdirici olabilir. Bu sebeble en iyisi üniversitelerin henüz açıldığı şu günlerde politikaya niyetli kadın arkadaşlara kısa bir hatırlatma; emekçi kadın-kadınlar günü tartışmalarına boş verin 8 Mart konusunda erkeklerin sözlerine kulak asmayın, bildiğinizi okuyun, okuyun (biz acısını çok çektik), kendinize güvenin, bu güveni hakkedin, son olarak bütün öğütlere boşverin (zaten daha deneyim aktarımı falan diye yazıcaz); kendi kurtuluşumuz kendi ellerimizde!

Bilge Seçkin

Erkekler Kuran'ı işlerine geldiği gibi yorumluyor...

Kadının İnsan Hakları Projesi'nin İstanbul'da düzenlediği toplantıda Akdeniz ve Ortdoğu ülkelerinde kadınların cinselliği ve hayatı tartışıldı. Konuyla ilgili olarak Pınar İlkkaracan'la görüştük...

Kadının İnsan Hakları Projesi-New Ways Vakfı tarafından 28-30 Eylul tarihleri arasında "Orta Doğu ve Akdeniz'de Kadın. Cinsellik ve Sosyal Değişim" konulu bir konferans düzenlendi. Konferansa Cezayir, Filistin. Fas, Fransa. Lübnan. Mısır, Pakistan. Suriye, Tunus, Türkiye ve Yemen'den on dokuz kadın katıldı Bunlar akademisyen. sivil toplum kuruluşlarının ve uluslararası kuruluşların temsilcileri. Bu kadınlar cinsellik ve iktidar politikaları arasındaki ilişkiler, bekâret, yasalar ve cinsellik. cinsel taciz, kadına karşı şiddet, namus suçları. kadın sünneti, kadın ve erkeklerin cinsel normları. değerleri ve davranışları, hareket özgurluğu, cinsel sağlık, doğurganlık hakları ve insan hakları. cinsel arzu ve zevk ve siyasal akımlar ve cinsellik başlıklarında tartıştılar ve kadın ve erkek tüm insanların, kendi değerleri ve başkalarına saygı çerçevesinde zevk duydukları ve cinsellik yaşamaya hakları olduğunu vurguladılar.

Toplantıya katılan kadınlar militarizasyon ve savaş zamanlarında cinsellik üzerindeki baskının arttığını da vurguladılar. Kadının İnsan Hakları Projesinden Pınar İlkkaracan, toplantıyla ilgili sorularımızı cevapladı.

İslamla. kadınların cinselliği üzerindeki baskı arasında bir bağlantı var mı?

Hayır, kadınların cinselliği üzerindeki baskının İslamla ilgisi yok ama müslümanlıkla ilgisi var. Çünkü Kuran'da kadınların haz alma hakkı var. Hatta kadın için en önemli boşanma sebebi bu. Nitekim, güneydoğu'da çalışma yaparken kadınlara sordum. "Evet, eğer bana yatakta zevk vermezse boşanırım," diyordu kadınlar. Ama İslamın çeşitli yorumları var, her ülkede islami uygulamalar başka. Örneğin, namus cinayetlerine Afrika'da hiç rastlanmıyor buna karşılık Asya'da da kadın sunnetine rastlanmıyor. Her yerde kitap, erkekler tarafından, kadınların cinselliğinin denetlenmesine alet ediliyor. Bir de şöyle bir durum var dikkat çekici; İslam ülkelerinde kadın erkek ilişkileri çok farklı. örneğin Tunus'ta Türkiye'dekine yakın bir eşitlik ortamı var. Ama çeşitli ülkeler arasında bunların örnek alınması söz konusu olmuyor. Aksine nerede kadınlar denetim altına alan bir gelenek, adet var, o başka ülkelerde de uygulanmaya başlanıyor.

Afganistan'daki kadınların durumu muhtemel bir ABD saldırısı için sebep olarak gösteriliyor. Bu konuda ne düşünüyorsun?

Bu tamamen bahane. Çünkü yıllardır bu konuda bir şey yapılması. Afganistan'a Birleşmiş Milletler'in bir yaptırım uygulaması için BM içinde çalışan kadınların nasıl çabaladığına ben bizzat şahit oldum. Böyle bir şey yıllardır kabul edilmiyor. Ayrıca. Taliban. Sovyetler Birliği ne karşı ABD tarafından, CIA'nın çabalarıyla oluşturuldu. Sovyetlerin karşısına Taliban gibi köktendinci bir iktidarla çıkmak ABD'nin fikridir zaten. Ve köktendincilik her yerde, milliyetçiliği, güçlendirir. Milliyetçilik de maçoluğu, fanatizmi. faşist düşünceleri.

Yani İslam ülkelerinde kadınların cinselliğini denetleyen mekanizmalarda ABD politikalarının katkısı var?

Evet, ABD politikalarının da etkisi var bunda.

Uçan Süpürge kısa film öyküsü yarışması başlıyor...

Konu namus, tür komedi

Uçan Süpürge'nin 2-9 Mayıs 2002 tarihleri arasında Ankara'da gerçekleşecek 5. Kadın Filmleri Festivali çerçevesinde düzenlediği, katılımcıları yazmaya ve yazı aracılığı ile öykülerini hatırlamaya, sahiplenmeye, biriktirmeye, belgelemeye özendirmeyi amaçlayan kısa film öyküsü yarışmasının bu yılki konusu namus, turu ise komedi.

Konuyla ilgili şöyle diyor Uçan Süpürge, "Erkek cinsinin kadın bedeni üzerindeki yaptırımının trajikomik yansıması olan namus kavramının. beyaz perdedeki hedefi hep kadınlar oldu. *Uçan Süpürge* olarak, namusu 'tukaka'larla öğrenen, günah, ayıp ve yasaklarla yaşatan bir topluma üye olduğumuzun bilinciyle, bu kavrama farklı bir açıdan bir kez daha bakmak istedik."

Yarışmaya katılma koşulları ise şöyle:

Yarışma, Türkiye'de ya da yurt dışında yaşayan tüm insanlara açık. Yarışmaya daha önce filme çekilmemiş kısa film ve belgesel senaryoları katılabilir. Kısa filmin en çok 15', belgeselin ise en çok 30' olması gerekiyor. Senaryolar bilgisayar ya da daktılo ile yazılarak üç kopya olarak gönderilecek ve yarışmaya en çok üç senaryo ile katılmabilecek. Ayrıca katılımcılar isimleri yerine rumuz kullanacak ve bir fotoğraflarıyla birlikte öz geçmişlerini de yazacaklar. Katılınım ücretsiz olduğu yarışmada ön değerlendirmeyi geçen her eser sahibi, festivalin konuğu olup "senaryo yazarlığı" konulu atölye çalışmasına katılmaya hak kazanacak.

Ön Değerlendirme Kurulu: İnci Demirkol, Gülden Treske, Sündüz Haşar'dan oluşuyor. Son başvuru tarihi 24 Aralık 2001. Başvuru adresi, Uçan Süpürge 5. Kadın Filmleri Festivali, Büyükelçi sok. 20/4 Kavaklıdere-Ankara. Tel: 0312.427 00 20.

e-posta: ucan.supurge@ucansupurge.org

Elit'çi kanalı kapattılar ama...

Hatırlayacaksınız, geçtiğimiz Temmuz'da *Elite Model Look Yarışması*'nı basmıştık. Bizim baskınımızdan iki ay sonra, yarışmayı yayımlayan Show TV'de RTUK tarafından bir gün süreyle kapatıldı. Geçen yıl da aynı yarışmayı yayımlayan ATV bir günlük kapatma cezası almıştı. Bu gibi kapatma cezaları televizyon kanallarını pek etkilemiyor olmalı, zira bu türden yarışmaları yayımlamaya devam ediyorlar. Görünen o ki bu yarışmaları ortadan kaldırma işi yine bize düşüyor.

Artık başka bir hayatımız var!

Aymasan Kartal'da ayakkabı üreten bir fabrika. Ünlü markalara ayakkabı imal ediyor. Aymasan Fabrikası'nın işçileri dört aydır grevde. Kurdukları çadırda sürekli nöbet tutan işçileri ziyarete gittiğimde erkeklerin çoğunu voleybol oynarken, kadınları ise örgü örerken, sohbet ederken buldum.

Grev çadırına girdiğimizde hemen herkes gelip elimizi sıktı, hoş geldiniz dedi. Kadınlar konuşma talebime önce çekingen yaklaştılar, topu birbirlerine attılar ama sonra sözü birbirlerinin ağzından alıp yaşadıkları direnişi, neler hissettiklerini gayet güzel paylaştılar bizimle

Nebahat, fabrikada dört yıldır çalışıyor. "Biz Aymasan işçileri yetmiş beşi kadın olmak üzere 246 kişiyiz. Her şey 31 Mayıs günü sabah işe geldiğimiz zaman kapıların kapalı olduğunu gördüğümüzde başladı. Bu sürece gelmeden önce de bizim on birinci aydan beri maaşlarımız doğru düzgün ödenmiyordu. Ödendiğinde de gecikmeli olarak ödeniyordu. Maaşlarımızı geç almamıza işveren zor durumda olmasını gerekçe gösteriyordu. Sürekli ben bittim, iflas ediyorum diyordu. O dönem biz de işyeri devam etsin diye aylıklarımızdan fedakarlık yapıyorduk. Adam bizim ikramiyelerinizi böldü, azar azar verdi. Kısacası adam bizi bu duruma bilinçli olarak hazırladı. 31 Mayıs sabahı burayı kapalı bulduğumuzda biz üç aylığımızı almamış durumdaydık. O sabah bir arkadaşlarımızla kapının önünde kaldığımızda kararımız, Deri-İş Sendikası'nın önderliğinde bu duruma karşı direnmek oldu. Amacımız da bu iş yerine geri dönmekti. Çünkü işveren sürekli içeride şöyle bir açıklama yapıyordu bize: Ben bu iş yerini kapatacağım. Ben diğer firmalarla rekabet edemiyorum. Zor durumdayım. Taşeronlaştıracağım. Ama biz biliyoruz ki bu adam bu işyerini açacak. Ama bizimle çalışmak istemiyor. Çünkü biz örgütlüyüz. sendikalı işçileriz. Dolayısıyla istediği zaman işçi çıkartamıyor. alamıyor. Asgari ücrete çalıştırıp cebine daha fazla para atmak varken neden bizi istesin ki. Niye on yıllık işçi çalıştırmak istesin ki. Neyse adamı bizi kapının önüne koydu. O günden bu yana tabii işverenle görüşmelerimiz devamı ediyor. Fakat henüz bir ilerleme sağlayamadık. Biz boş durmadık, eylemlerimiz oldu. Bizim işveren. Duran Akbulut, Büyük Kulüp'ün başkanı. Biz de oraya gittik oturma eylemi yaptık. Daha sonra İstanbul Çalışma Müdürlüğü'ne gittik. Orada bir basın açıklaması yaptık. Sonra Duran Akbulut'un Beykoz'daki yalısına gittik. Orada basın açıklaması yapmak istedik ama bizi gözaltına aldılar. Sonra bıraktılar. Böyle eylemlerimiz oldu hep. En son bir gece düzenledik. Çok güzel ve kalabalık bir geceydi. Bir şeyler yapıp satarak masrafları özellikle maddi olarak çok zor durumda olanlara destek sağlamaya çalıştık ama, çoğu masrafı sendika karşılıyor. Kermes yaptık bu tip gelirlerle ayakta durmaya çalışıyoruz. Türk-İş'e bağlı sendikalardan da pek yardım gelmedi. Bayram Meral yardım edeceklerini söylemiş ama şimdilik bir şey yok. Zaten çıkarılmadan önce de üç ay maaş alamamıştık. Burada herkes yedi aydır çok zor bir dönem geçiriyor."

Zeynep de fabrikada dokuz yıldır çalışıyor. "Ben Bulgaristan'dan geldim. 1990'da buraya göç ettik. 1992'den beri burada çalışıyorum. Ben sosyalist bir ülkeden geliyorum. Hiç böyle bir şey yaşamamıştım. Ne grev, ne direniş olarak böyle bir şey hayatımda ilk kez oluyor. Çadırda nöbetleşe bekliyoruz, işimizi geri almak istiyoruz. Gece gündüz nöbet tutuyoruz. Geceleri erkekler tutuyor daha çok. Biz arada bir kalıyoruz. Gece kalmamızı erkekler istemiyor. Dedikodu falan

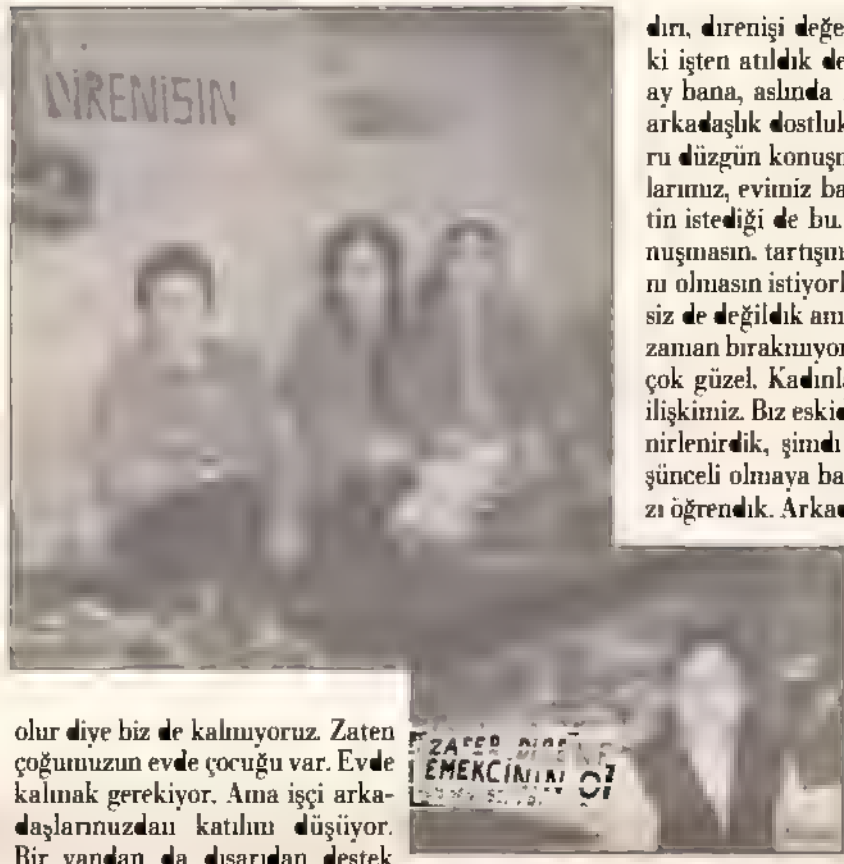

olur diye biz de kalmıyoruz. Zaten çoğunuzun evde çocuğu var. Evde kalmak gerekiyor. Ama işçi arkadaşlarınızdan katılım düşüyor. Bir yandan da dışarıdan destek verenler artıyor. İnşallah işimizi geri alırız. Çünkü herkeste bıçak kemiğe dayandı. Adam bize işverini kapattım diyor ama aslında üretime ara vermiş durumda. Ama tabii bir an önce bizim buradan dağılmamızı istiyor ki içeriden malların alıp satabilsin. Bize ödemelerini de öyle yapacağını söylüyor ama bizim buna güvenmemiz imkânsız. O bu direnişi bitirmek istiyor. Ama biz buradan gitmeyeceğiz. Biz önce işimizi istiyoruz. Benim iki çocuğum var. Her şey iyice zorlaştı. Herkesin çoluğu çocuğu var. Kira, faturalar, herkes borç içinde. Ama biz hakkımızı alana kadar, işveren bu fabrikayı açmayacaksa da tazminatlarımızı faiziyle alana kadar direnişi sürdüreceğiz."

Kerime, altı yıldır Aymasan'da çalışıyor. Otuz altı yaşında. İki çocuğu var. Hayatında çalıştığı tek yer burası. "Ben fabrikada çalışırken daha farklıymışım onu fark ettim direniş sırasında. Biz içeride hiçbir şeyin farkında olmadan çalışıyormuşuz. İşe geliyormuşuz, eve gidiyormuşuz. Ne sınıf bilinci, ne üretkenliğimizi fark etmek hiç biri yoktu. Biz sınıf bilincini falan hep burada öğrendik. Bu çok güzel bir şey. Bizim işyerimizde dört yıldır sendika var ama biz asıl bu direniş sırasında nasıl bir sendikanın işçilerin yararına olacağını, nasıl bir sendikanın bizi koruyacağını burada öğrendik. Gerçekten sendikalar çok önemliymiş. Tabii biz önceden de biraz biliyorduk bunları, ama bilinçsiz arkadaşlara dert anlatmak çok zordu. Sendika çalışması yapmak çok zordu. Hepimiz kapıya konulup işsiz kalınca bizim anlatmaya çalıştığımız şeyler gerçek oldu. Bu çadırı yaşamak, birlikte bir ekmeği bölüşüp yemek, eylem yaparken birbirine kenetlenmek hepsi bambaşka duygular. Eskiden bizim ilişkilerimiz bu kadar derin değildi. Şimdi bir başka dostluklarımız oldu. Eskiden öyle birbirimizin evine gitme gelme yoktu. Şimdi arkadaşlarla birbirimize gidip geliyoruz. Çadırı, direnişi değerlendiriyoruz. Tabii bunlar oldu iyi ki işten atıldık demiyorum ama yaşadığımız bu dört ay bana, aslında hepimize çok şey öğretti. Çalışırken arkadaşlık dostluk unutulmuştu. Kimse kimseyle doğru düzgün konuşmaz, işten eve gidip gelirdik. Çocuklarımız, evimiz başka bir şey bilmezdik. Zaten devletin istediği de bu. Herkes önüne baksın kimseyle konuşmasın, tartışmasın, sürekli çalışsın, bir sosyal ortamı olmasın istiyorlar. Biz de tam öyleydik. Çok bilinçsiz de değildik ama çalışmaktan başka şey düşünmeye zaman bırakmıyorlar ki. Şimdi aramızdaki dayanışma çok güzel. Kadınlar olarak aramızda eskisi gibi değil ilişkimiz. Biz eskiden bir şeyi tartışırken birbirimize sinirlenirdik, şimdi daha bir mantıklı tartışmaya, düşünceli olmaya başladık. Bir olayı nasıl tartışacağımızı öğrendik. Arkadaşlarla kalem satmaya, gece için bilet satmaya gittik, kermeslere katıldık. Yeni bir sürü arkadaşımız oldu. Başka semtlere gittiğimizde orada da bizimle aynı sınıf bilincine sahip insanlarla tanıştık, bu çok güzel. Onun dışında beni en çok etkileyen olay yalının önüne gittiğimiz eylemdi. Orada öyle bir kenetlenmişiz ki birbirimize ben polise kızlarıma dokunmayın diye bağırıyormuşum. Polis gerçekten benim kızlarımı olduklarını zannetmiş. Benim ilk gözaltımdı. İlk önce çok korktum. Sonra baktım hiç korkacak bir şey yok. Ben hakkımı arıyorum dedim kendime. Ben normalde bir tane polis görsem sinirlerim bozulur orada etrafımızı sardıkları için önce çok korktum. Sanki ne var biz oraya basına açıklama yapmaya gidiyoruz. Polis bize niye saldırıyor ki. Sanki biz kötü bir şey yapmışız. Orada dedim kendime, bu nasıl düzen diye. Karakoldaki kısım daha güzeldi. Birbirimize olanları anlatıp güldük. Polisler illallah ettiler bizden. Karakolun bahçesindeki bütün domatesleri yedik. Polislere bırakmadık. Hiç moralimiz bozulmadı. Suç mu işledik sanki. Son olarak, ben bu iş bitince de çalışmak istiyorum ve bütün kadınların çalışması gerektiğini düşünüyorum. Ben burada çok şeyler öğrendim. Erkeklerin bizim kadar fedakar olmadıklarını da gördüm. Biz o yalıya gittiğimizde baktım en önde kadınlar var. Arkada dağ olmasa erkekler kaçacaktı zaten. Bunu onlara da söyledik valla. Erkekler bize diyor, sizin kocalarınız çalışıyor siz onlardan gücünüzü alıyorsunuz. Ama yanlış. Bizim bazı kadın arkadaşlarımız, kocalarına harçlık veriyorlar. Krizde kocası işsiz kalan bir arkadaş var, evi o geçindiriyor, ama burada direnişte de en önde. Ayrıca kadınlar eşlerine bu direnişi iyi anlattılar ama erkekler o kadar başarılı olmadılar. Bizim hepimizin kocaları geliyor. Onların hepsinin eşleri gelmiyor. Biz hep zora, fedakarlığa alışmışız bu işte de hiç korkunuz yok en önde olmak için. Ama erkekler bizden daha geri duruyorlar. O yüzden de kadınlar artık ağlayan, geride duran kadınlar değil, öyle olmasınlar, o eskidenmiş şimdi biz de her konuda gerekeni yapıyoruz. Diğer kadınlar da öyle yapsın. Güçlü olmak sadece erkeklere ait değil ki.

Beyhan Demir

Bacılar "o günleri"

78'liler bir vakıf altında örgütlendi. Bu çalışma basının çok ilgisini çekti. Biz de bu sayımızda, 78'li kadınlarla o dönemi ve kadın erkek ilişkilerini konuştuk.

Hürriyet: Hani vardır ya hanımı evladı ya da evdeki kız muhabbeti dışarı çıkamaz, karanlık olunca evdedir, yemeği, ütüyü bilir. Biz bunların hepsini reddetmiştik. Yani bir erkek çocuğu nasılsa bir kız çocuğu da öyleydi, aynı şekilde yaşıyordu. Sokakta olmanın getirdiği birşey bu. Sabah evden çıkıp okula gittiğimizde bütün gün sokakları aşındırmak, koşturmak, ayağımdaki botlar olmasa mümkün değildi. Bu o dönemin yaşantısının getirmiş olduğu bir koşturmaydı. Üniversitede topuklu ayakkabı giyen, etek giyen kızlar vardı. Bunlar hanım hanımcık olan, karanlık basınca evlerine giden tiplerdi. Bizim bu tür şeylerimiz yoktu. Asilik, isyankarlık vardı bizde. Her şeye tepki vardı. Benim annem bana, "Ne olur komşunun kızı gibi olsana, yalvarırım bir etek giy, iste sana alalım," derdi. Benim alacağım bir kottur bir tişörttür, onu giyeceğim derdim. Bunları tercih ederken, sana şefin mi dayatıyordu bunları dersen, hayır. Ben o zaman rahatlığı orada bulmuştum, bugün de burada buluyorum. Ama artık estetik giyinmeyi seviyorum, bu koşullarla ilgili bir şey. Oysa o dönemin giyim tarzı, sokakta olmanın, rahat olmanın getirdiği birşey. Bir de erkeklerle her yere koşturuyorsun zaten, başka bir tarz aklına gelmiyor. Çünkü sen evde oturan biri değilsin, aileye, sisteme, söylemlere, toplumsal anlayışa, egemen olan anlayışa karşısın.

Nur: Peki o pozisyonda cinselliğin reddi de var mı?

Hürriyet: O zamanlar feminenliğimin ikinci planda olduğunu, ama sonraki dönemde kadın yanımın ortaya çıktığını biliyorum. Ama koşullardan dolayı bunu gündeme almıyorduk, aklımıza gelmiyordu ya da ihtiyaç hissetmiyorduk. Okula gideceksin, kavgaya gireceksin türü şeyler var, mümkün değil senin o ortamda bunları düşünmen. İçeri giriyorsun, içeri gireceğin durumlar olduğunda zaten ona göre giyiniyorsun, mesela içinde iki tane kazak var. Yirmi yıl öncesinden cinsel özgürlük de dahil hemen hiçbir şeyin tartışılmadığı bir dönemden bahsediyoruz Hareket, hem köy kökenli hem de yoğun yaşamanın getirdiği durumlardan dolayı bunlar tartışılmıyordu.

Nur: Peki bu tur şeyleri hissetmiyorlar mıydı?

Sevim: Tabii ki hissediyorlardı, çok da güzel ve sağlıklı yaşıyorlardı. Mesela bir kadını bir erkekten ya da bir erkek bir kadından hoşlandığı zaman birbirleriyle beraber oluyorlardı.

Nur: Peki bu bacılık kardeşlik nereden eklemleniyor?

Hürriyet: Bacılık kardeşlik, o dönem köylülüğün, feodalitenin hâkim olmasından kaynaklanıyor. Dolayısıyla o dönem bacı ve kardeş demek biz yanımızdakine bacı ve kardeş olarak bakıyoruz demeyi getiriyordu. Ahlakçı normlar olarak baktığında kendini kapatmaydı bir bakıma...

Nur: Bunda bir çelişki yok mu?

Sevim: Evet. Şimdi feodal bir anlayışın hâkim olduğu bir yerde bacı kardeş demenin bir anlamı var. Ama bir arkadaş biriyle beraberken başka bir arkadaşın zaten bacısıydı. Önce bacısı sonra sevgilisi olabilir bir arkadaşı. Ama bir sevgilisi varken diğerinin zaten bacısıydı.

Nur: Niye bacısı olması gerekiyor, arkadaşı olabilir?

Hürriyet: Toplumun varolmasında böyle bir gerçeklik var. Bunun üstüne kapatmanın yöntemler olarak kullanıldığını düşünmüyorum ben. O dönemi şöyle değerlendiriyorum, egemen olan feodal anlayıştan kaynaklanan bir düşünce, senin sevgilin dışındakiler bacın zaten.

Sevim: Devrimcilikte alternatif ve çok daha anlamlı şeyler vardı. Diyorum ya benim yaşıtların evdeyken, ben sokaklarda olabilen bir kızdım. Aynı şekilde bir sevgilim var onunla evleneceğim diye çok direkt söyleyebilecek bir yapıdaydım. Çünkü o asi, alternatif yaşam tarzının getirdiği bir şeyi de aileye dayatıyorduk zaten. Ama ailenin toplumun anlayışına baktığında kesinlikle böyle birşeye izin vermeme noktasındaydı. Şöyle bir şey var ama, bugünkü gelişmelere göre bakmamamız, o günkü şartlara gore değerlendirmemiz gerekiyor. Bugün, yani yirmi yıl sonra birçok şey yaşanmış, şöyle şovle olabilirdi, cinsellikler bastırılıyor muydu şeklinde bir yorum yapılmamalı şimdi. Yirmi sene önceyi biraz gözünüzde canlandırarak değerlendirmek gerekiyor bence.

Yelda: Toplumda genel bir kabul vardı ve o kabul bizim için çok önemliydi, kendimizi ne kadar asi hissedersek hissedelim. Ben babamın karşısına çıkamayan bir kızken on yedi yaşımda âşık oldum ve sofrada otururken pat diye ben evlenmeye karar verdim dedim. Babamın tek lafı oldu, "Ya evlenirsin ve bir daha dönmezsin ya da böyle bir şeyi bir daha söz konusu etmezsin." Ben ertesi gün başvurumu alıp çıktım. Düşünüyorum ben o yaşlarda şimdiki aklımı olsa evlenmezdim, o yaşlarda benim için o bir prestijdi, evlenmem lazımdı. Hayatıma ilk giren erkekti, çok küçüktüm. O genel kabulleri sorgulayamadı o devirde hiç kimse. Bu yirmi sene içinde çok şey değişti, dolayısıyla insanlar da alıştılar buna. Ben buna o zamanki devrimcilerin muhafazakârlığı olarak bakmıyorum, o asi kızlarda bile vardı bu.

Hürriyet: O baskılanmayla birlikte, bir sürü şeyi dile getirebildiğimiz, kendimizi anlatabildiğimiz bir yapıydı orası, ki toplum o zaman devrimciler için ne diyordu biliyor musun, "Herkes birbiriyle olur, hiç ahlak normları yoktur," falan, öyle muhabbetler ediliyordu dışarıda. Sen erkeklerle oturuyorsun, konuşuyorsun, pantolon giyiyorsun zaten sana hafif diye bakıyorlar.

Sevim: O günkü şartlar içerisinde, komünistlerin o işi yaptığı gibi, toplu seksler her şeyin özgür olduğu gibi şeyler, özel-

konuştu

likle antikomünist propaganda olarak, toplumda çok kullanılan bir şeydi. Bu belki de o günkü şartlarda bir nevi de savunmaydı.

Nur: Çünkü benim çok iyi bildiğim resmi nikâhlı bir devrimci başka bir kadınla, resmi nikâhlı devrimci bir kadın başkasıyla aynı evde kaçaklık döneminde birlikte oluyorlar, bunlar yaşanıyor. Yani biraz bunları konuşalım, bir kadına neden bacı densin, bacı denince duygusunu bastırmış mı oluyor?

Hürriyet: Şöyle bir şey var, elbette o dönemde böyle örnekler yok mudur, vardır. Benim o dönemde abimin yaşadıkları var. Ki ben o zaman on yedi yaşındaydım. Daha sonra gelen anlayış, benim ondan aldığım imaj ve gördüğüm, yaşadığım zaten onun öyle olmayacağına dairdi. Cinsel özgürlük, birinden hoşlanmak filan gündemde değildi. Politik insanlar birbirinden hoşlanıyorsa bekârlardır zaten ve yaşıyorlardır, örnekler budur bizde. Bunların içinde özel olarak başka örnekler yaşanmamış mıdır, yaşanmıştır, muhakkak vardır ama hâkim anlayış diyorsan, hâkim anlayış buydu. Mesela, benim annem şöyle derdi, "Sen gidiyorsun o kadar erkeğin arasına giriyorsun, hiç mi yok sana sarkıntılık yapacak erkek, nasıl direniyorsun?" Hiç aklıma gelmezdi benim ama, ne zaman ki biri benimle birlikte olmak istedi, o zaman beraber oldum. Bunlar çok ender, özel hikâyeler. Belki de bu gidişatı engellemek için bacı, kardeş muhabbetini koydular. Ben mesela bacı lafını kullanmam, ne o zaman kullandım, ne de şimdi, zaten doğru da bulmuyorum. Benim için o gün de herkes arkadaşımdı, bugün de arkadaşımı.

Sibel: Bence Nur'un söylediği var, diyelim ki başımıza lider diye konulan adamı, orada hoş bir kız olduğu zaman ona ilgi gösterir, hatta sevgili olur. Şefin karısı ya da sevgilisi olduğu için, o kız kariyer sahibi oluyordu.

Nur: Ve bunlar da hep burjuva kökenli kızlar oluyordu.

Hürriyet: Valla zaten üniversite öğrencisi olanlar çoğunlukla küçük burjuva ve burjuva kökenlilerdi. Köyden gelenler çoğunlukla erkekti. Kızın yeteneği hiç önemli değildi, sevgilisi yaptığında o kız kariyer sahibi oluyordu. Ama zaten o burjuva kökenli kızlar da onun sevgilisi olmayı ondan çok istiyorlardı.

Sevim: Şu çok zor bir şey, seksen öncesi olan şeyle, seksen sonrası yaşanılan şeyler çok farklı şeyler. Neden farklı, şimdi sen seksen öncesi çok hızlı ve farklı yaşıyorsun, seksen sonrasında, toplumla birlikte yaşamaya başladığında belki de kendinin toplumdan bile geri olduğunu görebiliyorsun. Kendi dönemimizde ise bir dünya yaratmıştık, hâkim olan o toplumsal anlayışın en ilkeli, en prensipli noktasında yaşanan şeyler. Seksen sonrasında ise ne zaman ki çocuğun oldu, onunla beraber yeni bir hayat öğreniyorsun.

Hürriyet: Ama seksen sonrasında yaşanan şöyle bir şey de var, kadın kocasıyla beraber, çocuğa, işe yönelmiş edilgen bir konuma geçmiş. Kocası ise örgütle bağlantıda, oysa kadın da o yapı içerisinde olup örgütsel olarak faaliyet yürütebilir.

Nur: Seksende erkekler içeri girdi, bir kısmı kadın da içerideydi ama çoğu kadın dışarıdaydı. Sonra içeridekiler dışarı çıktı ve boşanmalar başladı.

Hürriyet: Diyorum ya seksen öncesiyle seksen sonrası yaşanılanların arasında çok fark var. Yeniden yaşamayı öğrendiğin bir sürü şey oluyor. İçeridekiyle diyaloğun farklılaşıyor. Dışarıdaki kadın bir yandan çocuğuna bakmaya çalışıyor, bir yandan geçinme derdi yaşıyor, bir yandan da kocasını görmeye gidiyor. Bunların hepsini bir araya getirdiğinde kadın bunalıyor. Zaten o dönem hep kadınlar istedi boşanmayı. Kadın seksen öncesi yaşadığı o dünyanın dışında başka bir dünyayla karşılaşınca adamla koptu. Çünkü artık değerler, başka şeylerin yerini aldı. Çünkü o dönem devrimci mücadele birinci planda, hayatı ise ikinci plandaydı. Daha sonra hayatı birinci plana geçti, devrimci mücadeleden olan arkadaşı ikinci planda kaldı.

Nur: O tür yapılanmalarda öne çıkan adamların normları, yeterlilikleri, özellikleri belki de dışarıdaki adamlarla farklılaştı, bu mümkün mü? Adamlar dışarı çıktılar, biz hiçbir şey yaşamadık dediler ve kendilerini çılgın bir yaşamın içine attılar.

Sibel: Her şeyi yozlaştırarak hem de, o dönemlerden ben en az on beş isim sayabilirim. Her şeyin tadını kaçırdılar. O dönemde benim midem bulandı ve onların çoğu benim idolümdü. Özellikle onların kadınlarla ilgili fikirlerini gözledim o dönemde. Hiç sınır yoktu ve kötü yaşadılar bana göre. Fütursuzca gittiler, aklıma geldikçe midem bulanıyor. Hiç saygıları yoktu, en çok can acıtanı da buydu aslında. Ben seyrederken zorlandım açıkçası...

Nur: Dışarıda bunlara muhatap olan kadınlar ne yaptı?

Sibel: Vallahi öylesine yaşadılar, çok da bir şikâyetleri olduğunu düşünmüyorum. Mutlaka bir şeyler yaşamışlardır, birebir konuşmadım onlarla, bilmiyorum hayatlarını ama gözlemlediğim kadarıyla hallerinden memnun gibi görünüp çok acı çektiklerinden eminim.

Hürriyet: Türkiye'deki insan ilişkilerine de bakmak lazım. Ben topluma hâkim olan bir anlayışın yansımasını söylüyorum. Peki seksen sonrası devrimciler nasıl böyle bir şey yaptılar? Buradaki de o baskıların, yok etmenin, yok saymanın getirmiş olduğu bir şey. Adam işkence görmüş, bir sürü şeyini kaybetmiş, umutları bitmiş. Tabii bunları yaşayan adamlar anlamında söylüyorum, bunları yaşamayan bir sürü de arkadaş var.

Sibel: Türkiye'de hâkim olan kültürel yapı, verilmek istenen, seksen sonrası uygulanmak istenen barlarıyla, eroiniyle, içkisiyle, kadınıyla her şeyiyle bir yozlaşmadır. Ve o kopuş sırasında devrimcilerin de bu akışa kapılmasıdır. Bir örnek vermem gerekirse, seksen öncesinde o direnci gösteriyordu devrimcilik. Sonra o direnç, o köprü kalkınca ne olursa olsun oldu. Yirmi yıl öncesinde gece sokaklarda yürürdüm. Hiç bir erkek bana çıkıp laf atamazdı. Neydi bu biliyor musun, devrimci güçtü. O yozlaşma seksen sonrasında bütün toplumda yaşandı belirli bir dönemde. Bu yalnızca içeriden çıkan devrimcilerde yaşanmadı, belirli kesimlerde yaşandı. Yani herkes yozlaştı demek de yanlış devrimciler yozlaştı demek de yanlış.

Nur: Ama devrimcilerin bir farkı olması gerekmiyor mu?

Hürriyet: Tabii ki devrimcilerin farkı olması gerekiyor ama belki her şeyini kaybetmiş ya da yaşamdan umudunu kesmiş, yaşıyor mu yaşamıyor mu belli olmayan insanlar olabilir. Devrimcilerde de yaşandı bu, hiç de hoş karşılamadık. Ama tabii sonuçta o da insan ve yine onun bileceği bir iş...

Herkes acıklı öykü peşinde

Ölüm oruçları içeride ve dışarıda sürüyor. Tabii ölümler de. K.Armutlu ve Alibeyköy'de eylem sürdüren tutuklu yakınları ve tahliye edilenlerin hepsi F Tiplerinin unutturulmaya çalışıldığını, basının acıklı hikâyeler peşinde koştuğunu söylüyor. Tedavisi sürmekte olan Berna Ünsal'da onlardan biri..

Alibeyköy'de ölüm orucunun sürdüğü evde yaşayan Berna Unsal, hem tedavisini devam ettiriyor hem de ölüm orucundaki arkadaşlarına yardımcı oluyor. Otuz yaşında genç bir kadın. Eve ilk gittiğimde kapıda beni o karşıladı. Güzel bir gülümsemeyle. İnsana önceden tamşıyormuş hissi veren insanlar vardır ya, Berna da öyle. Ölüm orucunu sürdürenlerin dördü de erkek. Biri dışarıdan başlamış diğerleri cezaevinden çıktıktan sonra da sürdürmüşler. Ölüm orucunu dışarıda da sürdurmenin gerektiğini söyleyen Sabri Diri, "Bizleri tahliye ediyorlar ama F Tipi Cezaevleri yerinde duruyor ve yenileri açılıyor. Bizleri de bir süre sonra tekrar oralara geri götürecekler. Bizim taleplerimizin hiç biri yerine getirilmemiş durumda ve bizlerin bu şartlı tahliyelerle eylemi bitirmemiz demek devletin oyununa gelmemiz demektir. Bizim taleplerimizin içinde üç ana talebimiz vardır. Bunlar tecritin sebebi olan Terörle Mücadele Yasası'nın 16. Maddesi'nin kaldırılması, üçlü protokolun kaldırılması, ve mahkûmların tedavilerinin sağlıklı bir şekilde yapılması. Bu taleplerimize cevap verilmediği sürece eylemimizi sürdüreceğiz." Ölüm orucu direnişçileriyle görüşme esnasında Berna'yla tanıştım. O da bir ölum orucu direnişçisiymiş. Müdahaleye uğramış ve Wernicke Korsakoff hastalığına yakalanmış. Şimdi tedavisi sürüyor. Doktorlar çok çabuk iyileştiğini söylüyorlarmış. Ayrıca dergimizi de biliyor, cezaevinde ara sıra okurmuş. Röportaj talebimi sevinerek kabul etti ve yaşadıklarını okurlarımızla paylaşmak istedi. "Otuz yaşındayım. ODTÜ Endüstri Mühendisliği öğrencisiydim. Son sınıftayken 94 Ocak ayında Ankara'da yapılan bir cenaze töreni sonrası düzenlenen operasyonda eşimle birlikte gözaltına alındık. O zaman daha evli değildik, tutuklanacağımız kesinleşince aynı cezaevine düşmek için evlendik. O da benimle aynı okuldaydı. Zaten biz birinci sınıftan itibaren birlikteydik. F Tipi cezaevlerine karşı ölüm orucu yapma kararı alınca ben de ölüm orucu gönüllüsü oldum. Ölüm orucunun elli altıncı günündeydim 19 Aralık operasyonunu yaşadık. Operasyon sonrasında Manisa Cezaevi'ne götürüldüm. 195. günde de müdahale gördüm. Ölüm orucunu sürdürürken kendimi bazı günleri görevim de öyle öleyim gibisinden programlamaya çalışıyordum. Günler geçip de yaşamaya devam edince kendimi 8 Mart a şartladım. Onu da gördüm. Sonuna kadar yaşama kilitlenmiştim sanki. En son bütün bunları gördüm 1 Mayıs'ı da göreyim dedim ve 1 Mayıs sabahı yataktan kalkamadım. Yatalak durumdaydım. O sabaha dair hatırladığım tek şey yanımda annemin olduğuydu. O gün benim ölüm orucunda 191. günümdü. O günden itibaren, yani 191 ile 195 gün arasında tamamen bilinçsiz bir şekildevmişim. Ara ara uyanık ama hayaller görür biçimdeydim. Ama bu bilinçsizliğe rağmen otomatiğe bağlanmış gibi sürekli tedavi ve muayene kabul etmediğimi söylemişim. O dört gün içinde ben hatırlamıyorum ama "Zafer kazanıldı, beni güneşin altına gömün." gibi şeyler söylemişim. Annem anlattı sonra bana bunları. Bütün bu süre içinde annem hep yanımdaydı. Bir de benim annemle ilişkim her zaman çok iyiydi ve annem de bana hep çok saygılı davranmıştır. Benim bilincim gitse de tedavi kabul etmediğimi söylediğim için annem de bana müdahale etmelerine engel olmuş. Ama 195 gün komaya girmişim. Dört beş gün komada kalmışım. O zaman bana müdahaleyi yapmışlar. Sonra gözumü ilk açtığımda, "Annem nerede gelmeyecek mi?" dedim. Hafızam tamamen yıkılmıştı. On beş yirmi gün böyle geçti, ben bir bebek gibi olmuştum. Sürekli ağlıyordum. Sürekli annemi sayıklıyordum. Bir süre sonra kendime geldim etrafımda olanları görüyorum ama gerçek olup olmadığım bilmiyorum gibi bir duruma geldim. Ölüm orucu ve birkaç şey dışında hafızamı toparlayamıyordum. On beş yirmi gün böyle geçti. Sonra biraz kendime geldim. yaşadıklarımı algılıyorum ama bunların gerçekten olmadığım kendimin kurguladığını zannediyorum. Geçmişimi hatırlıyorum, ölüm orucu bitti mi diyorum, bitmediyse ben niye bıraktım diyorum, tabii bir de duygusal şok yaşadım. Doktorlar belki geçiş dönemi olabilir diyorlardı. Yaşadıklarımı algılayıp, gerçek olup olmadığım bilemediğim için sinirlerim bozuktu. Sürekli uyuma isteği duyuyordum. Sonra tahliye oldum. Kardeşim gelmişti, arabaya binip gidiyoruz ama ben bunların hepsini kendimin kurguladığını sanıyorum. Bir gün evde TV seyrediyorum, bir kanalı açtım. Kanal D yazıyor, sonra başka kanala geçtim orada da Kanal D yazıyor, değiştirip bakıyorum yine öyle çıldıracak gibi oldum. Sonra evdekiler anlattılar diğeri Avrupa yayım diye. Rahatladım çünkü ben kurguluyorum sanıyordum. Sonra fark ettim ki hiç bilmediğim şeyler izlediğimde kendim kurguladığımı düşünmüyorum. Öyle öyle toparlamaya başladım. Kurguladığımı sandığımı zamanlar korkunçtu, paranoyaklaşmaya başlamıştım, eşimin mektuplarını bile okunuyor atıyordum, onları da kurguladığımı sanıyordum. Geçenlerde İHV'de benim gibi tedavi gören bir arkadaşla konuştum o da bu tür şeyler yaşamış. Ben o dönem kendimle dalga geçmeye çalışıyordum. öyle yapınca paranoyanı azalmıştı. O zaman yakın bellek kaybının etkileri sürüyordu, bacaklarını uyuşuktu. Bu ruh halinde Çanakkale'yi hatırlıyordum, bir türkü vardı. Dağlar Kızı diye, ben bilincini kaybedersem bana bu şarkıyı söylevin derdim. Manisa'ya ilk gittiğimde de o türküyü Fidan Kalşeu için söylemiştim. Fidan biliyorsunuz operasyon sırasında protest için kendini yakmıştı. Operasyonu o kadar tuhaf bir duyguyla hatırlıyorum ki gaz bombaları, sis, kurşunlar. karanlık. bizler ölüm orucunun ilk ekibinde olanlar çadırın altındaydık. herkes bizi korumaya çalışıyordu. Çadır dediğim, ıslak bir çarşaftı. Kendimize yatak elyaflarından gaz maskesi yapmıştık. Fidan nı eylemi gerçekten çelişik duygular yarattı hepimizde. Basında söylenenlerin gerçek olmadığını söylemeye bile gerek yok. Fidan gerçekten bir düğüne gider gibi mutluydu. hepimizle vedalaştı ve ken

dini feda etti. O esnada o vahşet içinde o fedakârlığı, o yoldaşlığı gelecekte yaratmak istediğimiz insan ilişkilerini, o güzelliği yaşadık. Son gün küçücük bir mekânda 150-200 kişi sıkıştık ve herkes bizi korumaya çalışıyordu. Bir de Manisa'da refakatçim, kadın yoldaşım vardı. Onunla da çok güzel bir ilişkimiz vardı. Düşünüyorum da gelecekte olması gereken kadın kadına ilişki böyle olmalı diyorum. O süreçte hep yaşama kilitliydim. kadın yoldaşımla, eşimle, arkadaşlarımla öyle guzel bir ilişki vardı ki, öleceksem bile bu güzel ilişkilerin içinde öleceğim için mutluyum diyordum. Ben orada ilk kez o kadar iyi bir kadın kadına ilişki kurmuştum. Biz bu kadar yozlaşan ilişkiler içinde umudu diri tutmaya çalışıyorduk. Bizim gibi toplumlarda, kadının birey olması çarpık gelişiyor. Kadın hep kendini feda eden oluyor. Örgutlu ilişkilerde de kadının ikincil olması örgütü de tıkayan bir şey. Kadın kendini kölece bir feda edişe sokmamalı, özgürleşebilmek için fedakârlıklar yapmalı. Ben de bunun için, kadın halk hareketi için, havalimde onu selamlayarak girdim ölum orucuna. Şimdi dışarıdaki dördüncü ayımdayım. Tedavim sürüyor. Bedenim kendini sıfırlamış da yeniden yapılanıyor gibi. Çünkü. bağırsaklarımdan. kaslarına kadar bütün organları erimişti ve şimdi tekrar çalışmaya başlıyorlar. İşte böyle. Son olarak refakatçim olan arkadaşını şimdi ölum orucunda, ona da dergi gönderirseniz çok sevinir." Berna'yla konuşmamız buraya sığmayacak kadar uzun oldu ve sayı hazırlanırken dergiye de uğradı. Resimlerini çekerken, poz verirken gülümsemesi hiç eksilmedi yüzünden. Sonra buradan IHV'ye gitti, tedavisi için. Geçen ay bu tedavilerin yapılması için İHV'nin destek çağrısına yer vermiştik. Çağrıyı bir kez daha hatırlatalım. Belki diğerlerini değil ama artık Berna'yı tanıyorsunuz.

Beyhan Demir

Bir ölüm orucu eylemcisinin güncesi

Puslu Aydınlık

Puslu Aydınlık, ölüm orucunda belleğini yitirmiş bir eylemcinin güncesi. Edirne Cezaevinde İsmail H. Sadiç'e ölüm orucunun 127. günü, onun deyimiyle "tıbbi" müdahalede bulunulmuş. Şimdi bir Wernicke Korsakoff hastası. Yazarak hatırlamaya çalışıyor. Yazdığı anda unutuyor, ama devam ediyor. Çalışacağı matematikten atıştıracağı aperatife kadar her şeyi yazıyor. Kitabı kapattığınızda büyük bir iç sıkıntısı duyuyorsunuz; unuttuklarınızı hatırlıyorsunuz.

"Kahramanlar vardı, ama hastalar konuşulmuyordu"

Emel Gökmen 1996'daki ölüm orucunu yaşamış bir hekim. Gözlemlerini, deneyimlerini tez haline getirmiş. Şu anda dünyada bu konuyu en iyi bilen kişi. Onunla bu deneyimlerini konuştuk...

Nörolojide uzmanlaşana kadar nasıl bir süreç geçirdiniz?
Ege Üniversitesi'nden mezun oldum. Nöroloji benim çok yapmak istediğim bir daldı. Bu nedenle de uzmanlık eğitimimi İstanbul Tıp Fakultesi'nde yaptım. Toplumsal karşılığı olan, etkileri olan çalışmalarım İstanbul Tıp Fakültesi'nde ihtisas donemimde gerçekleşti. O dönemde işkenceyle, onun getirdiği nörolojik bulgularla ilgilendim, hem TİHV'da (Türkiye İnsan Hakları Vakfı) hem de Toplumsal Hukuksal Araştırmalar Vakfı'nda gönullu hekimlik yapıyordum. Tam bu sırada 1996'daki ölüm oruçları sureci yaşandı

Nasıl bir süreçti, aktarır mısınız?
Ölüm orucunun 68. gununde biz İstanbul Tabip Odası heyeti olarak Bayrampaşa Cezaevi'ndeydik. Bir kişi bizim yanımızda yaşamını kaybetmişti, bir kişi de o günün devamında yaşamını yitirmişti. Ertesi gun, 69. günde olum orucu sonuçlandı. O gunun gecesi hastalar bizim hastanemize getirildi. Birlikte bir buçuk iki aya yakın onlarla ilgilendik, bir ekip kurduk. onları izledik. Bu kadar uzun sureli açlığın insan üzerinde yaptığı hasar konusunda bilimsel olarak yeterli bilgimiz yoktu. Dunya tıp literatüründe de yoktu. Birçok değerlendirme ve inceleme yaptık ve bunların hepsi onlara en uygun, en doğru tedavi yaklaşımını sunabilmek içindi. Daha sonra o incelemelerimizi deneyimlerimizi uzmanlık tezi olarak, bilimsel bir çalışma şeklinde devam ettirdim ve bilimsel dokümünu yaptım.

Ölüm orucunda tehlike sınırı kaçıncı günden sonra başlıyor?
Açlığa maruz kalan kişi, süre ne olursa olsun, şikâyeti olsun olmasın bizim için hastadır. Metabolik olarak açlığa maruz kalmıştır ve normal sağlıklı bir insan gibi beslenme ihtiyacını karşılayamıyordur. Ama şikâyetler çeşitli duzeylerde ortaya çıkabiliyor. Açlığın koşullarına göre tehlike günleri değişebiliyor. Bazen bu konuda görüş bildiren hekimler oluyor, işte açlığa şu kadar gun, bu kadar gün dayanılır diye ama 96'dan bu yana değerlendirdiğuniz verilere bakarsak bunun bir netliği yok. Mesela 96 süreci gosterdi ki altmışlı gunler ölumlerin başlaması için bir sınırdı ama bu 96'ya özgüydü.

O sürecin koşulları nasıldı?
O insanlar gunde dort bardak şekerli su ve tuz alıyorlardı, bu sınırlamayla olüm orucu yapıyorlardı. Bazıları yaşamını kaybetti bazıları ise ayakta ve belirgin şikâyetleri olmadan altmış dokuz gunu sonlandırdı. Bu durum kişinin metabolizmasına göre değişiyor. Ayrıca o donemde açlığa maruz kalan insanlar üzerindeki etkileri genç ya da yaşlı olmalarıyla da değerlendırmek imkânsız çunkü bizim izlediğimiz popülasyonda on sekiz yaşından kırk beş, elli yaşına kadar insan vardı, ortalama genç yaş grubuydu ama bunların içinde de çok değişiklik olduğunu söyleyebilirim

Kadın ve erkek olmaları durumu değiştiriyor mu?
96'dan edindiğimiz deneyim şuydu; uzun süre açlığa maruz kalma sonrasında en belirgin kalıcı bulgu kalıcı sakatlık, sinir sistemiyle ilgili gelişiyor. O dönemi değerlendirirsek, kadınlarda ağır norolojik sakatlık daha az oldu.

Şimdiki süreci değerlendirdiğinizde bu kadar uzun süre dayanılmasını neye bağlıyorsunuz?
Bunu bana 96 deneyiminden sonra sorsaydınız B-1 vitamini aldıkları sürece daha uzun davanabileceklerini söyleyebilirdim. Çunkü bir metabolizma açlığa maruz kaldığında kendisini küçultüyor, metabolizma açlığa adapte oluyor ve gittıkçe küçülen metabolizma uzun sure dayanabilir. 2000-2001 açlık grevi öncesinde buna çok hazırlıklıydılar. Çünkü F Tipi cezaevlerinin açılması gündemdeydi, ölum oruçlarına hazırlıklıydılar. Önceden diyetlerini ona göre düzenlediler, psikolojik olarak da ölum oruçlarına hazırladılar kendilerini, ölum orucu oncesinde beslenmelerine dikkat ettiler ve B-1 vitamini aldılar. Sıvıyı sınırlamadılar, şekeri aldılar, B-1 vitamini de bunun metabolize edilmesini ve kullanılmasını sağladı, daha çok dayanıldı tabu ki.

96 yılındaki açlık grevinden hâlâ tedavisi süren kişiler var mı?
Tabii. Ülkenin politik durumuna göre, devletin tavrına göre medyaya zaman zaman yansıdı, zaman zaman da yansımadı ama bu B-1 vitamini eksikliğine bağlı olarak

gelişen Wernicke Korsakoff hastalığından dolayı 96 sürecinden hâlâ izlediğimiz, bakıma muhtaç hastalarımız var.

Ölüm oruçlarında ölümler neye bağlı?
Açlık sonrasında ölüm gerçekleştiğinde vücutta enerji sağlayan yağ, protein depoları tükenmiş olmuyor. Otopsilere baktığımızda ölenlerin hemen hepsinde de ölüm nedeni olarak akciğer enfeksiyonu var, en büyük neden bu. Sürekli kusma, direncin düşmesi ve bağışıklık sisteminin zayıflaması akciğer enfeksiyonlarını ortaya çıkarıyor.

Ölüm orucu yapan bir kişiye yanlış müdahale yapılırsa sonuç ne olur?
Bu süreçte TTB (Türk Tabipler Birliği) ile biz bir tedavi protokolü hazırladık. Bu protokol çok güncelleşti, 96 sürecinden sonra da hekimler nasıl tedavi uygulanır konusunda daha çok bilgilendi. Yanlış müdahale yapılmaması konusunda TTB aracılığıyla tüm hastanelere, hekimlere, cezaevlerine bir tedavi broşürü ulaştırıldı. Bu nedenle müdahalelerde tedavilerin B-1 vitamini eklenerek yapıldığını düşünüyorum, bu da tabii ki sakatlığı engelliyor. Artık hekimler açlığa maruz kalmış bir insana nasıl müdahale edebileceğini biliyor, bu bilgiye sahipler. Ve bu bir zorla tedavi de olsa hekim doğru tedavivi yapmak zorunda. Yani sadece serum değil, serumla birlikte vitamin de vermek zorunda.

Ölüm oruçlarında zorla müdahale yapıldığı söylendi...
Uygulamalar noktasında da aldığımız bilgiler içinde de kişi müdahale istemiyorsa, zorla, eli kolu bağlanarak bir müdahale yapılmadı. Ama bilinci kapananlara müdahale yapıldı.

Bu arada ölüm orucu yapanların bazıları tahliye ediliyor...
Burada bir devlet politikası olduğu çok açık, çünkü 96'da benim çok ağır Wernicke Korsakoff'lu hastalarım vardı, ileri derecede bakıma muhtaçlardı. Defalarca rapor verdik, adli tıbba gittiler, uğraşıldı ama tahliye edilmediler. Ama şimdiki hastaları çok kolay tahliye ediyorlar, yani devletin politikasının değiştiği burada çok net olarak ortaya çıkıyor. Bu tahliye edilenler ne olacak, ailelerinin başına bırakılıp tedavi edilip daha sonra tekrar içeri mi alınacaklar? Bu bir açlık grevini kırma taktiğidir bir anlamda. Şu anda TİHV yüklendi bu tedaviyi. Aslında devletin kendi cezaevinde yarattığı bir durum, ama tedavivi dışarıda yaptırıyor.

96 ölüm oruçlarında hastaneye getirilen hastalarla birlikte kaldınız. Neler yaşadınız o süreçte?
O süreç hekim olmanın ötesinde tartışılır ve farklı değerlendirmeler yapılabilir bir süreç. Onlar bilinçleri kapalı bir halde getirildiler, bir deri bir kemik kalmışlardı, her şeyleriyle bakıma muhtaçlardı. Bizim hastanelerimizin sistemi, refakatçi aileler yoluyla yürür. Özellikle nörolojide çünkü hastalar tuvaletinden tutun da her şevine kadar bakıma muhtaç durumdadırlar. Oysa onlar bizim servisimize getirildiklerinde aileleri yoktu.

Kaç kişilerdi?
Toplam on sekiz kişilerdi. Onlara biz bakıyorduk. Tabip Odası na haber gönderdik, oradan buradan duyan arkadaşlarımız geldi ve gönüllü bir ekip oluşturuldu. Tabii bir görev bölüşümü vardı. Ben onların beslenme, ilaç ve her türlü ihtiyaçlarını tedarik etmeden sorumluydum ama aynı zamanda idrar kaplarını da döküyordum, yatak temizliklerini de, ağız temizliklerini de yapıyordum. Yani kim ne yapabiliyorsa onu yapıyordu. Çünkü ortada kalmıştı onlar. Mantık olarak, zekâ olarak çok ivi durumda olmalarına rağmen hafıza kayıpları nedeniyle çocuk gibiydiler, bir anlamıyla da koca koca adamları biz çocuk gibi sahiplendik. Ben hâlâ çocuklarım diye bahsederim onlardan.

Bu sizde nasıl bir etki yarattı?
Hepiniz ciddi biçimde zayıfladık, çünkü gece gündüz orada kalıyorduk; koltukların üzerinde yatıyorduk, uyuyup uyanıp tekrar uğraşıyorduk, kendi yemeğimizi unutup onların diyetleri, beslenmeleriyle uğraşıyorduk. Aslında çok da yalnız hissediyorduk kendimizi. Çünkü ölüm orucu bitmişti, şehitler anılmıştı. "kahramanlar vardı ama hastalar hiç konuşulmuyordu". Ailelerin dışında, medyada, politik gündemde her şey unutulmuştu. Biz varlık, onlarla ilgileniyorduk ve dünyadan koptuğumuzu hissediyorduk. Çünkü herkes normal yaşantısına dönmüştü ama bizim yaşantımız normal değildi ve hiç kimse de onları düşünmüyordu, aileler dışında, anneler dışında.

Ölüm oruçlarıyla ilgili ne düşünüyorsunuz?
Ben ölüm oruçlarına karşıyım. Çünkü Wernicke Korsakoff'lu hasta görmek istemiyorum artık.

Wernicke Korsakoff dışında ne tür hastalıklar olabilir?
Ölüm oruçları sonrasında nörolojik sakatlıklar, metabolizmayla ilgili sorunlar oluyor. 96'dan farklı olarak şimdiki süreçte büyük bir travmanın sonuçları da gözleniyor. Operasyon sürecini hatırlamayan hastalar dahi var. Ani sesler de büyük sıkıntıya neden oluyor. Bunlar travma sonrası gelişen bozukluklar.

Cezaevine gittiniz mi bu süreçte?
Bu dönemdeki ölüm oruçları başladığında Aydın Devlet Hastanesi'nde çalışıyordum. Tabip Odası yla iki ziyaretimiz oldu cezaevine. Ama operasyondan önceydi bu. Operasyondan sonra benim çalıştığım hastaneye getirildiler. Bu ülkede, hatta dünyada da bu konuda en deneyimli hekim olmama rağmen, başhekime gidip bu konudaki bilimsel çalışmamı sundum ve deneyimimi de anlattım ama onların tedavisiyle ilgili görevlendirilen ekibe alınmadım, ekibe alınmadığım gibi beni sürdüler.

Nereye?
Önce geçici bir göreve sürdüler daha sonra da Ermenek'e. Toroslar'ın tepesinde, on bin nüfuslu küçük bir sürgün yeri. Ulaşımı zor olan, izole bir yer. Sonuçta tabii ki siyasi nedenleri kullandılar, sakıncalı memur uygulaması yapıldı. Bunun hukuksuzluğu nedeniyle bir dava açtım. Daha sonra da devlet hastanesindeki görevimden ayrıldım, İstanbul'da özel bir hastanede çalışıyorum şimdi.

Siz neden dava açtınız?
Sakıncalı memur uygulaması yapıp sürdükleri için. Davayı açınca öğrendim ki, benim bu tür çalışmalar yapmam, bunların sonuçlarını açıklamam, geçen yıl Foça'da bilimsel bir sempozyuma katılmış olmam nedeniyle Aydın'da bulunmam sakıncalı bulunmuş. Komedi tabii, bu nedenle benim E ve F tipi Cezaevi bulunmayan bir yere sürülmem gerekirmiş. Ama Sağlık Bakanlığı nın komedisi de şu ki sürüldüğüm yer olan Ermenek'te büyük bir E Tipi Cezaevi var. Zaten orada da ölüm orucçuları vardı ve onlara benden başka bakacak doktor da yoktu.

B-1 vitamini sizin tezinizin sonucunda çıkan bir tedavi yöntemi. Peki dünya tıp literatüründe var mıydı?
Wernicke Korsakoff hastalığı açlık sonrasında beynin küçük belli bir bölgesinde ortaya çıkan bir hasar. Wernike bölümü gözlerde kaymaya, çift görmeye ve vücut dengesizliğine neden oluyor. Eğer daha ağır bir hasarsa bunu takiben de hafıza kaybı oluşuyor ve yeni bilgileri kaydetme problemi ortaya çıkıyor, bu da Korsakoff bölümü. Wernicke Korsakoff birlikte anılıyor ama bir hasta sadece Wernicke olabilir. Wernicke'nin üzerine Korsakoff eklenebilir. Bu direkt B-1 vitamini eksikliğine bağlı olarak gelişen bir hastalık. Bu dünya tıp literatüründe bilinir. 1800'lerin sonunda tanımlanmıştır ve hep çok net bilinen ve hâlâ tanımı değişmeyen bir sendromdur. Ama bizim ülkemizde çok rastlanmaz, çok da bilinmez çünkü bu bütün dünyada daha çok alkoliklerde görülür. Ama alkolik olmayanlarda ve B1 vitamini eksikliğine maruz kalmışlarda nasıl olduğuyla ilgili. Tek vakalar arasında geniş bir seri yok. O anlamda dünyada alkolik olmayan tek seri benim çalıştığım seri oldu. Ayrıca tabii ki ben açlığın etkilerim sadece bu yönüyle de bırakmadım, başka birçok yönü de araştırıp tezime koydum. Zaten burada benim amacım sadece tez yapmak değildi, o dönemde yapılmış ve o hastalardan elde edilmiş bilgileri tıbbi olarak kullanılabilecek bir veri durumuna getirmekti. Çünkü bunun sorumluluğunu ciddi olarak hissediyordum. Bu ülkede yaşıyorum, bu ülkede yeniden ölüm oruçları olacağını biliyordum, bu ülkenin siyasi durumunu biliyorum ve o nedenle de o dönemden elde edilen bilgilerin geleceğe katkısı olsun istiyordum, çabam buydu. Tabii ki dünyaya da katkısı oldu ama ben bu ülkede yaşadığım için öncelikle bu ülkeye katkısı olsun istedim.

Teziniz nedeniyle ödül aldınız...
1996 yılında İstanbul Tabip Odası, Diş Hekimi Sevinç Özgüner İnsan Hakları ödülünü bizim ekibimize verdi. 2001 yılında ise BEKSAV, hekim kimliğimle demokrasi ve insan haklarına yaptığım katkı nedeniyle bana bir ödül verdi.

Nöroloji tıp alanında çok ağır bir dal değil mi?
Evet, Nöroloji, hasta takibi olsun, hastaları olsun, eğitimi, okuma gerekliliği, bilimsel gelişim ve değişim yönleriyle ağır bir dal gerçekten. Ama kadınlar tercih ediyorlar bu bölümü, bavağı kadın ağırlığı vardır nörolojide.

Siz bu ağır dalı tercih ettiğiniz için bir bedel ödediğinizi düşünüyor musunuz?
Tabii kesinlikle. Mesela çocuğum yok benim, cesaret de edemiyorum çok istediğim halde. Ekstra başka kosulları da olabilir ama mesleğim de çok büyük etken. Geceleri de gidebiliyorum hastaneye, hastalarımın takibi için. Bütün gün hastalarımla uğraşırken çok yoruluyorum ayrıca evde bir çocuğa vakit ayırabilecek gücü hissetmiyorum ve bir çocuğun annesi olması gerekir diye düşünmüyorum. Eskiden hep otuz beşimde filan çocuğum olur diye düşünüyordum, o yaşa geldim şimdi de kırkımdan sonra evlat edinirim diye düşünüyorum, kırkına gelince ne yapacağımı bilmiyorum...

Bu da Osman'ın mazhar olanı

Ruh hastalıkları ve tedavisi denilince aklımıza ilk gelen isimdir Mazhar Osman. Ama onun şehvet düşkünlüğü ve kadın düşmanlığı gibi çok önemli "hususiyetleri" de var. Kadınların hak arama mücadelesine de sıcak bakmayan Osman'ın mazhar olanı baskıcı yapısıyla karısını da alkole itmiş.

"Kadın dediğiniz pisuvar gibidir, bir-iki işersin, rahatlarsın o kadar!"

"Şişli Konferansları"yla akıl ve sinir hastalıklarını halka tanıtan, halkın delilik ve delilerle ilgili hurafelerden kurtulmasını sağlayan ünlü Mazhar Osman (1884-1951), Toptaşı Bimarhanesi'nin Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi haline getirilmesinde ve çağdaş bir akıl hastalıkları hastanesine dönüştürülmesinde çok büyük rol oynadı. Leprahların sağlıklı ve hijyenik bir ortamda tedavi olmaları için çaba harcadı. Ruh sağlığının korunmasına ilişkin çalışmaları, frengi, şizofreni ve uyku hastalığı üzerine araştırmaları dünya tıp literatürüne geçti. Liz Behmoaras* tarafından kaleme alınan otobiyografik roman türündeki Kapalı Kutudaki Fırtına Mazhar Osman isimli kitap geçtiğimiz günlerde yayımlandı. Kitap, Trakya'nın küçük bir kasabasında dünyaya gelen Mazhar Osman'ın hangi zorluklardan geçerek belli bir noktaya geldiğini, hırslarını, arzularını gözler önüne sermesinin ötesinde onu her bakımdan yakından tanımamızı sağlıyor. Behmoaras kitabı hazırlarken başta Mazhar Osman'ın çocukları olmak üzere yakın çevresinden bir çok kişiyle mülakat yapmış ve yazılı kaynaklardan da yararlanmış, eksik kalan bölümleri de hayal gücüyle kurgulamış. Mazhar Osman, kendine güvenen, insiyatif sahibi, hastalarına karşı anlayışlı, şefkatli biri; ancak kadınlardan nefret ettiği de bir sır değil. Kadınlara çok duşkun, bununla birlikte onları kullanıp atabileceği bir mal, işenecek pisuvar ve özellikle Türk olmayan kadınları yalnızca "yatılabilecek" birer fahişe gibi görmekte; flört olmadan kadın erkek arkadaşlığını asla kabul edemeyen Mazhar Osman, uzmanlık eğitimi için gittiği Almanya'daki kadınların erkek arkadaşlarının yanındaki doğal, rahat davranışlarını görünce onlara "azgın orospu, adi fahişe" damgasını yapıştırmaktan geri durmamakta.

Fahişelerin çoğu fikir züğürtüdür

Mazhar Osman'ın Tababeti Buhiye kitabında fuhuş bölümünde yer alan fahişelere ilişkin açıklamaları şöyledir: "... Fuhuşa atılanların bir çoğu isteriktir. Süse ve ziynete aşırı derecede düşkündür, bunları ne pahasına olursa olsun tedrik arzusu, güzelliğine dair söylenilen sözlere telkin kabiliyetinden çabuk inanış... Nihayet nemfomani dediğimiz şehvet çılgınlığı isterikleri fuhuşa sürukler. Kibar orospuların hemen hepsi, otomobil ve arabalarda ipek çoraplı atlaslı iskarpinlerinden makyajlı yüzlerine varıncaya kadar ayrı ayrı herşeyi ile nazarı celbetmeğe çalışan demimondaine'ler isteriktir. Fahişelerin hemen hepsi de psikopat, yani yarı deli, müterediddir. Maneviyatı düzgün ve bizim anladığımız manayla asil kanlı, temiz süt emmiş bir kadın hayatın hiç bir zorluğu karşısında fuhuş batakhğına düşmez. Kıymetli ismetini, yüksek kadınlık haysiyetini süse ve safaya kurban etmez; çirkefe yuvarlanmaz. Ev kadını, muallime, kâtibe, dadı, hizmetçi her şey olur, hatta ölür, fakat fahişe olmaz..."

Çok eşliliği normal karşılayan, kendisinden yirmi beş yaş küçük henüz on beş yaşındaki bir kızla evlenip, ona adeta kısrak muamelesi yaparak beş çocuk doğurtan Mazhar Osman, karısını dört duvar arasına kapatarak kadının çocuk doğurmaktan yorgun düşmüş vücudunu kürtaja karşı olduğu için umursamaz; her doğumda takılan takılar, etrafında dört dönen hizmetçiler, karısının çağdaş bir kadın olması için aldırılan Fransızca ve keman dersleri, Avrupa seyahatleri... Mazhar Osman'a göre bir kadın başka ne isteyebilir ki... Sürekli başağrılarından muzdarip Saadet Hanım, kocasının baskısından ve bitmez tükenmez isteklerinden kaçışı, likköre sığınarak bulur.

Kadın, fikirden ziyade hisle yaşayan bir mahluk sayılır

Mazhar Osman, II. Meşrutiyetle birlikte hız kazanan kadınların hak arama mücadelesine pek de olumlu bakmamaktadır. kadınların fiziksel ve ruhsal eksikliklerinden dolayı kamusal yaşamda başarılı olamayacaklarına ilişkin tıbbi açıklamalarda bulunur: "...Kadınla erkek arasında fizyolojik ve psikolojik pek çok farklar vardır. Kadın ve erkeklerin meyilleri ve meşguliyetleri birbirinden ayrıdır. Kadın, fikirden ziyade hisle yaşayan bir mahluk sayılır... Tahakkum için, ezmek için yaratılmamış... Mahkûmiyetten, esaretten zevk alır. Esarettten kurtulmaya çalışırken, diğer bir ağın içine düşer. En canlı hayatı, on beşle elli yaş arasındadır. Her ay yarı hastadır. Bir hafta evvel adet hazırlığı, adetten sonra da bir kaç gün yorgunluğu sürer. Kadının tabii günleri, ayda ancak bir haftadan ibarettir...Eline iğne, hatta tencere tava daha çok yakışır. Kucağına çocuğu yakıştığı kadar...Erkek hayatta bir iş yapmak için çalışır, bir meslek sahibi olur. Kadın dışarıdan elbiselerle, boyalarla süslendiği gibi, içerden ilimle irfanla süslenir ki, daha iyi bir zevc avlayabilmek için...Bugüne kadar kadınları erkeklerin işlerine karıştırmadılar. Karıştırsaydılar beşeriyet daha mı düzelecekti. Erkekler öyle demiyor. Hala bir çok hükümetler bu hakkı vermiyor. Mussolini bile, kadınlar sıkıcı hayvanlardır diye, bu hakka layık görmüyor. Lakin biz verdik, hem de iyi ettik. Köpek kadar kafası büyümemiş ve iptidai halde kalmış nice ahmaklar, beyinleri çorak bir topraktan farksız, tahsil görmemiş nice ümmiler, erkeğiz diye yer sahibi olsun da, muharebeye evladını gönderen analar, neye bu haktan malırmm olsunlar! Bir münevver hanımın vatanın siyasetinde bir aşçı yamağı kadar neden alakası olmasın?"

Mazhar Osman, kadınlarla ilgili düşüncelerinde kadın derneklerinin tepkisini üzerine çekmişti, değişen dünyaya elbette ayak uyduracaktı, paragraftaki son sözler belki de bunun için. Ancak, kadınları elinin kiri olarak gören, istediği zaman kullanıp atabileceği, her an kontrolü altında tutabileceği mahluk gözüyle bakan, şehvet duşkünü Mazhar Osman, bu yaklaşımıyla sanırım Büyük Türk Erkeklerinden yıldız almayı hak ediyor.

Feryal Saygılıgil

(*) Liz Behmoaras, Kapalı Kutudaki Fırtına Mazhar Osman, Remzi Kitabevi, Ağustos 2001, 432s.

NOKSAN-60-NOKSAN (İDEAL KÖŞE)

Gülay Batur

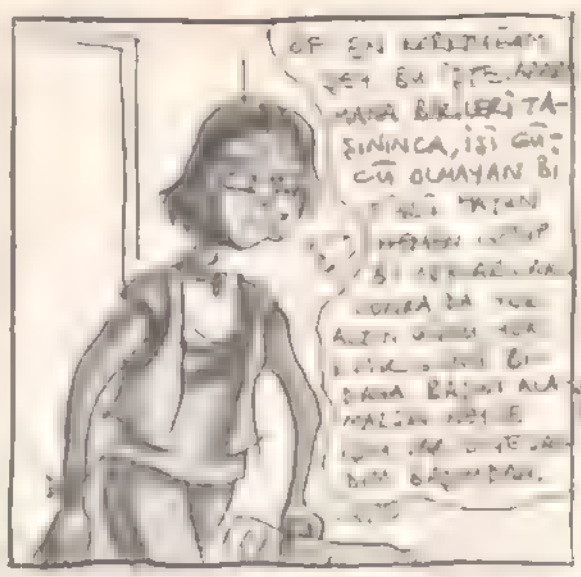

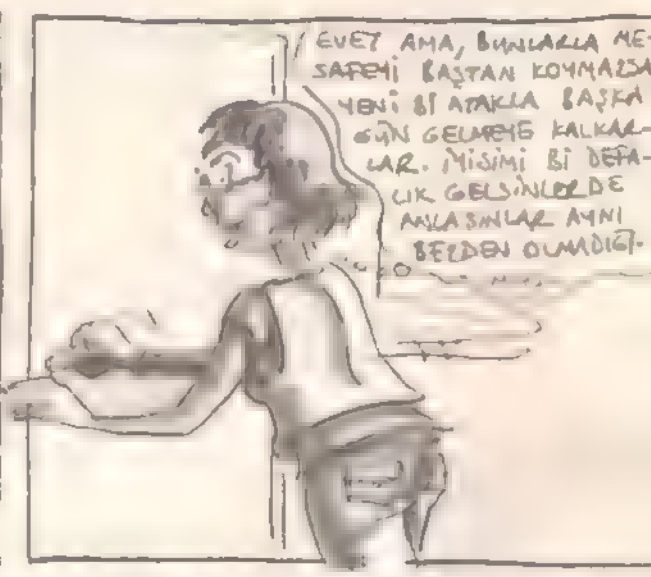

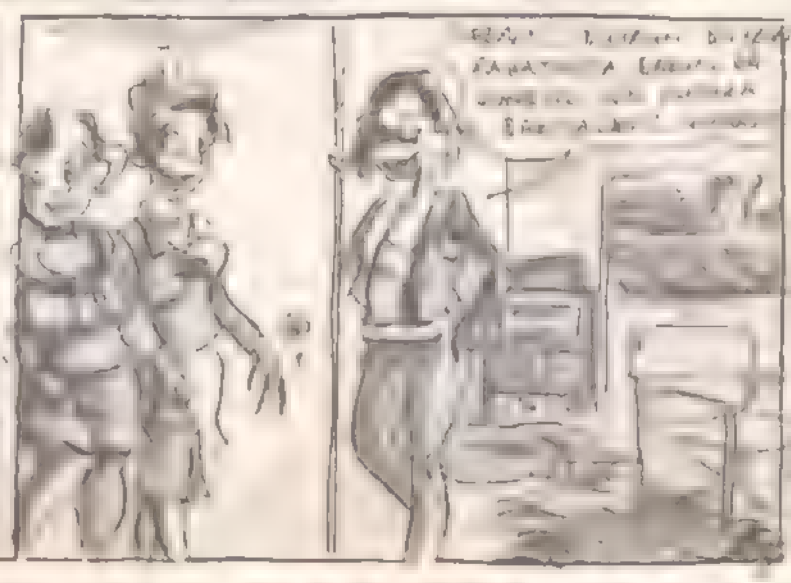

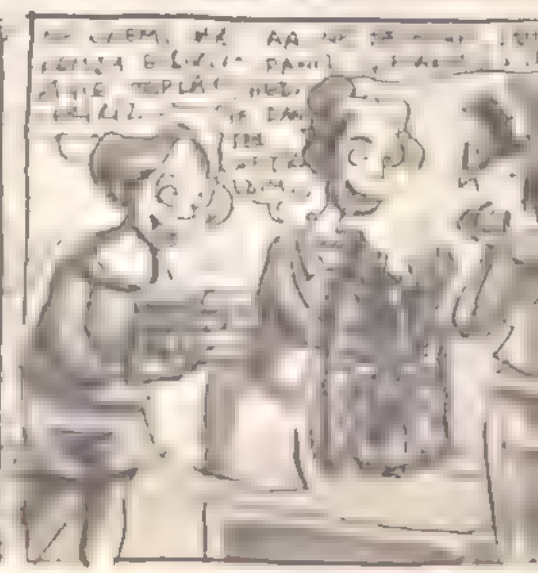

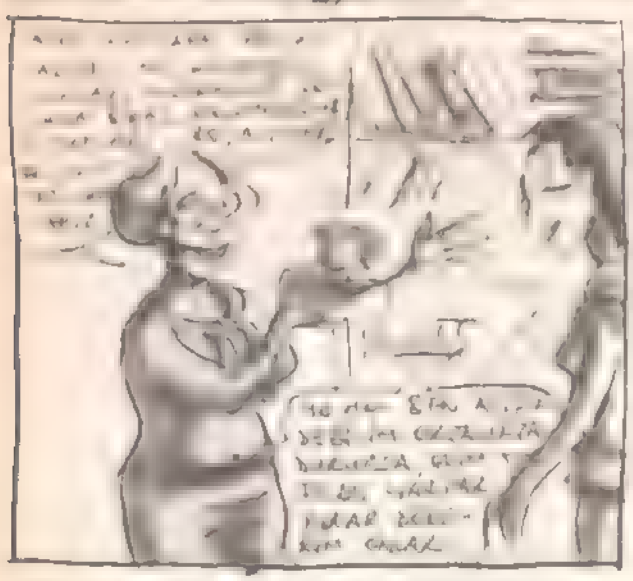

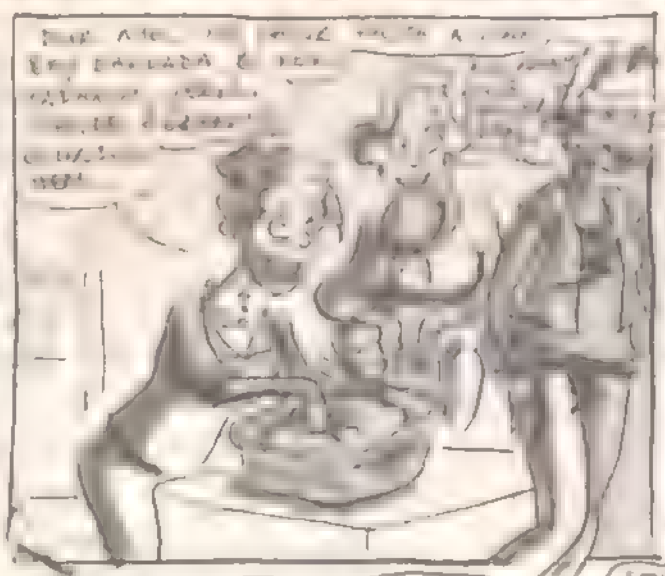

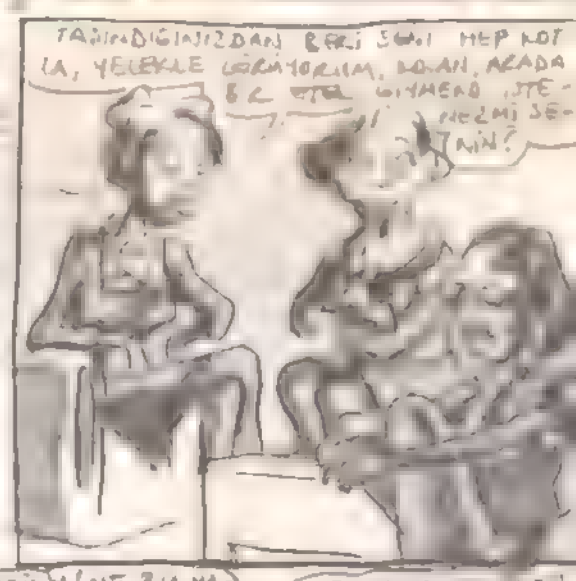

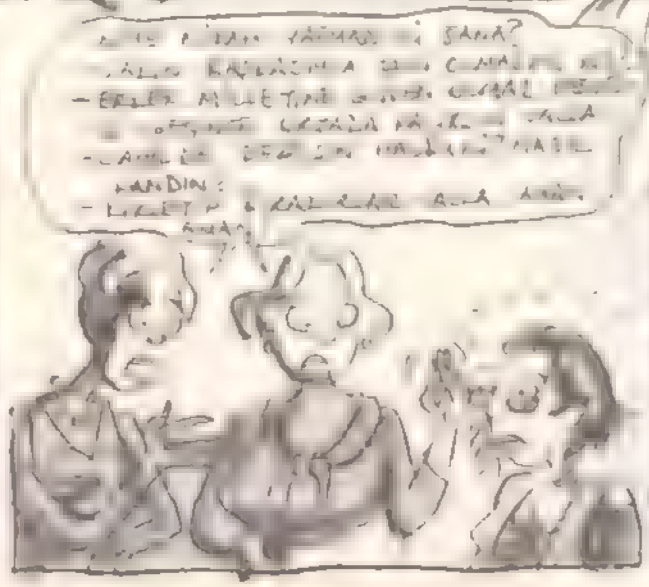

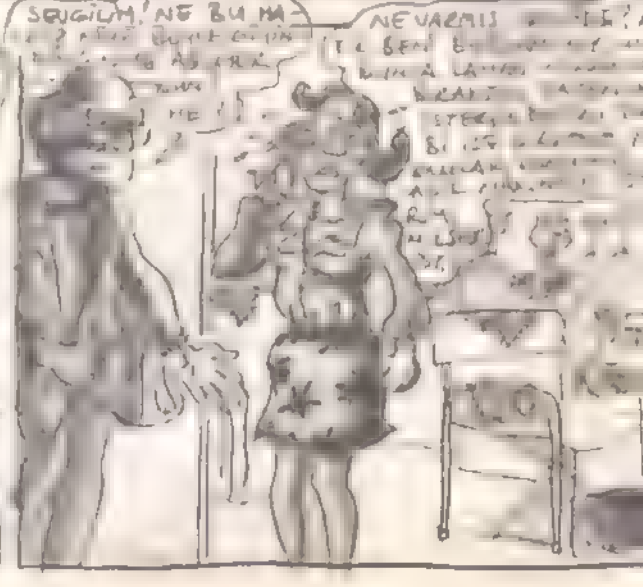

yataktaki yangın

mehmet ali erbil'in, komik olmaya karar verdiği, komik olduğu halinin canlısına insan günde üç öğün baksa, erkekten soğur, olaydan kesilir. bugün bu memlekette hâlâ çocuk doğabiliyorsa, bu mehmet ali erbil'i komiklik yaparken sadece televizyonda seyrettiğimiz içindir. ev, ev gezse bir nevi aile planlaması işlevi görür.

necmettin erbakan da kızını koluna takıp düğün salonuna girdikten sonra, bu memlekette batı tarzı evlenmenin mecburi olduğu kesinlik kazandı.

işin içine atın, sılahın karıştığı doğulu düğünler için bir şey diyemeyeceğim ama batılı dugün dişi bir şey bence, elinden alman haklara karşı, geline verilmiş bir tür taviz. yoksa iş erkeklere göre olsa. o kadar çok inci, kurdele, fırfır, fiyonk, beyaz krema, pembe gul-sıralarken bile fazla tatlı bir şey yemiş gibi oldum, ideolojik herhalde- işin içine girer miydi?

nasıl evlenilmesi gerektiği konusunda toplumun daha yoksul kesimlerine bir nevi rehber teşkil eden sosyete düğünlerine özgü bir âdet var; o kadar pahalıya mal oluyor ki, bir türlü "aşağıya" inemedi. sandalyelerin üzerinde dev fiyonklar bulunacak şekilde süslenmesi âdeti bu. önemli bir ayrıntıdır, hatırlayacaksınız. ibrahim kutluay'la demet akalın'ın ayrıldıkları noktada ilişkilerinin aslında ne kadar ciddi olduğunun delili olarak. akalın'la o zamanki kayınvalidesinin düğünde sandalyelerin fiyonklarının rengi üzerinde bile anlaşmış olmaları gösterildi. daha çarpıcı olan şu ki, gerçekleşemeyen bu duğüne sponsor olacak bir şirket bile bulunmuştu! şirketin yapacağı düğünle kız tarafının yapacağı bir olur mu?

aman neyse, asıl amacım gerçekleşmeyen değil, gerçekleşen bir düğünden bahsetmek. fark ettiniz, lafı erbil çiftine getireceğim. kendilerine mutluluklar dilemekten imtina ediyorum çünkü geçen sayımızda kutladığımız doğuş ve emrah dinçer'in bacısının oluşturduğu çift (not: bacı için, bkz, bu sayıdaki 78'lilerle ilgili orta sayfa) dergimizin piyasaya sürülmesinden kısa bir süre sonra dağıldı. bu dağılmanın medyada çok hakkının yendiğini düşünüyorum çünkü ardından gelen seren serengil-ozan kaçmaz ayrılığının bir tür öncüsü, müjdecisi gibiydi bu ayrılık. allahtan ki olay nikâh aşamasına gelmemiş, nişanda kalmıştı; sadece dinçer bacının harcadığı para konusunda ayrıntılı bilgiye sahip olduk. ancak onlar takipçileri gibi barışmadılar, o başka tabii.

mehmet ali erbil ve sedef altıntaş diyelim ki bizim lanetimizden kurtuldu, sponsorlu düğün lanetinden imkânı yok kurtulamazlar, çünkü akalın demet'le ibo'nun (sayın tatlıses'e ***pazartesi*** olarak en içten taziyelerimizi göndermek istiyoruz çünkü artık ibo denince ibrahim kutluay anlaşılıyor. ne oldum deme, ne olacağım de, meselesini sayın tatlıses hep ihmal etmiştir zaten.) sponsorlanmış düğününün başına gelenleri gördük işte. bırakın sandalyelere, bir nikâh şekerine olsun fiyonk takamadan ayrıldılar.

erbil çifti ise bir kesme şekere bile para ödemeden evlendiler. düğünü kıbrıs'taki otel ısmarlıyordu, salon takımları, damadın kıyafeti falan vakko'dandı. kıbrıslı bir işadamı kıbrıs'ın tanıtımına yaptıkları katkıdan ötürü onlara bir de villa armağan etmişti. "maliye, bu mülkten haberdar mı acaba?" falan demeyi nasıl canım çekiyor bilemezsiniz. çünkü insan mehmet ali erbil'i bir yere ihbar etmek istiyor. gerçi o kendisini durup durup ihbar etmekte kadınlara ama kadın kısmını bilirsiniz, tıpkı maliye gibi, küçük esnafa kök söktürür, büyük vergi kaçıranların karşısında suskun kalır. öyle olmasa, mehmet ali erbil'in bu ülkede bırakın evlenecek, sinemaya gidecek bile kadın bulamaması, dünya üzerinde ulaşabileceği bütün kadınlara uyarı mesajları yağması gerekirdi.

yediği haltları bir yana bırakın; bunları neden yaptığını açıklamak için hakkı devrim'den nur çintay'a bütün yazarlar, bütün psikoloji bilgilerini seferber ediyorlar zaten. kendisi bunun için gerekli ipuçlarını bir röportajında vermişti, ay inanır mısınız, annesi, onu üvey babası için ihmal etmiş ve işte o da bu şekilde kadınlardan.... hadi bunları bir an için unutalım. mehmet ali erbil, hazırolda durduğunda yakışıklı bir adam olabilir gerçekten. ama komik olmaya karar verdiği, komik olduğu anlardaki halini düşünün. örneğin çarkıkelek'te, "abi, abi o şimdi seninki mi oluyor?" şeklinde bir ortaöğrenim şakasına imza atarken mesela. ya da sahnede göbek atıyor gibi yaptığında... bırakın çekici olmayı. insan canlısına günde üç öğün baksa, erkekten soğur, olaydan kesilir. bugün bu memlekette hâlâ çocuk doğabiliyorsa, bu mehmet ali erbil'i komiklik yaparken sadece televizyonda seyrettiğimiz içindir. ev, ev gezse bir nevi aile planlaması işlevi görür. ve kendisinden dört yaş küçük, fıstık kaynanasını değil de, ancak cümle bile kuramayan kızını baştan çıkarabildiyse bunu yalnızca orta yaşlı erkeklerin genç kadınlara düşkünlüğüyle açıklamamak gerek. bu, biraz da orta yaşlı kadınların erkekler konusundaki tecrübe ve görgüsüyle ilgilidir. mehmet ali erbil kandırsa kandırsa sedef'i kandırır.

ama bunları düşünmenin zamanı geçti. o artık geçmişe bir sünger çekti, karısının mazbutluğu karşısında hürmet ve gurur içinde. düğün öncesi eşinin bekâretine saygı duydu, televolelerde "birlikte kalmıyoruz, ona elimi bile sürmedim," deme rezilliğini gösterdi. gerçi tam o sırada eşine başka bir erkeğin eli değmemişse bile zeki triko'nun gözünün değmiş olduğu ortaya çıktı ama olsun, suha özgermi'yle zeki başeski'ye bütün kızlarımız feda, onlar sayılmaz, onlardan bir şey olmaz.

fakat mehmet ali erbil, benim anladığım bir türlü gerdeğe giremiyor çünkü düğün gecesini de serdar ortaç'la kumar oynayarak geçirmiş. üstelik düğün maç yüzünden bir saat ileriye alınmış. (acaba diyorum, duğün sonrası oynadığı ciddi yatak reklamı bir gerçeği mi ima ediyor, yatakta bir yangın mı var?)

yani barbi kılıklı genç karısına sunulan, parası kendi cebinden bile çıkmamış bütün o gümüş şamdanların, sandalye fiyonklarının karşılığında düğüne çatır çatır bir erkek damgası vurmayı becermiş mehmet ali erbil; "beyaz tüller, çiçekler, 'rüya gibi gelinlik', en önemlisi gelin beklesin, ben hele maçıma bakıp kumarımı oynayayım..." ve daha önceki bütün mankenleri gibi kendisinden bir baş uzun genç karısıyla ve lila gömleğiyle dans ederken gördük onu; her düğünde gelinle damat davetlilere dans eder evet, ama bu çift davetsizlere, kameralardan ulaşabildiklerine dans ediyordu, muhabirlerin, "mehmet ali biraz bu tarafa dönün," gibi uyarılarıyla. davetliler, beyaz güller, düğün rüyası, hatta gelin, hepsi birer dekordu, mehmet ali erbil'i biraz daha hayatımıza sokmaya, ona ve onun gibi erkeklere bizi alıştırmaya yarayan bir dekor. kendisi oyunculuğunu yıllar öncesinde bırakmış ve hatırlamıyor olsa da, bize onu sanatçı diye yutturmaya çalışan komplonun ortamı. düğünün davetlileri buna aldırmıyor olabilir ama biz onu hayatımıza ne zaman davet ettik allah aşkına?

ayşe düzkan

Kitaptaki Ayşegül

Ayşegül Aldinç yani uzun yıllar Türkiye'nin en seksi kadını seçilen şarkıcı ve oyuncu. Geçtiğimiz günlerde gazete yazılarını bir araya getirdiği kitabı yayımlandı. Onunla işin sırrını konuştuk.

"Ayşegül Kitapta" adlı kitabınız yeni çıktı. Yaşamınızdan kesitler alıp çok sade bir dille paylaşmışsınız okurla. Hayvanlara yönelik sevginizi her fırsatta dile getirişiniz ilgimi çekti.
Hayvan sevmemeyi ben anlayamıyorum. Açıkçası hayvan sevmeyen insanları da sevmem. Hayvan sevmezlik bir biçimiyle kötü yola düşürür. İnsan sevmekle hayvan sevmek, sevme kapasitesi ile ilgili aslında. Durup dururken bir insan ben hayvan sevmem demez. Bunun çocukluktaki korkutmalarla ilgisi var. Bence insana yapılan en büyük kötülüktür hayvanlardan uzaklaştırma ve çocukları onlardan korkutma.

Bir söyleşinizde "Doğruyu söylemeyi tercih ettiğimden fazla sevilmiyorum", demişsiniz. Ne anlamda sevilmeme bu ?
Sevilmediğimi düşünmüyorum. Tam tersi gittikçe daha anlaşıldığımı düşünüyorum. Ama şunu kast etmiş olabilirim. Gösteri sanatları dünyası içinde yer alınışsanız, o dünyaya ait olmanız bekleniyor. Kurallarını tam olarak benimsemeniz bekleniyor. Onlara ters düştüğünüzde, politik olmadığınızda dışlanıyorsunuz bir anlamda. Ben hep kendi seçimlerimle yaşadım. Doğru bildiğim her şeyi söyledim. Fazla politik olamadım. Gösteri dünyası içinde yer alıyorsanız ,fazla benimsenmiyorsunuz. Ama inanın ben bu yüzden çok gözönünde olmaktansa, olmamayı tercih ettim. Bu yüzden dışlanıyorsam bu bir onurdur benim için. İyi dışlanmadır bu yani.

Kendiyle barışık bir ifade veriyorsunuz. Bu yaşla mı ilgili sizce?
Evet yaşla çok ilintili. Yaşamınızı sürekli sorgulayarak yaşadıysanız bu yaşlarda kendiyle barışık olma, ödülünüz oluyor. Ben yirmi yaşındayken bu röportajı yapsaydık sizle, bu söylediklerimin yarısını söyleyemezdim. Söylediklerim de eğri dururdu ağzımda. Bu yaşlarımı seviyorum bu yüzden. Yaş almanın en güzel yanı bu bence.

Bizlerin gençkızlık dönemi ile şimdikilerin dönemini karşılaştırdığınızda neler söylersiniz ?
Bizim zamanımızda bir sürü yokluk vardı. Aslında buna verilecek cevap hangi sosyal çevreyi irdelediğinize bağlı olarak değişir. Şimdiki dönemde yaşayan gençlere bakıyorum. Bizden en büyük farkları. kendi kanallarında akabiliyor olmaları. Bireyselliklerinin farkındalar yani... Benim baba tarafımda başı bağlı kızlar da var. Adapazarı'da. Fikirleri inanılmaz açık. Örtünmeyi fiziksel bir zorunluluk olarak görüyorlar sadece. Biz televizyon kuşağı sayılırsak, onlar internet kuşağı, dünyaya daha bütünsel bakabiliyorlar. Bu çağ insanına yönelik olumsuz gördüğüm yan bozulmuşluk. kokuşmuşluk. Bu beni çok rahatsız ediyor. İnternet kuşağı insanı olmanın diğer negatif yanı da yalnızlık ve iletişimsizlik. Bu çağ gençliği yalnızlığını internet ekranlarına gömüyor. Bu çaresizlikten kaynaklanıyor aslında. Tutunacak dal bulamamalarından.

"Çok fazla suya sabuna dokunmazsanız. Sonunda kirli kalırsınız..." Böyle mi düşünüyorsunuz gerçekten?
Herkese şirin görünmek herkesin sizi sevmesi o kadar da harika birşey değil aslında. Bunu zamanla anlıyorsunuz. "Şirin bir kız olarak yerimi alayım hayatta," dediğimiz dönemler yaşadık. Sonra baktık ki o çabalamalarımız bize negatif davranış biçimleri olarak döndü karşı taraftan. Benim konumumda olan biri için bunu anlamak ve farklı davranışa girmek hayran kayıplarına neden olsa da ben hep kendim olmayı seçtim. Seven beni gerçek halimle sevsin dedim. Hayran sayım çok umurumda olmadı açıkçası. Suya sabuna dokundum yani.

Anne olmadınız. Bunda yaşadığımız dünyanın gidişatına duyduğunuz endişe mi belirleyici oldu?
Çok klasik olacak ama aynen öyle. Bir bebek dünyaya getirmenin insana çok fazla sorumluluk yüklediğin inanıyorum. Hem gidişata duyduğum endişe, hem de evlilik meselesine girme zorunluluğu beni ürkütüyor. İnsan kendini ne denli geliştirirse geliştirsin yetiştirilişindeki tutucu yanlarını öyle kolay atamıyor üzerinden. Evlilik dışı çocuk doğuranları ne kınıyor, ne yargılıyorum. Ama tercihe gelirsek, " ben yapamam." diyeceğim. Çocuk açısından çok zorlukları var. Bunu göze alamam. Bende sorumluluk duygusu çok fazla. Tutuculuğun tortuları da var içimde.

Ya kadınsı içgüdüler?
Bu içgüdü var tabii... Ama biraz önce söylediklerim kadınlık içgüdülerime göre daha ağır basıyor.

Yaşlanmak sizin için ürkütücü birşey mi?
Yaşlandığını düşünmezsen kendini yaşlı hissetmiyorsun aslında. Yaşlanmak diye bir olgu var. Bunu kabullenmek en doğrusu kabullenmek ve yaşların getirilerini sevmek. Bunu yapmaya çalışıyorum.

Sezgilerinizin güçlü olduğu söyleniyor?
Sezgilerim güçlü evet... Bazen beni ve çevremi ürkütecek kadar. Ama onlara güveniyorum. Bu hem iyi hem kötü. Üzüntüleriniz de, sevinçleriniz de katmerleniyor. Rüyalara da yansıyor tabii. Çok fazla rüya görüyorum Bir ara yazıyordum ama şimdi bıraktım. Rüyalarımı değil de genel olarak yazmak beni rahatlatan birşey. Kolay okunan bir yazar olmak istiyorum. Daha doğrusu beni kolay okumaya eğilimliler okuyor. Bunu da seviyorum. Ben birçok şeyi yapma arzusu duyan, bunu içinde barındıran bir kişiyim. Her insan istediği herşeyi yapabilmeli. Bunun eleştirilecek bir tarafı yok. Belki bazı insanlar da bana kızıyorlardır. Ama ben bunları yapmak istiyorum ve yapıyorum. Önemli olan farkında olarak yaşamaktır ve insanın kendi kendiyle olan muhasebesindeki iç rahatlığıdır. Ben bu anlamda içi rahat bir insanım

Kadın erkek ilişkileri hakkında neler söylersiniz?
Valla yirmi yaşında öyle salak salak yaşamak daha iyi imiş galiba. Bir kısmı kızlar var şimdi yirmili yaşları yaşayan. Çok hesaplı kitaplı yaşıyorlar ilişkilerini. Ayıptır bu be. Duygusal menfaatte çok ayıp bir şey. "Şu kadar verdim bu kadar alacağım," sürekli bu hesaplarla yaşayıp, bunun adına da ilişki diyorlar.Ben hiç öyle yaşamadım ilişkilerimde. Biz romantizm için ölürdük. Yazmak oradan geliyor. Mektup yazardık bol bol örneğin. Evde birbirimize, akrabalara arkadaşlara sürekli yazardık. Bu birbirimizle iletişimlerimizi güçlendirirdi. Flört duygusu hep devam ediyor, hep var aslında. Kimi kendi içinde yaşıyor. Kimi itiraf ediyor. Başı örtülü kadınlar da yaşıyor flort duygusunu. Bakıyorum da tekli ilişkilerde tehlike hep üçüncü kişilere duyulan ilgiyle başlıyor. Ben bunu doğal kabul ediyorum. Var çünkü böyle birşey. Doğada var. Üçüncü kişilere yönelik ilgi yani. Hemen hemen her ilişkide yaşanıyor üçüncü kişilere açıklık hali. Kadın evde oturuyorsa saçını başını yoluyor. Sosyal hayatta olan erkeğin bu durumu yaşadığını kurduğundan. Bu hal bilinildiğinden erkekle-

rin kadınları örtmek istediğine inanıyorum. Bu korkudan üçüncü kişiye ilgi duygusundan emin olunulduğundan. Bu işlerine geldiği için yüzyıllardır kadınları kapatmaya çalışmışlar. Hâlâ da uğraşıyorlar.

Biz onları kapatamıyoruz ama...
Biz yapamıyoruz evet. Bu bir anlamda iktidarsızlık göstergesi. İktidar sahibi onlar şimdilik.

Bu iktidar duygusu. Sizde ne oranda var bu duygu?
İktidar olma isteği hemen hemen her kişide var. Dozu yüksek veya düşük olanlar. Bende bu duygu masum seyrediyor. Acıma duygum ve empatim yüksek olduğundan bu duygu fazla güçlü değil kişiliğimde. Bazen yanacağını bile bile çok adım atmışımdır. Güvenme ve inanma isteğimden. Bu istek olmasa yaşam cehennem olur herhalde. Surekli kuşku ve inanmayarak yaşamak korkunç.

Müziğe dönersek. Son albümünüz hakkında neler söylersiniz?
Albümüm şanssız bir dönemde çıktı. Bir klip çekmek gerekiyor. Çünkü insanlar artık resimli roman okur gibi müziğe bakmak istiyorlar. Sponsor bulma işi benim işim değil. Bunu başarabilirlerse bir klip olacak." Alan alır almayan almaz gözüyle bakamıyorsunuz. Bu dünyada olmanın kuralları var. Gözönünde olmanız gerekiyor yani. İşin kuralları bu. Sizin ürettiklerinizi almak isteyenlerin sayısı ile yetinemiyorsunuz tabiiki..

Reklamlara da çıkıyorsunuz...
Evet ***Sabah Gazetesi***'nde yazdığım için ilişkiler adına bazı teklifleri kabul ettim. Belli kurallar dayatılıyor bu dunyada. Her urunun bir tanıtım boyutu olacak tabii. Çağımız kurallarında özü bozmadan her türlü tanıtım yapılmak zorunda. Yoksa yaşayamazsınız. Ama ne yapıyorsanız yapın farkında olarak yapacaksınız. Burada ölçü "kendini kandırmamak" olmalı; neyi neden yaptığınızı iyi bildikten sonra mesele yok. Seda Sayan örneğin. Neyse o haliyle ortada. Çok dürüst ve samimi buluyorum onu. Neyi niye yaptığını iyi bilenlerden. Aldatıla aldatıla yaşamıyor örneğin. Ayrılıveriyor hemen. Bu çok önemli, yaşanında da durust yani. Aldatılan ama zorunluluklardan boşanamayan kadınları ayrı tutuyorum burada. Ama ayağının üzerinde durabilen, aldatıldığını bildiği halde yine de öyle oturan kadınlardan iğreniyorum. Bu dürüst yapısı olan sanatçıları kim nasıl sunarsa sunsun dikkatli izleyici seziyor aradaki farkı. İçten bir sevgi duyuyorlar saminilere karşı. Ben de sevenlerimin bu içten sevgisinin peşindeyim zaten. Yaptığımı hiçbir şey pişmanlık duygusu yaratmıyor bu yüzden. Kendiyle barışık olma bu herhalde. Bu dönemimde böyle mutluyum.

Bu söyleşi için teşekkürler.
Ben de teşekkür ederim.

Sevhan Bolkal

İnsan, sesinin çıplaklığıyla bir yere gelmeli

Uzun zamandır birbirine benzer vücutları ve olmayan sesleriyle her müzik kanalında karşımıza çıkan kadınlardan geçilmiyor ortalık. Ama nadir de olsa sesiyle, tavrıyla farklı kadınlar da çıkabiliyor karşımıza. işte Aşina da onlardan biri. Sesi o kadar güçlü ki, kapılmamanız, dinlememeniz mümkün olmuyor. Kendine özgü bir yorumu, eğlenceli bir sahnesi var, sahnedeyken laf atmadığı, uğraşmadığı kimse kalmıyor çevrede. Küçük yaşlarında "kart sesli" diye dalga geçiyorlarmış onunla ama 3,5 oktavlık dramatik alto bir sese sahip, "Benim indiğim pest sese erkekler bile inemiyor," diyor. "Bana Yalan Söylediler" isimli ikinci albümü Klip Müzik'ten çıkan Aşina, söz de yazıyor, beste de yapıyor. Bu albümünde sözlerini yazdığı tam beş şarkı bulunuyor. Liseyi bitirdikten sonra amatör bir tiyatro grubunda kabare yaparken keşfedilmiş, yedi yıldır barlarda, gece kulüplerinde ve otellerde sahne alıyor. Akdeniz tarzı müzik yapan Aşina'ya albümünde, Hossein Karimi, Kubat, Onur Mete, Levent Conker ve Betül Demir vokal yapmış.

"Ege ve Yaşar ın dişisi" diye lanse edilen Aşina, şöyle değerlendiriyor müzik piyasasını: "Bir çok kadın dekolteyi severbilir, ben de severim ama bunu çırıl çıplak soyunma olarak düşünmemek lazım. Üretmeyen insanlara sanatçı diyorlar. Oysa bir insan şarkıcıysa ve sesine güveniyorsa bence sesinin çıplaklığıyla bir yerlere gelmeli, vücudunun değil."

Çoğu insanın mendil değiştirir gibi sevgili değiştirdiği piyasa da Aşina'nın bir farkı da evli olması ve "tek kişilik orkestra" dediği eşi Hüseyin'le aynı sahneyi paylaşması. Önce Hüseyin'e soruyorum, böyle bir piyasa da birlikte çalışmanın zorluk yaratıp yaratmadığını, şöyle yanıtlıyor: "Birincisi birbirimize saygımız, güvenimiz olduğu sürece bir sorun çıkacağını zannetmiyorum. Aksine eğer Aşina tek çalışsaydı ya da ben tek çalışsaydım asıl o zaman bu evlilik biraz zor yürürdü." Aşina ise, "Şimdi şöyle bir kural var. Sahnedeyken Hüseyin bir müzisyen sadece, evde ise eş. Bu kuralı bozmadığınız sürece hiç bir şekilde hiç bir problem çıkmaz. Hüseyin bugüne kadar yalnızca iki kere sinirlendi, ikisinde de haklıydı çünkü çok terbiyesizce davranan müşterilerdi. Sonra evde iki kişilik bir toplantı yaptık, çalıştığımız yerlerin korumalarının garsonlarının olduğunu, bir problem çıktığında da bunu onların halletmesi gerektiğine karar verdik. Sonuçta Hüseyin benim müşterilere nasıl davrandığımı biliyor. Tabii ki zor bir piyasa ama sonuçta bu bir iş ve para kazanıyoruz bu işten. O nedenle biz bu tür sorunları çoktan aştık."

Aşina Klip Müzik'le beş kasetlik bir anlaşma yapmış, ilk klibini de ***Yeniden*** isimli şarkıya çekmiş. Şu sıralar bir çok müzik kanalında yayınlanıyor. Albümüne adını veren ***Bana Yalan Söylediler*** isimli şarkı ise oldukça eski. Belki hatırlarsınız, bir zamanlar Nilüfer söylerdi, hatta Necla Nazır'ın oynadığı bir filmin şarkısı olarak da kullanıldı. Eğer aynı fabrikanın ürünleri gibi duran şarkıcılardan bıktıysanız, gerçek bir sesten güzel bir yorum dinlemek istiyorsanız buyrun, artık Aşına var...

Nevin Cerav

Kitaplı kahve açıldı

Sex and the City, Bridget Jones...

Modern kadının feminizm sonrası hikâyesi

Daha önce bir televizyon kanalında dizi filmi yayımlanan Seks ve Şehir'in kitabı çıktı. Çok satan Bridget Jones'un Günlüğü kitabından çekilen film de bu ay sinemalarda...

Bridget Jones, doksanlı yıllarda Londralı, eğitimli, medyada çalışan, otuz yaşlarında bir kadın. Bu kadının en önemli derdi dış görünümü (özellikle kiloları) ve erkeklerle ilişkileri... Daha sonra da işteki başarısı geliyor. Görünürde ekonomik bakımdan yaşamı kendi ellerinde; ama erkeklerle ilişkilerinde edilgin ve beklentilerinin karşılanmasını ummakla geçiyor hayatı... Bir ilişki başlıyor. Ama ilişkiyi devam ettirecek belirleyici karar erkeğin. Kadın bekliyor.Telefon edecek mi? Tatili birlikte mi geçireceğiz? Beni aradı mı? Arayacak mı? Görünürdeki kendine yeterliliğin altında muazzam bir güvensizlik, çaresizlik ve mutsuzluk yatıyor. Sonuçta erkekler istedikleri zaman, istedikleri gibi ilişkiyi belirliyor. Kadın da işlerin onun lehine, onun ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde gelişmesi için sessizce çırpınıyor. Ve yaşamı, tüm melekeleri bu çırpınmanın esiri olarak yitip gidiyor. Ne büyük bir kayıp.

Bu arada bedeninin genç, (on sekiz yaşındaki kadar diri, selulitsiz, yağsız, yumuşak, esnek olması için çabalıyor. Bir türlü bedeni reklamlarda gösterilen manken ölçülerine, on sekiz yaş dirilığine ulaşamıyor. Aslında imkânsız bir savaş bu.)

Daha da önemlisi yanlış ve mantıksız. Ve kadınların hayatlarını böylesine akıldışı bir hedef için harcamaları... Feminizmin en önemli argümanlarından biri olan, "kadın bedeninin özgürleşmesi, kapitalizmin ve erkek egemen toplumsal değerlerin kadın bedeni üzerindeki tahakkümünün yok edilmesi, dolayısıyla gerçek özgür ilişkilerin, cinsler arası eşitliğin mümkün olabilmesi"nin başarısızlığa uğraması anlamına geliyor.

Altmışlı yıllar feminist özgürleşme taleplerinin yükseldiği yıllardı. Ama bu hareket, geniş toplumsal özgürleşme talepleriyle etkileşim içinde, birbirini besleyen bir süreçti.

Seksenli yıllardan itibaren dünya değişti. Kapitalizmin, neo-liberal ideolojiyle yeniden ivme kazanarak geliştiği, büyüdüğü yıllar oldu bu yıllar. Ve her türlü ilişkiyi belirleyen bu değişim, tüm toplumsal, kültürel ve ekonomik alanlarla birlikte feminizmi de etkiledi. Seksenli yıllar boyunca feminist hareket, Madonna'nın şarkılarında, Cosmopolitan dergilerinde ifadesini buldu ve şekillendi. Daha çok şehirli, iyi eğitim görmüş, bireyci, iyi para kazanan kadınların feminizmiydi bu. Ama liberalizmin tüm dünyayı egemenliği altına alması gibi bu yeni tür feminizm de özellikle metropol kadınına egemen oldu.

Bu feminizm anlaşıldığı kadarıyla iyi tüketen, cinsel özgürlüğünü kazanmış kadının yaşam tarzını simgeliyor. İşte, lüks ürünlerin başta gelen alıcılarından olan bu kadınlar, ***Bridget Jones'un Günlüğü*** ve ***Sex and the City*** kitaplarında ve bu kitaplardan uyarlanan filmlerde, televizyon dizilerinde sözkonusu olan kadınlar...

Ancak anlaşıldığı kadarıyla yıllardır pompalanan yaşam tarzı ve cinsel özgürlük kadınlara tam anlamıyla özgürleşmeyi ve mutluluğu getirmedi. Tam tersine varolan bazı eski sorunların adı konmadan üstü örtülü bir şekilde sürmesine ve beslenmesine neden oldu. Hatta Bridget Jones'da görüldüğü gibi, dış görünümüne hastalık derecesinde takılmış, güvensiz, mutsuz kadınlar doğurdu. Bridget Jones'un hayatına baktığınız zaman edilgin, kırılgan ve bekleyen bir kadın görüyorsunuz. Tıpkı on dokuzuncu yüzyıl romanlarında olduğu gibi...

Sex and the City dizisinde ve kitabındaki kadınlar, daha şen şakrak, çok daha az kırılgan. Bridget Jones gibi beklemiyorlar. İlişkilerin üstüne gidiyorlar ve kahramanlarının deyimiyle, kısa süreli ilişkilerden sonra çekip işlerine, kendi hayatlarına dönüyorlar. Elbette, çünkü bunlar Manhattan kadınları... Dört yüz dolara ipli sandalet alabiliyorlar... Zaten dizideki kadınların giysilerinin Manhattan modasının öncüleri hâline dönüşmesi de pek çok şeyi anlatıyor.

Ama gene de kitaptan bir alıntıyla "New York

özel bir tür bekâr kadını ortaya çıkardı. Zeki, çekici, başarılı ve hiç evlenmemiş. Yaşı otuzla kırk arasında ve eğer deneysel bilgi işe yarıyorsa muhtemelen hiç evlenmeyecektir. Hepsi de harika kadınlar." Neden böyle. Çünkü "New York'un bir Edith Wharton romanındaki kadar karmaşık ve sofistike, kendine özgü, "zalim" (vurgulama bana ait) evlilik adetleri vardır.

Yani tercüme edersek, kadının Sharon Stone kadar güzel, zengin, ünlü ve başarılı olması gerekiyor.

Bütün bunlar bizi nereye götürüyor? Şu meşhur eşitlik meselesine. Bazı çok önemli farklılıklar, eşitsizlikler, tüm bu gelişmişliğin, özgürlüğün, zenginleşmenin arkasında alabildiğine hüküm sürmeye devam ediyor. Tabii şu ana kadar söz ettiklerimizin, son derece merkezde cereyan eden, sınırlı bir deneyimin popüler bir temsili olduğunu göz önüne alırsak... Merkezin dışında kalan, gerçek kadın hayatlarını belirleyen, anlatan ne var diye bir soru sorarsak, vereceğimiz cevap çok daha farklı olacaktır.

Sex and the City dizisinin ve filminin "dört Manhattanlı, bekar, zengin, güzel ve çekici kadının" cinsel antropolojilerinin dışına çıkıp, modern kadının deneyimine baktığımızda bu konuda görduğumuz bazı sorunları daha ciddi ve daha gerçek biçimde ele alan önemli bir kitap var... Doris Lessing'in ***Altın Defter***'i.

Doris Lessing bu kitapta özgür ve modern kadının yaşam deneyimini yürekli bir biçimde dile getiriyor. Özgür kadının duygusal ihtiyaçlarını hiçe sayan, eskiye göre kolay elde edilen bu ilişkilerden bir hırsız gibi yararlanıp, sonra toz olan bir dolu erkek... Ruhsal açıdan incitmenin en ifade edilemez olanlarını kadınlara yaşatan erkekler...

Tek başına hem yaşamak için çalışma hayatını sürdürmeye, hem doğurduğu çocukların sorumluluğunu yürütmeye çalışan yorgun, yalnız, mutsuz ve artık kırklı yaşlarda veya bu yaşa yaklaşan kadınlar... Bu özgürleşme ve modernleşme deneyimini, kapitalist ilişkilerin getirdiği zorluklara rağmen yürütmeye çalışan kadın... İşte Doris Lessing'in ***Altın Defter*** romanının kahramanı olan Anna'nın yaşamı tüm bu sorunlarla yüzleşmekle, başetmeye çalışmakla geçiyor. Anna'nın deneyimi günümüzün modern kadının yaşamıyla örtüşüyor ve yeryüzünün pek çok yerinde yaygın bir biçimde yaşanıyor.

Bu süreç içinde erkeğin de kimlik problemi yaşadığını kabul etmeliyiz. Ancak hâlâ hayatın ağırlığını kadınlar yükleniyor. Ve yeni ilişkilerin sorunlarını büyük ölçüde kadınlar yaşıyor. Michel Houellebecq'in romanı ***Temel Parçacıklar*** da benzer bir konuyu değişik bir bakış açısıyla ele alıyor. Romanın, kardeş olan iki erkek kahramanının biri genetikle uğraşan bir bilimadamı; diğeri ise kafasını cinselliğe takmış bir adam. Bu adamların hayatlarına giren kadınlar bağlamında, cinsel özgürlüklerin ne denli aşırı, yıpratıcı ve sağlıksız yaşandığını gösteren deneyimlerden sonra, romandaki kadınların her biri özgür cinsel hayatın günahını çekercesine ölüyor. Nedense erkekler değil de, bu sağlıksızlığın cefasını çeken yine kadınlar oluyor. Sonunda bilimadamı olan kahraman, insan hayvandan çok da nitelik olarak farklılaştırmayan, cinsellik ve cinsel haz denilen özellikleri yok edecek veya cinsellikten duyulan hazzı anatomik olarak beyne ait bir fonksiyon haline getirecek bir keşifte bulunuyor... Böylece cinselliğin yarattığı her türlü egemenlik, saldırganlık vb. olumsuz duygulardan insanlığı kurtarıyor.

Eh bu da bir çözüm... Ama halihazırda kurgusal bir çözüm.

Peki ne olacak? Kadın özgürleşme hareketi devam edecek. Ama yaşanan acılardan dersler çıkararak, daha iyi bir dünya için yeni değerler oluşturarak, sevgi, paylaşım ve özveri dolu ilişkileri inşa etmeye çalışarak...

Özgürleşme idealinden vazgeçilemez. Ama herhalde yukarıda sözünü ettiğimiz, Cosmopolitan türü yaşam tarzı ve değerleriyle olmayacak bu iş. Çünkü bunlar büyük ölçüde sahte, sınırlı ve bugünkü dünyanın bireyci ve kapitalist değerleri ile yoğrulmuş. İnsanlığın gerçek yaşam deneyimini yansıtmıyor. Kadın erkek eşitliğini inşa edecek yaratıcılığa sahip değil... Kadın kendi bedenini ve duygularını inkar etmeye yönlendiriyor. Mutluluğu ve beğenilme duygusunu faşizan bir biçimde belli ölçülere endekslıyor. Kadınların kendilerini daima kötü hissetmelerine neden oluyor. Kadınlar arası ilişkileri acımasız bir rekabete dönüştürüyor.

Kadınlar bu sahte hapishanenin duvarlarını yıkabilir. Ama bunun için sanata, gerçek deneyimlerin, gerçek acıların, duyguların, hayal kırıklıklarının anlatılabildiği ve bu küllerin arasından utopyaların çiçek açtığı gerçek sanata ihtiyaç var.

Necla Algan

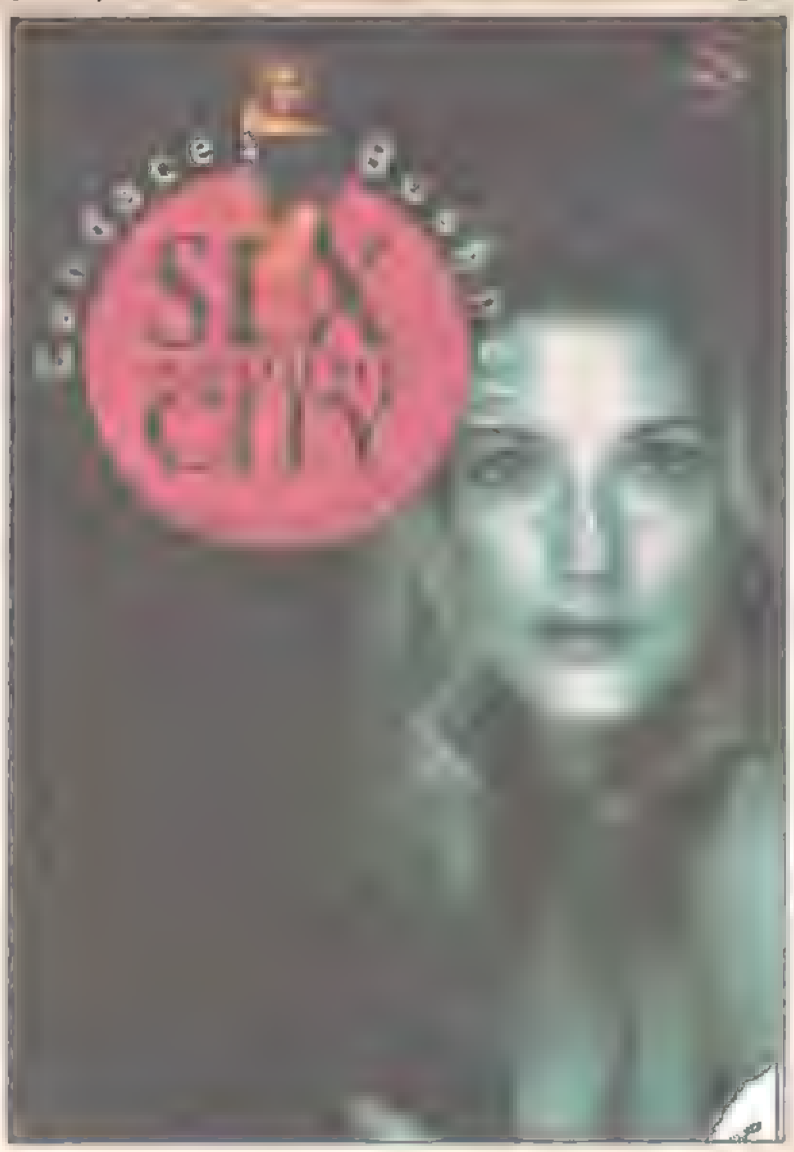

son mektubu yazarken sen saadetler diliyoruz

eski okurlarınız perihan mağden'le yaptığınız ilk röportajı hatırlayacaklardır. o zamanlar, meraklısının tanıyıp okuduğu bir edebiyatçıydı. bize, bir çok ilginç şeyin yanında, yazmayı düşündüğü, şehirli iki kızın suça bulaşmasını anlatan bir romandan bahsetmişti. insana, "hadi yazsa da okusak." dedirten bir hikâyeydi.

röportajdan sonra ***pazartesi***'de yazmaya başladı. sonrası hepinizin bildiği modern peri masalı: mehmet yılmaz onu keşfetti, perihan ***radikal***'de yazmaya başladı, türkiye'nin en sevilen, en çok okunan, en sivri bulunan yazarlarından birisi oldu. belki hep haklı olmuyordu ama basında alışılmadık biçimde samimiydi. her gazete onun taklitlerini aradı ama bir perihan daha çıkmadı işte. popülerliğin alanına geçmişti. romanlarının adını bile duymamış olanlar yazılarını okuyor ve tartışıyordu.

basında kimsenin yazmadığı şeyleri yazıyordu. ama işte o romanı yazamıyordu bir türlü. iyi bir köşe yazarı kazanmıştık, ama iyi bir edebiyatçıyı da kaybetmiştik. nihayet, bir pazar günü, romanını yazmak üzere gazete okurlarına veda etti.

yani lavuk bir popçu kadınlar alevlere bir demeç verdiğinde, ağzının payını vereceğinden emin olduğunuz bir yazar yok artık. ve başları derde giren öğrenciler, barış anneleri, ölüm orucu yapan çocuklarının peşine düşmüş kadınlar başvuracakları bir kapıdan oldular. hepimiz için ne büyük bir kayıp.

ama sadece perihan'ın yazabileceği o romanı kazanacağız. kadınların öfkesini anlayabilen, bu öfkeyi seven, sevdiren ve hepsinden önemlisi kadınların da sağlam, iddialı ve kalıcı edebiyat yazabileceğini dosta düşmana ispat eden bir yazarın yazabileceği romanlar. ne büyük bir kazanç.

yalnızca köşeyazılarını okuyanlar perihan mağden'i kaybetmiş sayabilirler kendilerini. ama biz onun ta ne zaman vaat ettiği o romanı kazandık, çünkü aslında en çok şehrin kırgın ve öfkeli kızlarının bir yazara ihtiyacı var.

ayşe düzkan

Amerikalı bir kadın satıcısı kırk yıl önce aynaya bakmış ve gördüğünü anlatmış

Pezevenk doğulmaz, olunur!

Ünlü kabadayı Dündar Kılıç en nefret ettiği insanlara şöyle küfredermiş. "Şişli'den Şişhane'ye kadar masum orospuların alınteriyle yaşayan yakası karanfilli karı pezevenkleri." İşte onların Amerikalı meslektaşının samimi itirafları.

Iceberg Slim yirmi dört yıl pezevenklik yapmış. 1960'da nadim, sonra da yazar olmuş. 70'lerde Amerika'nın en önemli düzen karşıtı Siyah politik hareketi olan Kara Panterler'le bir araya gelmiş. Adını ona duyduğu saygıyla "buz "olarak almış olan repçi Ice-T, kitabın 1996'daki baskısına yazdığı önsözde onun gerçek bir sokak savaşçısı olduğunu söylüyor. Siyah arka sokakların bir nevi kralı olarak görülen, 1992'de bu dünyaya veda eden, siyah buz adamın Parantez yayınlarından çıkan kitabı, pezevenklik aleminin bilgisini onumuze ABD üzerinden getiriyor. Muhakkak çok zengin olan "siyah argosunu" hissedemesek de kitap hiçbir esrarengiz hava katmadan bir pezevengin hayatını önümüze seriyor. Iceberg'in dileği, iğrenç hayatından duyduğu pişmanlığın bu kitap aracılığıyla azalmasıymış.

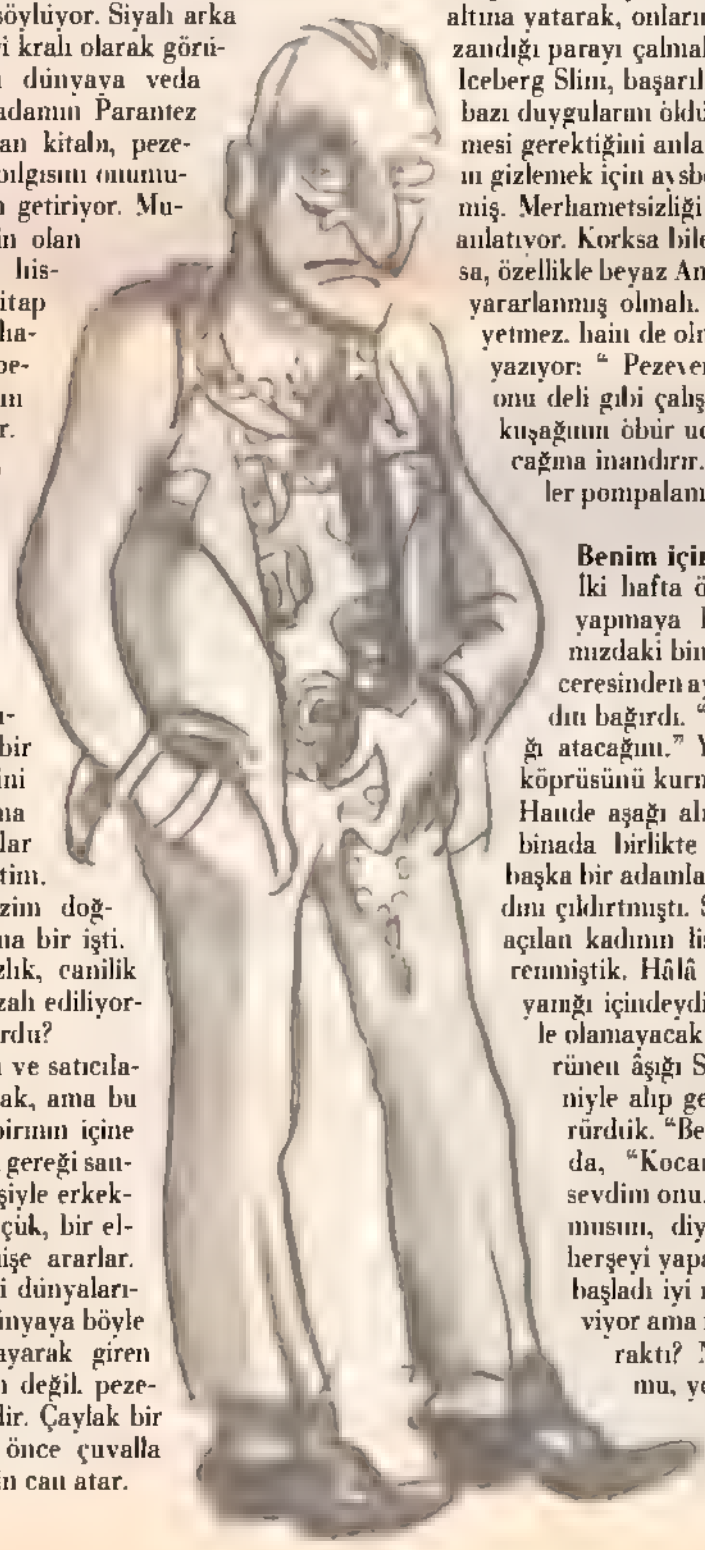

Gavat kelimesini ortaokulda tesadüfen duyduğumda çok fena bir şeyi işaret ettiğini anlamıştım. Ama neyi? Bunu yıllar sonra öğrenecektim. Çocukkenki önsezim doğruydu, bu çok fena bir işti. Ama neden birsızlık, canilik gibi fena şeyler izah ediliyordu da bu edilmiyordu?

Bu gizlilik alıcı ve satıcıların birbirinden uzak, ama bu pis alışverişle birbirinin içine giren dünyalarının gereği sanki. Iceberg'in deyişiyle erkekler, "bir ellerinde çük, bir ellerinde para" fahişe ararlar. Sonra tekrar kendi dünyalarına donerler. Bu dünyaya böyle elini kolunu sallayarak giren müşteri orospunun değil. pezevengin işbirlikçisidir. Çaylak bir pezevenk bir an önce çuvalla para kazanmak için can atar.

Kızların hayalleri, pezevenk herifleri besliyor

Genelevden emekli olmak için uğraşan Mehtap Abla'ya kalırsa bir pezevenk yırtıcı bir kurt. bir birsızdır. Bir pezevenk çoban bile olamaz. Neden. çünkü koyunun, kuzunun derdini anlamak, dinlemek gerekir. Bir pezevenkse kadınların adamların altına yatarak, onların gönlünü hoş ederek kazandığı parayı çalmaktan başka birşey bilmez. Iceberg Slim, başarılı bir pezevenk olmak için bazı duygularını öldürmesi. bazılarını ise gizlemesi gerektiğini anlamış ve kendine çaylaklığını gizlemek için aysberg- buzdağı lakabını seçmiş. Merhametsizliği nasıl öğrendiğini kitapta anlatıyor. Korksa bile belli etmeme huyundansa, özellikle beyaz Amerikalılar'a karşı gelirken yararlanmış olmalı. Pezevengin zalim olması yetmez. hain de olması gerekir. Iceberg şöyle yazıyor: " Pezevenk bir fahişe kaptığında. onu deli gibi çalışıp çok para yaparsa gökkuşağının öbür ucunda bir kocaya kavuşacağına inandırır. Kancığın kafasına hayaller pompalamak zorundadır.

Benim için herşeyi yapar mısın?

İki hafta önce, lokalimizde toplantı yapmaya hazırlanıyorduk ki yanımızdaki binanın üçüncü kattaki penceresinden ayaklarını sarkıtmış bir kadın bağırdı. "Çekilin ben kendimi aşağı atacağım." Yaprak bu kadınla kalp köprüsünü kurmayı başardı. Kapı kırıldı, Hande aşağı alındı. Bu boş, metruk, pis binada birlikte yaşadığı Selo'nun onu başka bir adamla evde kilitli bırakması kadını çıldırtmıştı. Saatler sonra haplı kafası açılan kadının lise mezunu olduğunu öğrenmiştik. Hâlâ güzeldi ve kolları sigara yanığı içindeydi. Sonra onu pezevenk bile olamayacak kadar fakir ve zavallı görünen âşığı Selo'nun elinden, onun izniyle alıp genç oğlunun yanına götürürdük. "Ben var ya," diyordu arabada, "Kocama taptım, taparcasına sevdim onu. Bana sordu, beni seviyor musun, diye. Dedim ki, senin için herşeyi yaparım. Sonra beni satmaya başladı iyi mi? Bak bu Selo beni seviyor ama neden o adamla yalnız bıraktı? Ne dersiniz, beni seviyor mu, yoksa olmaz mı artık?" Ne diyelim kafamızı eğdik, hele bir Amatem'e yat da dedik.

Pezevenklik öğrenilen bir şeydir

İşe yaramaz bir orospudan, kurtulmasını bilmek pezevengin marifetlerinden biridir. Bunun en iyi yöntemiyse onun kendini mahvetmesini sağlamaktır. Iceberg bu ve benzeri bir çok şeyi cezaevinde öğrenir. Eğitimini muhitin en kuvvetli pezevenginin kanatları altında tamamlar. Ustası şöyle der: "On bin müşterinin üstünden geçtiği bir fahişenin akli dengesi yerinde olmaz. Memnun olmadığımı, işinin bitmek üzere olduğunu ona hiç belli etmem. Bir psikiyatr gibi tatlı tatlı konuşurum onunla. Onu delirtmenin yolunu düşünürüm. Kafası iyiyken üstüne tavuk kanı sürerim. Ayıldığında ona sokaktan böyle geldiğini söylerim. Ben bir iş adamıyım evlat." Yeni bir kızınsa beynini kazımak gerekir. Onu ilk düzeni öğrenmek gerekir. Babası mı. sevgilisi mi? Bırak herşeyi anlatsın sana. Hop ipini eline al. Sonra kancığı yitirmek istemiyorsan onu korkut. Yoksa çalışmaz. para kaçırır. başka adama âşık olur. ona para vedirir. Iceberg. o ve ona çalışan iki kadından oluşan topluluğa aile der. İyi zamanlarda kızlar günde 150 dolar kazanırlar. Gençtirler. güzeldirler. Süslenmeleriyle Iceberg bizzat ilgilenir. Bu işinin bir parçasıdır. Günde on altı saat çalışan kızların bacakları titrer. organları şişer. Yaşadıkları ev süslüdür. Kızlar buna bayılır. Pezevenk onları denetler. Sürekli kuşkuludur. Iceberg'e kalırsa iyi bir pezevenk dunyanın en yalnız yaratığıdır. Fahişelerini avucunun içi gibi tanımalıdır. ama kızların kendisini tanımalarına izin vermez.

Muhitte gösteriş şart

Pezevenk yakışıklı olmalıdır. Kadınların çekici görmediği bir adam bu işi yapamaz. Pahalı bir arabası olmalıdır. Giyimi kuşamı yerinde olmalıdır. Bir de pabuçları sivri olmalıdır. Kitaptan öğrendiğim Amerikan pezevenk ayakkabısı da sivri uçludur. Hem gösterişe, hem kadınları dövmeye varar. Türkiye'de hâlâ en çok Mercedes marka seviliyormuş. Karaköy'ün esas pezevenkleri arabalarını hep yıkatır ve katlı otoparka koyarlarmış. Mehtap Abla'ya göre de bir pezevenk hep havalı olmak zorundaymış. Kasılmalıymış. Tabii ben karneli pezevenkleri tanıyorum. Otekileri bilmem diyor. Mehtap Abla'ya kalırsa hiçbir pezevenk eceliyle ölmüyormuş. Çünkü orospunun bedduası muhakkak tutarmış. Sivri uçlu pabuçlara karşı, beddua bana zayıf bir silahı gibi göründü ama. Belki toplu bedduayla. Siz ne dersiniz?

Handan Koç

Bir hızlı gazetecilik olayı

Batman'da kadınlar ölüyor

Gündemin şaşırtıcı bir hızla değiştiği ülkede haberin hızına yetişemeyen okurlar, gazetecilerin son dönemde ardı arkasına yazdığı siyasi gündem konulu kitaplarla bir nebze olsun zamanı yakalamaya çalışıyor. Müjgan Halis'in Batman'da Kadınlar Ölüyor adlı kitabı da, bu serinin ilgi çeken kitaplarından.

Batman. yıllarca faili meçhul cinayetleri. daha sonra Hizbullah operasyonları ve en son dönemde artan kadın intiharları ile gündeme geldi. Her durumda. burada olup bitenler bir video oyununun ya da bir Hollywood filminin parçasıymışçasına yaşamımıza girdi. Medya aracılığıyla bize filtre edilerek ulaşan bilgiler. genel geçer anlayışların ötesine geçmiyor. böylece. olaylar "bu taraftakiler"in olayları dışsallaştırabilmesini ve izleyici kalmasını sağlıyordu. Son dönemde bölgede yaşanan intihar patlaması için kimisi. kadınların dini anlayışlarının zayıflığından kimisi de bilinen klişelerden hareketle. bölgedeki feodal yapıdan dem vurdu ama bu beyanların çoğu derinliksiz ve sorunu çözümlemekten aciz saptamalar olarak kaldı. İşte bu yüzden. kadınları yaşamdan vazgeçiren koşulları. onların ruhsal ve fiziksel durumlarını içtenlikle dile getirecek. araştırma adına orada burada yayınlanan karmaşa ve yanlı açıklamaların ötesinde bir çalışmaya şiddetle ihtiyaç vardı.

Müjgan Halis kitabını. tam da bu noktadan yola çıkarak hazırlamış. Medyanın ve diğer araştırmaların bu konudaki yaklaşımını eleştirirken konuyu ele alanların farklı bir duyarlılık geliştirmesi gerektiğini söylüyor. Halis'in ısrarla altını çizdiği medyaya karşı eleştirel tavrı ve kitabın ilk otuz sayfasında Batman ın özel koşullarını anlattığı bölümlerdeki tutumu nedeniyle. alternatif bir yaklaşımla bu konuya eğilen biri nihayet çıktı diye sevindim. "Medya organları bölgenin yıllar süren ihmal edilmişliğini. sadece çatışmalara ve faili meçhul cinayetlere konu olan özelliğini gözardı ettiler. (...) Savaş psikolojisini. yoksulluğu, sürgünü ve yıllarca sadece hayatta kalabilmek için verilen mücadeleyi hiçe sayan haberler bölge insanının (...) ölümü kurtuluş olarak gördüğü gerçeğinin yok sayılmasının sonucuydu," diyor Halis. Kürt olmasının bu anlamda bölge insanı ile iletişim kurmasını kolaylaştıran bir etken olduğunu da ekliyor.

Kısa bir girişten sonra. intihara teşebbüs eden kadınların özel hayatlarının anlatıldığı bölümler yer alıyor. İnsanları sadece birer rakamdan ibaret sayan istatistiki yöntemler. sorunları sıkıcı ve genel kategoriler içinde ele alırken. çoğu zaman özel olanın politikliğini gizlemeye yarar. Tanıklıklar ve özel yaşamlar rakamlardan çok daha fazla ipucu barındırdığı için feminist metodolojinin sıklıkla başvurduğu yöntemlerden biridir. Müjgan Halis'in kitabındaki bu yaşam öyküleri de bu yönüyle önemli bir katkı niteliği taşıyor.

Kitabın devamında Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Bölümünü'nün raporu. Baro nun araştırması. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu nun ve Divanet İşleri'nin raporları ile bölgeden avukat. belediye danışmanı. vali. HADEP il başkanı. baro başkanı ve ÇATOM'larda çalışan ve öğrenci olan kişilerle röportajlar bulunuyor. Anlaşılan. bu konuda şimdiye kadar -tek tük de olsa- yapılan çalışmaların bir yerde toplanması ve -büyük medyada yer alan ya da yer almayan- konuyla ilgili tüm iddiaların içerilmesi hedeflenmiş ve kitap arşiv şeklinde tasarlanmış.

Sorunlar

Bövlece. tanıklıklar. röportajlar ve araştırma raporlarının arka arkaya sıralandığı bir yapı ortaya çıkmış. Bu çalışmayı veri ve röportaj yığmacası haline dönüştüren, bu haliyle keyfilik ve aceleye getirilmişlik hissi uyandıran şey. bölümlemelerin dizilişinden çok. kitabın bu raporlar ve röportajlarla ilgili toparlayıcı çerçevesinin olmaması. Araştırma raporları büyük ölçüde. intihar oranlarındaki değişimler. intiharların yaş gruplarına. intihar türlerine, coğrafi bölgelere. mevsimlere vs. göre dağılımlar gibi kategoriler ve çeşitli yüzde oranlarından oluşuyor. Bu tip istatistiki verilerin olayı anlama. anlatabilme ve ikna etme konusundaki sayısız faydalarını yadsımamakla birlikte. araştırmalar arasındaki ideolojik ve yöntemsel farklılıklara dair kitapta bir iki satır yorum bulmayı beklerdim. Bu çalışmalara ve bunları yürüten kurumların konumlarına yönelik eleştirel bir tavır yerine verilerin ve önerilerin olduğu gibi yansıtılması tercih edilmiş. Doğrusu, Diyanet, Aile Araştırma Kurumu ya da Batman'daki Baro'nun araştırmasının aynı önemde ele alınması gerekmediğini düşünüyorum.

Bölgenin sosyo-ekonomik yapısını. politik ve ideolojik arkaplanını istatsitiklere göre daha iyi yansıtması beklenen röportajlar. yazarın yönelttiği sorularda medyada yer alamayan bazı iddaları içermesi nedeniyle anlamlı. Ancak, bu röportajlar da bir çerçeve içinde sunulmadıkları için ya bu iddialar havada kalıyor ya da yanıtlayıcılar tarafından kolaylıkla geçiştirilebiliyor. Örneğin, kızların savaş sırasında gerilla olabilme imkanlarının şimdi ortadan kalkmasının ya da evlilik öncesinde kamu görevlileriyle ilişkinin yaygın olmasının intihar nedeni olup olmadığı. renkli basında hiç konuşulmayan ve Halis'in muhataplarına yönelttiği ciddi iddialardan sadece ikisi. Dolayısıyla. araştırıcının bu noktada PKK. Hizbullah ya da ÇATOM gibi kurumlara dair bir değerlendirme yapması kaçınılmaz hale geliyor. Kızların gerilla içindeki konumları. bu seçimin vaatleri, Hizbullah'ın bölgedeki yaşamla ilişkisi. savaşın seyri aklıma gelen sorulardan bazıları.

Kitap ya da yazı dizisi

Çerçeve konusundaki eleştirilere. yazarın objektif gazetecilik adına tüm verileri olduğu gibi. okurlarının değerlendirmesine sunabileceği. herhangi bir çerçeve kurmasının gerekmediği şeklinde karşı çıkılabilir. Gündemin bir gününün bir diğeri ile aynı olmadığı bu dönemde. bir bellek oluşturmanın. arşiv tutmanın önemli olduğu; olayları günlük gazeteden izleyecek vakti olmayanlar ya da büyük medyaya güvenmeyenler için bu tip kitapların gerekli olduğu iddia edilebilir.*(1)* Son dönemde, sayısında patlama yaşanan gazeteci kitaplarının bu ihtiyacı karşılamaya dönük olduğu da söylenebilir.*(2)*

Bu hızlı gazetecilik olayını da burada etraflıca tartışamayacağım. Ancak. bu kadar kısa sürede hazırlanan gündem kitaplarının sayılan faydalarına birkaç itirazını olacak. İnceleme-araştırma kitaplarının günlük gazetede yer alan yazı dizisi kolleksiyonlarından farklı olması gerektiğini düşünüyorum. Yazı dizileri geçicidir. kitaplar ise kalıcı. Çoğu yazı dizisi yüzeysel bilgi sunar. Oysa. inceleme kitapları bu bilgileri derinleştirmeli. aydınlamalı ve bir tortu. bir iz bırakmalıdır. Müjgan Halis'in kitabında ben bu ikincisini hissedemedim. Güneydoğu'da kadın intiharları gibi bir konunun ağırlığı ve derinliği karşısında. Halis'in çalışması çok farklı bir yaklaşım sunamıyor. Son dönemde piyasaya çıkan bu tür kitaplarda ağır bastığını sandığım hız ve çok-satarlık kaygısı. asıl olarak gündemin gündemsizleştirilmesine katkıda bulunuyor.

Yelda Yücel

Dipnotlar:

(1) Aslı Örnek. Hızını Alamayan Kalemler, Bilgiye Doymayan Okurlar. Radikal Kitap Eki. 14 Eylül 2001.

(2) Kitap dünyasında özellikle 2001'den itibaren gözlenen gazeteci kitaplarındaki patlamaya bir örnek: Metis Siyah Beyaz dizisinden 1991-2000 dönemideki 10 yıl boyunca 12 tane kitap çıkarken, 2001'de şu ana kadar bu seriden çıkan kitap sayısı 13 oldu.

Suskun periler

Ferzan Özpetek'in Cahil Periler adlı filmi hakkında söylenebilecekleri eşcinsellikle sınırlamak mümkün değil. Ama maalesef kendisi de bu yanlış yoğunlaşmayı engelleyemiyor.

Ferzan Özpetek'in son filmi "*Cahil Periler*" de Margherita Buy, Stefano Accorsi, Serra Yılmaz, Andrea Renzi, Gabriel Garko ve özellikle gençlerin iyi tanıyacağı biri, Kargo grubundan Koray yer alıyor. İtalya Fransa ortak yapımı olan filmin, başarılı müziklerini Andrea Guarra yapmış. Ferzan Özpetek'in müziklere katkısı söz yazarak olmuş.

İtalya'da pek çok ödül alan film. Roma Yabancı Basın Merkezi'nin festivalinde üç ödül birden almış; en iyi yönetmen, en iyi kadın oyuncu (Margherita Buy), en iyi erkek oyuncu (Stefano Accorsi) ödülü... Film Türkiye'de gösterime girdiği hafta, tüm gazete ve televizyonlarda bir Ferzan Ozpetek ve ***Cahil Periler*** patlaması oldu. Acaba, bunun filmi İtalya'da iki milyondan fazla kişinin izlemesi ve Berlin Film Festivali'nde gösterilip, beğenilmesiyle bir ilişkisi var mı? İlk iki filmi ile (***Hamam ve Harem Suare***) Türkiye'de pek sevilmemişti, daha doğrusu eleştirilmişti, ***Hamam***'da eşcinsellik, ***Harem Suare***'de Osmanlı tarihine yaklaşımı, bazılarını rahatsız etmişti nedense... Dikkat ettim de gazetelerin bazılarında çıkan söyleşilerde, hep eşcinsellik konusu üzerine gidiliyor. Yönetmen ısrarla 'ben eşcinsel aşkı değil, aşkı anlatıyorum' dese de bu açıklama yeterli olmuyordu, söyleşileri yapanlar için. Öyle ki kafalarındaki eşcinsel tipini doğrulamak ister gibi sorular soruyorlar, ama bazı sert cevaplarla da yılmayacak gibi duruyorlar. Hatta, Ferzan Ozpetek artık bu durumu kanıksamış 'reklam olur.' diyecek kadar, kabullenmiş gibi görünüyor.

Filme gelince, Antonia (Margherita Buy) ve Massimo (Andrea Benzi) on-on beş yıldır evlidir ve tabii görünen odur ki görünüşte çok mutludurlar. Ancak Massimo'nun trafik kazası ile ani ölümü, gerçekle görünenin nasıl da farklı olabileceğini, çarpıcı bir şekilde gösterir. Onun bir ilişkisi vardır, tam yedi yıldır, üstelik de bir erkekle, Michele (Stefano Accorsi) ile... Filme ismini de veren 'Cahil Peri' adlı tablonun, arkasındaki yazıyı okuyan Antonia önce Massimo'nun bir kadın ile ilişkisi olduğunu zanneder, ancak elindeki anahtar ona yepyeni bir kapı açacaktır. Bu, öyle bir kapıdır ki onun tanıdığı ve bildiği dünyadan çok farklıdır. Aynı apartmanda yaşayan, yedi- sekiz kişinin ve onların arkadaşlarından oluşan bu dünya, onun yaşama yeni bir gözle bakmasını sağlayacaktır. Zamanla, bu insanlar ile gelişen ilişkisi, onların öyküleri... Aids olan Ernesto (Gabriel Garko), nasıl hasta olduğunu anlatırken 'onu öyle sevdim ki hastalığını bile istedim' der. Aşk nasıl bir şeydir ki, öleceğini bile bile bunu isteyebilesin? Böyle bir şey için, aşkın kendisinin bir hastalık olması gerekmez mi?

Türk karakter Serra'nın da tanıdık bir öyküsü vardır. Türkiye'den politik olaylar sonucunda, yeni bir hayata başlamak için kaçmıştır. Üzerinden yirmi yıl geçmiş olsa bile, bu unutulacak bir şey değildir, unutulmaz... Serra'nın kardeşi Emir (Koray), bir gezgindir hiçbir yere ait olmayan veya her yere uyum sağlayan... Antonia ile tanıştığında 'sizi daha önce nerede gördüm, İstanbul'da bulunduğunuz mu?' sözü herhalde herkese tanıdık gelecektir. Tüm bu yaşananların içinde, Antonia annesinin de geçmişte bir generalle, dokuz yıllık bir ilişkisinin olduğunu öğrenir, Antonia'ya 'sen hiç hayatı merak etmedin ki,' der. Bu söz belki de bir başlangıçtır. Massimo'nun bir erkekle ilişkisinin olması onu kırar, ancak Michele ile aralarındaki rekabet onları yakınlaştırır da... Üstelik, Massimo ile Michele'i tanışmasına neden olan Nazım Hikmet, ikisinin de en sevdiği şairdir. Michele, Nazım'ın kitabının Antonia'ya hediye olduğunu ve Massimo'nun ona da yalan söylediğini anlar. Apayrı iki dünyada yaşamıştır o... Antonia, Emir'in (Koray) de teklifiyle gitmeye karar verir. Ancak, bu yolculuğa yalnız çıkacaktır. Annesi'nin dediği gibi ' yalnızca kendi için yaşama' vakti gelmiştir. Boynuna, annesinin hediyesi özgürlüğünün simgesi olan kolyeyi takar ve yoluna devam eder...

Film, pek de kimsenin üzerinde durmadığı, yaşamın çelişkilerini anlatan vurgularla beslenmişti. Mesela Antonia bir hastaya HIV pozitif olduğunun yani öleceğinin haberini büyük bir soğukkanlılıkla verirken, kocasının ölüm haberini alır. Ölüm haberi vermek mi, yoksa almak mı hangisi daha zordur? Bir diğer vurgu da, belki de daha önemlisi, insan sevdiklerine yalan söylemeli mi, söylememeli mi? Onları kıracağını, üzüleceğini ve acı çekeceklerini bildiği, belki de asla anlayamayacakları durumlarda, doğruyu mu söylemeli, yoksa yalan söylemese bile susmalı, hiç söz etmemeli mi? Bu çok çelişkili bir durum. Susmak, bir şey söylememek de mi bir kandırmaca, bir yalandır? Bilmek insana ne kadar da acı verir bazen, öyle değil mi? Hiç düşündünüz mü ne kadar çok suskun peri var aslında hayatımızda...

Nurol Gök

Fulya Erdemci'nin küratörlüğünde bir sergi

sözü ve sesi göstermek

fulya erdemci boğaziçi üniversitesi'nde tarih ve sanat tarihi okuduktan sonra colombia üniversitesi'nin sanat tarihi ve arkeoloji bölümünde sanat yüksek lisansı yapmış. daha sonra türkiye'de ve başka ülkelerde çeşitli konferanslarda konuşmacı, sergilerde küratör. bilkent, marmara ve bilgi üniversitelerinde öğretim görevlisi olarak yer almış. tek başına küratörlüğünü yaptığı ilk sergi bu. adını marcel proust un zevkler ve günler adlı kitabındaki aynı adlı bir denemeden almış. sergide haluk akakçe. berkant aksoy. kutluğ ataman, sami baydar, erim bayrı. lukas duwenhögger. aydan murtezaoğlu. füsun onur. ebru özseçen. ahmet soysal. murat şahinler ve mürüvvet türkyılmaz işleri yer alıyor.

'pişmanlıklar. hayaller. değişen gökler tek tek işleri kendi kişisel zevkinize göre değerlendirebileceğiniz. hoşça vakit geçirebileceğiniz kolay bir sergi değil. sergilenen işlerin her birinin tek tek. bir arada ve bir bütün olarak anlamı var.

fulya. geçtiğimiz yıllarda uluslararası istanbul bienali'nin de küratörlüğünü yaptı. bütün bunların yanında. sergiye yazdığı metindeki şu bölüm ilginizi çekebilir:

"Geç kapitalizmin (post-endüstriyel toplum. tüketim toplumu. medya toplumu vs. olarak da adlandırılan) hız ve ısı üreten ruhu insani ve ahlaki değerleri. edğişimin önünü tıkayan. gereksiz "modası geçmiş duygusallıklar olarak sunarken. her türlü fırsatçılığı "rosyonellik" ve "her yol mubah" anlayışını da pratik aklın organizasyon becerisi olarak bu akış içinde meşrulaştırmaktadır. İnsanın mükemmeliyetine ve aklın üstünlüğüne dayanan aydınlanma projesinin bir devamı olarak Modernizm'in iflası. "Aydın" düşüncesinin de ölümünü hazırladı. Batı düşüncesinin marjında bulunan ülkemizde ise bu durum çok daha çetrefil bir tablo ortaya çıkartmakta. Yaşanılan güne eleştirel bir yaklaşım olmaksızın yetişmeye çalışan eski aydınlarımız için amaç. artık toplu kurtuluş edğil. yeni bir binyılın eşiğinde. küresel pastadan en büyük payı alan "dünya elitleri"nden biri olmak. SOnuç içinden çıkılmaz bir "pastiche": bu uğunda. sorgulanmadan edinilen bilgiler. teknik beceriler. stiller. seyahatler. markalar ve zevkler."

karşı sanat çalışmaları ndaki sergi 23 eylül'de başladı. 27 ekim'e kadar sürecek. adresi. istiklal caddesi, elhamra pasajı, beyoğlu, istanbul.

a.d.

yerli feminizme doğru bir adım

Günümüzde politikadan sanata. üniversitelerden sivil toplum oluşumlarına. ev içi yaşamından iş yaşamına kadar her alanda feminizmin izlerini görmek mümkün. Sel Yayınları nın çıkardığı kitap "yerli bir feminizme doğru", feminizmin problemleri içerisinde çok belirlevici birini. 'yerlilik' kavramını tartışma düzlemine taşıyor. Kitapta Türkiye gerçeğinden hareketle. ev içi yaşamından çalışma yaşamına, sözlü tarih yaklaşımının kadın tarihi için öneminden yerel yönetimlere katılıma, yerli feminist bilginin oluşumundan. bilgi önündeki orvantalist engellemelere. kent alanlarının kadınlar lelüne örgütlenmesinden. feminist oluşumların 1980'den günümüze kadar yaşadıkları değişime. Türkiye'de annelik deneyimine ve siyasetçi kadınların vaşadıkları sorunlara uzanan pek çok tema ele alınıyor. Aynur İlyasoğlu ve Necla Akgökçe tarafından yayına hazırlanan kitapta 20 yazarın 18 makalesi yer alıyor. Peki. 'yerlilik' temasının feminizm özelinde oluşturduğu tartışmanın önemi nedir? "Batılı toplumlar kadınlar tarafından daha fazla ve sık tahlil edilmiş. Feminist literatürde hem batılı yazarların nicel ağırlığı fazla hem de yazıldıkları dil itibariyle onlara daha fazla kadın ulaşabiliyor." Yerliliğin. yerellikten farkları var. Bir kültürün temel öğelerini taşıyan ve genellikle soyutlama olarak karşınıza çıkan yerel yaklaşımlardan farklı olarak. gündelik vaşama. belirli bir zaman kesitine ve yaşayan kültüre işaret eden 'yerlilik kavramı', melezliğe ve dünyanın farklı coğrafyaları arasında sürüp giden ezme/ezilme sürecine bir vurguyu da kapsamında barındırıyor. Pazartesi dergisinin üç yazarının (Ayşe, Feryal, Necla) kitapta makaleleri bulunuyor.

pano

- Beşiktaş ta Cino isimli bir çocuk giyim mağazası açıldı. Hem hesaplı hem de kaliteli. üstelik Pazartesi okurlarına indirim de yapıyorlar. Adres: Sinanpaşa Pasajı. No: 67/705 (Mc Donalds'ın yanı) Tel 0212-236 19 08
- Pangaltı'da oturuyorum. Kirayı (hpayına düşen 8.5 milyon) paylaşacak kadın ev arkadaşı arıyorum. Tel: 0535 - 326 11 67
- Eleman aranıyor. Tel: 0212 293 66 38

PAZARTESİ

Kadınlara Mahsus Gazete
(Aylık kadın dergisi)
Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz.

Sahibi: Kadın Kültür ve İletişim Vakfı

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Ayşe Düzkan

Ücretli - Tam zamanlı çalışanlar
Ayşe Düzkan, Beyhan Demir, Nevin Cerav

Görsel Yönetim-Uygulama
Ömer Suvari

Görsel Tasarım
Deniz Göktürk

Bu sayıya katkıda bulunanlar
Aylin, Beril Eyüboğlu, Bilge Seçkin,
Feryal Saygılıgil, Handan Koç,
Necla Akgökçe, Necla Algan, Nur, Nurol Gök,
Pınar Selek, Sevhan Bolkal
Yelda Yücel

Almanya Temsilcisi:
Hülya Eralp

Çizer:
Gülay Batur

Adres: Abdullah Sokak, No:9, Beyoğlu, İstanbul.
Tel/Faks: (0212) 292 07 39, 249 59 59,
292 07 47, 244 23 94
e-posta: pazartesidergi@superonline.com
Renk ayrımı: Arda Grafik
Baskı: Mart Matbaacılık Sanatları Tic. ve San. Ltd. Şti.
Dağıtım: Bir-Yay

PAZARTESİ
kadınlara mahsus gazete

***Pazartesi*'yi güçlendirmek için daha fazla kadına ulaşmaya ihtiyacımız var. *Pazartesi*'yi en az bir kadına daha satın ya da hediye edin. Daha iyisi abone olun, abone bulun. 10 abone bulana bir kitap veriyoruz.**

Abone olmak istiyorum.

İsim, Soyadı		
Adres	:	
Semt	:	İlçe:
Şehir	:	Posta Kodu:
Telefon (Ev)	:	(İş):
Abone süresi	: 1 yıl ( )	6 ay ( )
Başlangıç tarihi	:	

- Yıllık 10.000.000 TL., altı aylık 5.500.000 TL.
Öğrencilere ve emeklilere % 40 indirimli
Aboneler için posta çek numarası: 062 965
Bağışlarınız için Türkiye İş Bankası Küçükparmakkapı Şb.
Hesap No. 1042 / 578076. Beyhan Demir
- Yıllık 75 DM, altı aylık 40 DM.
Döviz hesabı: Handan Koç, Ayşe Düzkan
T. İş Bankası Taksim Şubesi İstanbul
Hesap No. 1052 / 3010000.326575

Abdullah Sok. No:9 80060 Beyoğlu - İst.
Fax: (0212) 292 07 39
e-posta:pazartesidergi@superonline.com

Abone ücretini yatırdığınıza dair belgeyi ve abone formunuzu (öğrenciyseniz öğrenci belgenizle birlikte) bize gönderin. Biz de size her ay Pazartesi nizi postalayalım.

Dergimize Almanya'da bulunan *Heinrich Böll Vakfı* destek vermektedir.

Birinci Dünya Savaşı öncesi Britanya'da cezaevinde açlık grevi yapan Süfrajet'ler zorla beslenmeye maruz kaldılar. Oy hakkı için mücadele eden bu kadınlar 1913 yılındaki seçimler sırasında yukarıdaki afişi kullandılar.

"Kadınlar cezaevinde işkence istemiyor, oy hakkı istiyor"